ATEITIS

Nr. 8-9

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1930 V. D. M. Rugpiūčio - Rugsėjo mėn.

TURINYS

Dr. J. Žvainys. Gyvybė ar sustingimas? 321
Petras Karuža. Tokia rudenio diena 324
K. Grigaitytė. Iškeliaujant 324
Stasys Žemaitis. Sapnas 325
J.Vaidotas. Oi, toli 326
O. V. de L. Milosz-Milašius. Lapkričio simfonija. Vertė *A. Vaičiulaitis* 326
A. Vaičiulaitis. Abiejų galybės 328
K. Grigaitytė. Išsižadu 333
Marcel Schwob. Viljamas Fipsas, lobių žvejotojas. Vertė *A. V.* 333
A. Maceina. „Dievas ir žmogus“ ar „žmogus ir Dievas“?.. 326
Ig. Skrupskelis. Pedagoginės ir visuomeninės idėjos Šatrijos Raganos — M. Pečkauskaitės raštuose 341
Juozas Meškauskas. Kaip atsirado gyvybė 347
J. Gustas S. S. Tolimos šalys ir jų gyventojai 353
Vl. Viliamas. Jaunuomenės ruošimasis visuomeniniam gyvenimui 357
Br. Dundulis. A. a. prof. Kan. Antanas Alekna 361
J. Misevičius. Nuoširdumas 365
J. Gratkauskas. Moteris ir Krikščionybė 366
Mūsų veikimas 372
Apžvalga 376
Knygos 380

„ATEITIES“
Redakcija ir administracija { Kaunas, Laisvės Al. 3. Tel 26-76, Darbo valandos 9—15

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm 8 lt. Moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt

Ar baigsi mokslą

ar ne, bet įsigijęs geriausių knygų ir straipsnių vispusiško lavinimosi reikalui VYT. VALIUKEVIČIAUS redaguotą katalogą

„SKAITYTINOS KNYGOS“

pats gali kaip reikiant išstudijuoti pasirinktąją mokslo šaką. Šitoks katalogas lietuvių kalba yra pirmas. Jame nurodyti tiek lietuviškai, tiek svetimomis kalbomis geriausi įvairių mokslo sričių šaltiniai. Katalogo 242 pusl. Kaina Lt. 2,50.

Sukrauta **Ateitininkų Spaudos Adm-joje, Kaunas, Laisvės Al. 3 (Tel. 26-76).**

Knygynams ir platintojams duodama dideli nuošimčiai. Atskiri asmens, imą už gyvus pinigus ne mažiau kaip po 5 egz., gauna knygą po 2 lt. su persiuntimu.

„Žaibo“ spaustuvė, Kaune

Karo cenzūros leista

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

8-9 Nr. 1930 Vytauto Didžiojo m. rugpjūčio-rugsėjo mėn. XX

Dr. J. Žvainys

Gyvybė ar sustingimas?

Lietuvos laikraščiai jau keletą metų svarsto, ar moksleiviams gimnazijose ir kitose mokyklose reikalingos organizacijos ar ne, bet šiemet tuo klausimu gana smarkiai ginčijamasi. Vieni laikraščiai tvirtina, kad moksleiviams jokių kuopelių, jokių draugijų nereikalinga, nes jos dažnai įtraukiančios besimokančius jaunus žmones į politiką ir todėl esančios kenksmingos ir būtinai uždarytinos. Kita periodinės spaudos dalis įrodinėja, kad moksleivių organizacijos reikalingos, nes jos lavina besimokančių savarankiškumą ir papildo daugeliu atžvilgių mokyklose teikiamą auklėjimą bei lavinimą. Dėl kai kurių naujų priežasčių moksleivių kuopelių klausimas yra pasidaręs dabar dar aktualesnis, todėl manoma, kad čia bus tikrai vieta apie tai plačiau pakalbėti.

Pirmiausia čia reikia pastebėti, jog negalima kalbėti apie politines visuomeniškas moksleivių kuopeles, nes politinis veikimas yra pilnateisių suaugusių piliečių reikalas. Čia norima kalbėti apie ideologines kultūrines moksleivių draugijas, nes jos įsikarščiavusių ir tendencingų žurnalistų dažnai norimos priskirti prie politinių. Ypač negražiai elgiasi kai kurie žurnalistai, kai jie puola pačią gausingiausią tautinę, religinę ir kultūrinę moksleivių organizaciją ateitininkus, norėdami juos priplakti prie politinių srovių ir tuo skatindami Švietimo Ministeriją tiems moksleiviams veikimą uždrausti. Atremdami šitą nepadorų ir nepatriotišką kai kurių laikraštininkų norą, pirmiausia turime jiems priminti, kad ateitininkai yra atsiradę prieš 20 metų kaip reakcija prieš rusų atneštą į Lietuvą ateizmą ir nihilizmą. Kaip „Aušros“ pasirodymas buvo lietuvių tautinio atgimimo pradžia, taip ateitininkų susispietimas apie „Ateitį“ buvo pirmas žingsnis į religinį lietuvių atgimimą. Tai aiškiai rodo ir organizacijos obalsis „Visa atnaujinti Kristuje“. O kad visa būtų galima atnaujinti Kristuje, ateitininkai nuolat sau kartoja, kad pirma reikia atnaujinti save, reikia ištobulinti savo asmenybę, reikia pasidaryti kultūringais žmonėmis. Būti tikrai kultūringu negalima nežinant gyvenimo ir pasaulio tikslo. O šitą reikalą patenkina pasaulėžiūra, paremta filosofijos ir katalikų religijos mokslais. Taigi kai nekuklūs žurnalistai nori, kad atei-

tininkams būtų neleista veikti, jie tuo pačiu pasisako, kad jie nenori žmonių su tvirta pasaulėžiūra, ypač su katalikiška pasaulėžiūra; jie taip pat netiesiogiai pasisako, kad jie nenori žmonių, kurie stengiasi vispusiškai ištobulinti savo asmenybę ir pasiruošti gražiam kultūros darbui, kuris taip reikalingas mūsų tėvynei. Argi šitokius nekilnius, kai kurių laikraštininkų norus galima pavadinti patriotiškais? Ne; kas nori nuslopinti organizaciją, kuri yra davusi Lietuvai daug garbingų žmonių, kuri yra daug aukų sudėjusi Lietuvos nepriklausomybei iškovoti ir kuri daug žada Lietuvos kultūrai, tas neturi teisės vadintis tikru patriotu. Jam tetinka senio vardas, nes senas greičiau užsidega pavydu, kai mato pilnus jėgų žmones einančius į kilnius žygius.

Bet nereikia manyti, kad Lietuvos visuomenė senių pavydu ir menkomis idėjomis vadovaujasi. Didžioji Lietuvos dalis nemėgsta atsilikėlių ir ji žino, kad pati moderniausia pedagogika remia moksleivių kultūrines organizacijas. O koks gi pagrindinis tos pažangiosios pedagogikos principas? Nagi, kad mokytojas neturi duoti mokiniui to, ką pats mokinys *savarankiškai* gali pasiekti. Vadinas, gerai, jei mokinys mokosi mokytojo padedamas, bet daug geriau, kai mokinys vienas pajėgia išmokti; gerai, kai mokinys su kito pagalba išsprendžia uždavinį, bet daug geriau, kai jis vienas tai padaro, gerai, jei mokiniai mokytojo vadovaujami suruošia koncertą ar vakarą, bet daug geriau, jei tai jie daro savo noru ir savo iniciatyva; gerai, kai klasėje palaiko tvarką mokytojas, bet daug geriau, jei patys mokiniai tvarkosi; taigi taip pat daug geriau, kai mokiniai patys susiorganizuoja į kuopeles, kai jie jose drausminasi, kai lavinasi mokslo dalykuose, kai doriškai ir religiškai tobulina savo asmenybę. Jei moksleiviai patys įpras į organizacinį gyvenimą, jei išlavins savo iniciatyvą, tai jie bus tikrai naudingi krašto piliečiai, jie bus daug naudingesni už tuos, kurie buvo per visą mokyklos laiką tik mokytojo vedžiojami, o patys nemėgino eiti. Tai suprasdami pažangiųjų kraštų pedagogai ne tik leidžia, bet skatina burtis į visokius ratelius ir kuopeles, kad tik mokiniai pasidarytų savarankiškesni, t. y., labiau tinkami gyvenimui. O mūsų Lietuvai, kuri per šimtmečius buvo slopinama, labiau negu kitam kraštui reikalinga svarankiškų, pilnų iniciatyvos žmonių, o ne senų manekenų. Kai kas iš blogos valios sako, kad kuopelės mokiniams trukdo mokytis. Tai netiesa. Juk jei skautams, kuriems leidžiama veikti, būrimasis į skiltis ir tuntus netrukdo mokytis, tai kodėl toks pat būrimasis į organizacijas turėtų trukdyti kitiems moksleiviams? Jei skautams leidžiama daryti susirinkimus, žaislus, mankštas, kodėl gi kitiems nenorima leisti gilintis į religijos, doros, filosofijos, mokslo, literatūros ir meno klausimus?

Savarankiško auklėjimosi bei lavinimosi reikalauja ir pati jaunuolio ar jaunuolės psichologija. Juk tai, kas teikiama mokytojo klasėje, nėra taip malonu jaunam žmogui, kaip tai, ką jis pats pasiekia. Jaunuolis instinktyviškai, nesąmoningai jaučia, kad

jis turi pasiruošti savarankiškam gyvenimui, todėl jis pats ir nori daug klausimų išspręsti, jis nori pats gyventi, pats grumtis su sunkumais, kad savo jėgas užgrūdytų kūrybos darbams. Jaunuoliai mėgsta skaityti apie didelius žygius, nes jie ilgisi aktyvumo, veiklumo. Taigi skaudžiai nusideda tas, kuris gražiajam entuziastingajam jaunimui nenori leisti dirbti visai gražaus darbo kuopelėse. Kada iniciatyva varžoma savęs auklėjimo ir lavinimosi darbe, tada jaunuolių energijos perteklius turi būti išaikvojamas kitokiu būdu, tada dažnai atsitinka, kad jaunuoliai pradeda kortuoti, girtuokliauti, vakaruškauti ir kitų negerų įpročių įgauti. Ar į šitokį kelią nori pastumti mokslus einančią jaunuomenę tie nepedagogiški žurnalistai, kurie eina prieš moksleivių savarankišką darbą organizacijose? Tur būt, tiems atsilikėliams laikraštininkams rodosi, kad kortavimas, vakaruškavimas yra mažiau kenksmingi dalykai, kaip dorinis ir religinis susipratimas, būdo lavinimasis ir savarankiškas mokslinimasis. Bet Lietuvos moksleivių jaunuomenė nenori būti stumiama į girtuokliaujančių ir kortaujančių senių kelią. Lietuvos moksleivija tebėra nesugadinta, nepasenusi, bet žydinti savo jaunyste, kuri nemėgsta gyvenimo purvų ir instinktyviškai veržiasi aukštyn prie idealų ir ruošiasi kūrybos žygiams. Nereikia norėti surišti sparnus arams, kurie veržiasi į saulę. Jaunuomenė tai arai, kurie siekia aukštybių; jai todėl reikia padėti, reikia paskatinti; ji turi jaunose dienose stipriai pamilti idealą, kad visą gyvenimą galėtų likti jam ištikima. Gyvenimas pilnas egoizmo ir purvo, todėl reikia remti tuos, kurie tą gyvenimą nori pagražinti ir pakelti.

Atsilikę žurnalistai savęs pateisinimui pasakys, kad jie nenori stumti jaunuomenės netinkamais keliais; jie teisinsis, jog moksleiviams paliekami menas ir sportas, kur jie gali lavintis. Tik deja, tie netoli regiai laikraštininkai užmiršta, kad ten ne visi gali tilpti, nes ne visų vienodi palinkimai; bet svarbiausia, kad anie ponai užmiršta, jog sporto ir meno meile žmogus nėra vispusiškai lavinamas; jie nenori prisiminti, kad menas ir sportas turi būti atremti į pasaulėžiūrą, kitaip ir vienas ir antras nustoja savo prasmės ir pradeda išsigimti. Rimtai ir giliai mąstąs jaunuolis paklaus ir meno, ir sporto, ir skautiško veikimo gilesnės prasmės. O kas jam į tai atsakys, jei ne gilioji, krikščioniškoji pasaulėžiūra, prie kurios susidarymo nenorima prileisti paties jaunuolio?

Kas mano, kad jaunuolis lengvai praeina pro pasaulėžiūros dalykus, tas giliai klysta. Moksleivio amžius, tai pasaulėžiūros formavimosi amžius, kada prieš jauną žmogų atsistoja daugybė klausimų ir abejojimų, kuriems reikia atsako. Jo trokšdamas jaunuolis kankinasi, nerimsta, jis ieško širdies, ieško draugų, su kuriais galėtų pasidalyti mintimis, ir čia jam dažniausiai ateina į pagalbą moksleivių organizacijos, pirmoj eilėj ateitininkų kuopelės. Labai klysta ir skaudžiai įžeidžia jaunuomenę tie, kurie

mano, kad kritingame pasaulėžiūros formavimosi laikotarpy gali patenkinti jaunuolius valdiškos mokyklos šaltosios pamokos pinigais apmokamos. Ne, jos nepatenkins karštų idealingų širdžių, kaip ir ligšiol nepatenkino. Visados buvo ir bus gyvas reikalas papildyti tai, kas duodama per sausas mokyklos pamokas, todėl buvo ir bus moksleivių organizacijos su gausingomis įvairiomis sekcijomis, kur moksleiviai savo draugų tarpe mėgins draugiškai ir savarankiškai įvairius klausimus spręsti.

Iš to, kas aukščiau pasakyta aiškiai matyti moksleivių kuopelių reikalingumas. Tai pripažįsta ir palaiko žymūs autoritetai ir prityrę pedagogai. Bet to reikalingumo nemato ir nesupranta sustingusių ir pasenusių pažiūrų žmonės. Jei jie mokėtų toliau žiūrėti, tai pamatytų, kad moksleivių savarankiško lavinimosi klausimas yra drauge ir dvasinės gyvybės klausimas.

Petras Karuža

Tokia rudenio diena

Kaip aitvaras daužosi rudenio vėjas
Ir lapai pageltę ant vieškelių byra.
Migloti aidai kurčios liepų alėjos
Taip skaudžiai užgavo beklystančio lyrą.

Krūtinę kai užgulė kietas granitas,
Gana bus sapnuoti pavasario burtus.
Tik ašarų perlai per skruostus man ritas,
O sieloje nerimo gaisras užkurtas.

Sunykus daina kaip ta varna rudenė
Dejuoja pakampiais dienų vakarykščių.
Ir varsto vartus atminimai pasenę,
Ir šmėklos kaip raganos aikštėse krykščia.

Svečių juodais gedulo rūbais nelaukiu,
Bet jie tai išvien mane lanko ir lanko.
Išeikit visi: nes nereikia čia kaukių —
Numirsiu sau vienas ant motinos rankų.

K. Grigaitytė

Iškeliaujant

Iškeliaujant palydėjo
Tik linksmutis vėversys,
Išbučiavo skruostus vėjas,
Apverkė glūdi naktis.

Žvilgterėjau atsigręžus —
Skęsta tėviškė rūkuos,
Skęsta ateitis miražuos.
Aš vien širdgėlą nešuos.

Atkeliavus pasitiko
Miesto ūžianti daina.
Laukia manęs ji nuo ryto
Išsiilgus, alkana.

Įžengiau į keturias sienas.
Šypsos buketas gėlių, —
Tarp jų žodžiai — trys, ne vienas:
„Matyt Tavęs negaliu".

Vyskit, gėlės paskutinės,
Žemė ilgisi manęs,
Į jos globą išsipynęs,
Takas eglėmis nuves...

Stasys Žemaitis

Sapnas

Žemė tyli. Gęsta ugnys
Ten, tolybių gelmėse...
Fioletinės bedugnės
Man vaidenas akyse...

Aš einu taku naujuoju, —
Mane lydi vien tyla.
Naują sapną aš sapnuoju
Išsiilgusia dvasia.

Erdvės mąsto. Virpa oras.
Žemė žvilga nuo rasų...
Mano sapnas — meteoras,
Kur atskrido iš dausų.

Mano sapnas — aukso gijos,
Saulės mestos palaidai,
Lyg pražydusios lelijos
Stebuklingieji žiedai...

Aš užmiršiu baisią gėlą
Mano sapno svajose,
Paskandinsiu savo sielą
Džiaugsmo jūros gelmėse.

Aš ilgiuosi ir svajoju,
O aplinkui — vien tyla...
Naują sapną aš sapnuoju
Išsiilgusia dvasia...

J. Vaidotas

Oi, toli...

Oi, toli mes ėjom už kalnų ir girių —
Klausės jų ošimo nerami širdis —
O už jų sušvito spinduliai žydrynių,
Sublizgėjo jūra, kaip skaidri mintis.

Atsistojau liūdnas ant jos aukšto kranto.
Čia visur po kojų tik balti žiedai,
O į mane žiūri angelėlio akys
Ir į širdį kalba, kaip dangaus aidai:

Sakė man girelių šlamančių verkimai,
Kad už kalnų, jūrų yr' šalis šviesi;
Tenai laimės turtai ir širdies troškimai,
Prieš kurių grožybę saulė yr' tamsi.

Debesėliai platūs, prasiskirkit tyliai!
Aš ten lėksiu, skrisiu spindulių taku.
Kai žydrioji jūra nuo audrų sukyla,
Mažutėlei sielai čia sunku, sunku...

O. V. de L. Milosz-Milašius

Lapkričio simfonija

Ten visa bus kaip ir šioj žemėj. Tas pats kambarys.
— Taip, mano kūdiki, tas pats. Gadynės paukščiai auštant lapuose,
Išblyškusiuose kaip mirtis: tada atsikelia tarnaitės,
Girdėt nykus, ledinis viedrų bildesys

Aplink šaltinį. O nuožmi jaunystė! Ir tuščia širdie!
Ten visa bus kaip ir šioj žemėj.
Ten bus skurdžių balsų, žiemos balsų senuose priemiesčiuos.
Bus stiklius surginąs dainušką,

Apglušusi bobutė su nuvalkiotu čepčium,
Žuvis vardais garsinanti; su mėlyna prikyšte vyras,
Kurs spjaudo į pūslėtą nuo neštuvų delną
Ir kažką niurna, tartum Teismo Angelas.

Ten visa bus kaip ir šioj žemėj. Tas pats stalas,
Bus Biblija ir Goethe ir seno kvapo rašalas,
Bus popiera, baltoji moteris, kur skaito mano mintyse,
Bus plunksna ir paveikslas. Mano kūdiki!

Ten visa bus kaip ir šioj žemėj. Tas pats sodas,
Gilus gilus, tamsus ir tankus. Ir vidurdienį
Ten džiaugsis susirinkę žmonės,
Kurie dar niekad nesimatė

Ir apie vienas kitą žino tiek tik:
Reikės apsitaisyti tartum šventei, eit pranykusių
Nakčia vienam , be meilės ir be žiburio.
Ten visa bus kaip ir šioj žemėj: ta pati alėja:

Ir (popietėj rudens) alėjos pasisukime,
Ten kur dailus kelelis nusileidžia baukščiai lyg moteriškė,
Kuri skins pagijimo žiedus,
Klausyki, mano kūdiki, nesusitiksime kaip čion kadaise;

Tu pamiršai anąją savo drabužėlio spalvą;
Bet aš tik menką laimės mirksnį pažinau.
Tu būsi apsivilkęs šviesiai violetą, dailų liūdesį!
Ir tavo kepuraitės gėlės bus mažytės, nusiminę,

Ir nežinosiu jųjų vardo, nes aš savo amžiuj
Tik vieną liūdną ir smulkutę gėlę pažinau —
Neužmirštuolę, senąją snaudalę Slėpykių krašto griovose,
Našlaitę gėlę. Taip, širdie gilioji! kaip šioj žemėj.

Ir bus tenai tamsus takelis, drėgnas nuo
Kaskadų aido. Ir tau
Kalbėsiu apie miestą ant vandens, Florencijos naktis
Ir Rabbi iš Bacharach. Ten bus taip pat

Apiręs, žemas mūras,
Kur snaudžia senas senas liūčių kvapas, ir šalta
Raupsuota ir vešli žolė siūbuos ten savo tuščią žiedą
Tyliam upely.

Vertė *A. Vaičiulaitis.*

A. Vaičiulaitis

Abiejų galybės

Vakarinis spindulys prasimušė pro kreivą, pažaliavusį langą, nuslinko į aslą, nušviesdamas vištą, kuri už kojos prie kedės pririšta, pajutusi raudoną šviesą, pavilgė snapą puodynės šukėje, užvertė galvą, nurijo gurkšnį vandes ir pradėjo garsiai karkinti, mušdama sparnais, lyg gaidys, ir pabudindama tetą Galaitienę, ramiai prie pečiaus snaudusią.

— Jėzau, Marija! — sušuko pažadinta teta ir išsigandus stvėrė ražančių, kurį bekalbėdama buvo užmigusi. — Ta višta ir vėl pasiuto! Aštis, padla, ar neisi gulti!

Ji atsistojo, patrupino vištai duonos ir priėjo prie lango. Nuo stogo lašnojo tirpstąs sniegas, sąšlavyne kapstėsi kelios juodos kaip anglis kuosos. Kažkur aukštai ore kabojo pavasaris, dar nematomas, dar nesprogdinąs skardžiuos karklų, bet jaučiamas drungnam vėjuje ir triukšmingam žvirblių čirškėjime.

— Kodėl diedas taip ilgai negrįžta? — susirūpino Galaitienė. — Ak, su juo amžinai bėda! Tikras strampas... Jau ir vakaras. Sutemus dar liks kokioj klampynėj.

Tai pasakiusi, ji patraukė aukštyn sijoną, pro kurį per gerą plaštaką kyšojo antras, daug ilgesnis už pirmąjį, bet vis tiktai nepridengiąs trečiojo, kurs jau žeme vilkosi. Ant vatinės, nuo nešiojimo žvilgančios jekės užsitraukė skylėtą skrandą, užsegė vienintelį branktelį, apsivyniojo galvą didele, kutuota skara, apsiavė klumpėm ir kaukšėdama per molinę aslą, krypuodama kaip antis išsvyravo į lauką.

Brisdama per pažiugusį sniegą, teta nudūlino į kelelį. Priešais ją, nusileidžiančioje saulėje, ėjo mažas, ilgakojis vyras, kurio ji iš pradžių nepažino.

— Ko, močiute, dairaisi? — paklausė atėjūnas, laikydamas po pažaste storą, popieroj suvyniotą lentą.

— Žiūriu prakeikto senio, — atsakė ji, pažindama savo kaimyną, batsiuvį Jurgį Remkutį. — Matai, sūneli, išsivilko paryčiu duoneliauti, tai dar ir dabar neparsliūkina balvonas. Geros jau lazdos jam reikės!..

— Ar tik ne pati, dėdieniuke, jį išsiunti į žmones? — klausinėjo batsiuvys.

— Žinia, kad jisai nė nesusiprotėtų. Didelis ponas buvo, kai darbo turėjo. Tada man reikėjo jo prisivengti. Bet dabar, vaike, senatvė, o ūkininkams sunkūs metai — nieks nei stalo, nei lovos, nei supuvusios kedės neduoda padaryti. Taip ir išsibaigė maistas. Seniui neleidau užpečky kriošėti ir išgujau elgetauti. Tegu maitina savo bobą. Dabar jis man ne ponas, ir aš jo nė šitiek nebijau, — užbaigė teta ir atkišo špygą parodyti, kiek ji savo diedo nebijanti.

— Bet jeigu gautų darbo? — sudvejojo Remkutis. — Tada...

— Nebijok, nebijok! Kas tokiam atgrubnagiui jau duos?! Pirmiau visos mano blusos išstips. Nė nemanyk — jis daugiau neponaus man.

Tai pasakiusi, ji pažvelgė į dangų, kur stūksojo juodi debesų kalnai su ružavom viršūnėm, paskui apsisuko ir nuvėžliojo paskui Remkutį į savo gūžtą. Sėdus prie stalo atsivožė storas taukuotas maldaknyges, ieškodama kokios nors litanijos, kurią būtų pati viena sugiedojusi. Atsivertusi šventą pa-

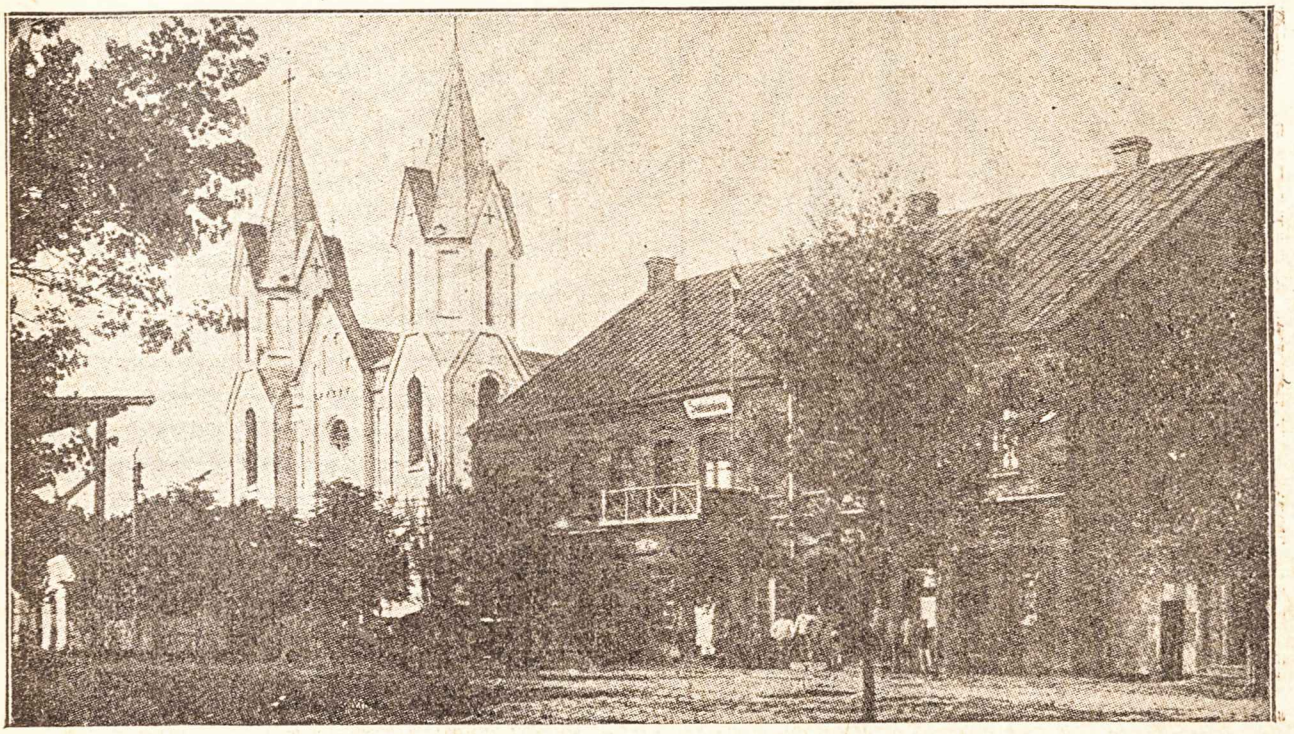

Okupuotoji Lietuva. Švenčionys. Iš „M. Vilniaus".

veikslėlį, pamaldžiai pabučiuodavo jį, giliai atsidusdavo ir vėl sklaidydavo senus, pageltusius lapus su riebiom raidėm. Ji savo prastoje, nesuktoje ir pasenusioje sieloje susigraudindavo pamačius nevikriai nupieštą Dievą, su pervertu šonu ir kruvinom dėmėm delnuose. Ji ėmė mąstyti apie dangų, kurio grindys klotos auksu, sienos deimantais sagstytos, o lubos pilnos mirgančių žvaigždžių. Mąstė ji apie Visagalinčio sostą, apie baltus angelus, panašius į jaunus klierikus, kur per Žolinę eina procesijoje su vaškinėm žvakėm rankose.

Tuo tarpu iš kelelio namų link pasuko Galaitis, jos diedas. Jis šlepsėjo ir smulkiai mynė velkamas kojas. Ėjo labai lėtai, nes senatvėj blauzdose atsirado švino. Ėjo už savęs plačiuose laukuose, šlapiame sniege nušliaušdamas dvi ilgas ilgas vėžes. Jo sveikas veidas buvo skaisčiai raudonas nuo paskutinių spindulių ir šviežio vėjo, kuris jį visą kelią lydėjo, čia švilpdamas krūmokšniuose, čia pakeldamas pilkos sermėgos skverną, tai vėl kedendamas sidabrinius plaukus, iš zuikinės kepurės kyšančius.

Juo arčiau namų, juo bailiau jam darėsi, rodos, būtų turėjęs savo pirkioje akis į akį su liūtu susidurti. Priemenėj drebančiom rankom net durų nepajėgė rasti ir gerą valandą grabaliojo sienas, kol užtiko slendę. Nudaužęs nuo klumpių į slenkstį sniegą, įėjo į vidų.

Teta savo „prakeikto senio“ laukė apsiginklavusi visom narsumo priemonėm ir akiniais, kurie turėjo tik vieną stiklą ir buvo nusmukę ant pat riestos nosies galiuko. Ji į savo senį pažiūrėjo tokiu perveriamu žvilgsniu, nuo kurio kiekvienas doras žmogus būtų sutriuškintas kritęs.

— Tai ir aš parėjau, — nedrąsiai sukosėjo pas duris.

— Įėjęs pirma pagarbink šventą kryžių, kaip geram krikščioniui pridera, — staiga sugriaudėjo nuo stalo moteriškas balsas! — Na, ko stypsai, lyg stuobrys! Greičiau, nes dusyk nė kunigas nesako!

— Tegu bus pagarbintas... — tyliai sumikčiojo žmogelis.

— Dabar ir visados ir per amžius amžinuosius tegu būna garbinamas ir šlovinamas šventas ir garbingas Jo vardas, — vienu atsikvėpimu išpūtė Galaitienė — Tu, senas kliuome, sakyk, kur taip ilgai valkiojaisi, a?

— Ogi per žmones ėjau — kiek čia tos žiemos dienelės, — atsakė selindamas prie pečiaus senukas.

— Pirma duok šen, ką parnešei, grėva, — suskambėjo griežtas tetos įsakymas.

Ji pati nukabino krepšį jam nuo peties ir atsisėdus ėmė dėlioti dienos pelną ant stalo. Ji dirbo labai sąžiningai ir atidžiai, garsiai su pasipiktinimu savo pastabas reikšdama, tuo tarpu kai jis nutrepsėjo pas pečių ir nukarinęs ant krūtinės smakrą rengėsi snausti, viena ausim dar jos plepalų klausydamasis.

— Pririnkta ne mažai, — murmėjo sau teta. — Bet kas iš to. Štai, Viešpatie šventasis, koks supelijęs duonos kriaukšlys. Sakau, dar viduržiemis nespėjo praeiti, o jau duona pelyja. A, čia kiaušinis. Na, ar tik nebus užperėtas? O, skaistieji angelai, mat, kad kliuksi. (Čia ji įkišo kiaušinį į savo pirmojo sijono begalinį kišenių). Ir lašinių yra. Bet, žuvele tu mano, koki čia lašiniai! Tikra papilvė — viena oda! Tik šunim numesti. (Ir lašinius įmurdė į nepripildomąjį savo sandėlį).

Baigus tą darbą, teta pakilo ir sudėjo dienos laimikį ant lentynos. Paskui susiieškojo apskretusią lemputę, riebiais ir trumpais pirštais nugnybo apanglijusį knatą, nusivalė ranką begaliniuose sijono kvolduose ir uždegė žiburį, kurs rūko kaip kaminas.

Tik dabar ji pastebėjo, kad senukas snaudžia. Priėjusi papurtė už peties ir tarė:

— Kaip tu drįsti migti, nepasimeldęs už visus geradarius, kurie maloningai mus šią dieną teikėsi sušelpti.

— Tylėk, boba, — pro miegus numykė užkluptasis.

— Tu, bedievi, eretike, netikėli, parmazone! — sprogo priekaištai, — ar tu man dar liepsi tylėti, savo šventos priedermės neatlikęs, a?

— Tylėk, boba...

— Angele Sarge! — sušuko desperacijos paimta Galaitienė, — saugok jo dūšią, nes jis pats tiesiog stačia galva į pragarą garma.

— Tylėk, boba...

Narsi žmona jau buvo išsižiojusi seniui už jo nuodėmingą atkaklumą amžinom kančiom pagrasinti, kai trinktelėjo durys ir į kambarį įsirito naujas žmogus. Jis beveik bėgte įbėgo ir nė nespėjo išsižioti, kai atsidūrė ant vištos, kuri išgąsdinta pradėjo sparnais mušt, ant virtuvės tampytis ir su padūkimu kudakinti.

— Labą vakarėlį, teta Galaitiene, labą vakarą, dėde Galaiti! — kalbėjo vietoj nenustygdamas ir į visas puses švaistydamasis atėjūnas.

Buvo tai viduramžis vyras, su trumpa skrandute, raudonu, apvaliu kaip obuolys veidu ir amžinai nenurimstančiom rankom.

— O, nelauktas svetelis! — sušuko delnais suplodama teta. — Sėskit pas mus, sėskit! — kalbėjo žiurstu šluostydama kedę, kuri šlubavo ant trijų kojų. — Kaip jum, Bečiulių Juozeli, sekasi?

Svečias atsisėdo, vis nerimdamas, gniaužydamas kepurę, baksnodamas klumpe aslą ir protarpiais triukšminngai atsipūsdamas, lyg visą laiką būtų bėgęs. Pagaliau jis tarė, užsikosėdamas, paspringdamas, ranka į visas puses mosuodamas, vos nuo suolo nepašokdamas ir lyg mašina tratėdamas:

— Gerai, dėdieniuke. Labai gerai. Štai atėjau pas dėduką... su reikalėliu atėjau... paprašyt atėjau... Ar negalėtų, sakau, kitąsyk pas mus...

— Aha! — miegūstai atsiliepė nuo pečiaus Galaitis.

— Taigi, dėduk, matot, norėjau pasakyti... Ahi, aho! koks čiaudulys, kad jį kur velniai grėbtų... Taigi, norėjau pasakyti, ar negalėtumėt... tai yra, norėjau paklausti ar negalėtumėt... kokis čia dabar perkūnas — prakeikta sloga taip susyk užgulė... ot, negaliu nė trupučiuką pro nosį kvėptelėti...

— Saugok, Dieve, — nuo slogos visokios ligos prasideda, — išmintingai pastebėjo teta. — Antai, kai mano nabašninkę motiną, — tegu Dievas jai dangaus karalystę duoda, — sloga užgulė, lyg kamščiais užkimšo, tai ir į kapus vargšelę nuvarė... Tokia šventa valia...

— O, o, o! Koks pasiutęs žiovulys, rodos, tiesiog plaučius išplėš! — stebėjosi Bečiulis savo veiksmų nepaprastumu. — Taigi, norėjau pasakyti... Ar žinot naujieną, dėde? Štai, sakysim, kad ir taip: mano bobelką garnys apdovanojo, — susykiu pabaigė jis ir prasižiojęs, rankas ant kelių pasidėjęs įsistebeilijo į tetą, kuri susidomėjus paklausė:

— Ar vaiką ar mergaitę?

— Vaiką, vaiką. Toks didelis — tik spardosi ir bliauja, lyg veršis. Taigi norėjau paprašyti...

— O žmona ar sveika?.. — nesiliovė teirautis teta.

— Nė kuolu neužmuši, — paaiškino naujo piliečio tėvas. — Taigi norėjau paprašyti, ar dėdukas negalėtų...

— Gerai, gerai, kurgi ne, — iš anksto sutiko Galaitis.

— Taigi, ar negalėtų ateiti pas mus ir padaryti tam rėksniui lopšelį. Mat, pirmas, tai iš seniau reikalingų daiktų nė neturim. O lopšys yra naudingas daiktas, nes gal ir daugiau Dievas duos...

— Gerai, gerai...

— Ir dar norėjau pasakyti, kad pas mus atsiras ir kitokio darbo. Reikės naujo stalo, kedžių... Boba vis rėkia, kad indaują įtaisyčiau... Paskui pavasarį turėsim langus naujus dėti. Taip kad darbo užteks ligi po Velykų.

Teta, tuos žodžius išgirdusi, rankas tik nuleido ir prislėgta į kamputį atsisėdo.

— Gerai, gerai, — kartojo Galaitis nuo pečiaus. — Kada ateiti?

— Kad ir rytoj.

— Galiu ir rytoj.

Teta savo kamputy dar labiau susitraukė. „Jau rytoj“ — galvojo ji ir jautė, kaip visą jos galybė ir narsas dingsta, kad valdžia vėl į senio rankas pereina.

— Tai tik ateikit, — kalbėjo atsistodamas Bečiulis. — Ir rankpinigių duosiu.

— Ką čia, nereikia... — gynėsi dėdė.

— Kur nereiks, — pasakė laimingasis tėvas, įbrukdamas Galaičiui į saują popierinį pinigą. — Sudie, dėduti, sudie, tetule...

Tai pasakęs jis užsimaukšlino suglamžytą kepurę ir išbildėjo pro duris.

Pirkioj buvo tylu. Net vištа nurimo ir vėl snaudė, baltas plėveles ant akių užtraukusi. Galaitienė sėdėjo kerčioj ir vis dar nuo gauto smūgio neatsipeikėjo. Tai tikras smūgis! Didelis smūgis, kuris be jokio pasipriešinimo, be kovos visą galybę, visą valdžią iš jos atėmė. Ji susikūprinusi, rankas pamaldžiai susiėmusi sėdėjo ir žiūrėjo į savo diedą, kuris nutrepleno prie žiburio ir pavartęs popierėlę suniurnėjo:

— Penki litai. Ė, boba, ar girdi — penki litai!

— Kur čia negirdėsi, mano raibasis balandėli. Gal ir man duosi — vaistų nusipirkčiau: taip šoną diegia...

— Na, jei girdi, tai eik gulti, — atrėžė jai naujasis viešpats.

K. Grigaitytė

Išsižadu

Širdis — toji šventovė, kurioj pražydo ugniaspalvis žiedas: nenuskinamas, nepavagiamas, gal tik mirtingas.

Kai tas žiedas pražydo, naujas pasaulis sveikino jį. Net ir vėjelis šilkasparnis trimitavo mano laimei.

Lenkės gėlės. Aš klausiaus jų kalbos ir žodis žodin supratau. Vakaro tylai kartojo rasoti žiedai, ką sakė širdis, ką lūpos nutylėjo, ką akys paslėpė. Ir vakaro tyla užliūliuodavo akis melsvas, pasiilgusias žodžių tų, kur lūpos neištarė.

Kartą pajutau širdyje staigų sopulį. „Ietis iš mylimos rankos“, — ugniaspalvis žiedas prakalbėjo ir nutilo.

Ir slinko dienos, kaip juodi debesys per skaidrų dangų. Gėlės klausės mano skundo, klausės, bet nekartojo, o tyla užliūliuodavo melsvąsias akis elegijomis...

Prabėgo dangumi daug pilkų debesų. Ietis prigijo mano širdy. Tik štai kartą, visai netikėtai, jis paklausė apie ugniaspalvį žiedą. Aš nutylėjau. Nutylėjau ir apie žiedą ir apie ietį. Jis beldės į mano šventovės duris, beldės tyliai maldaudamas.

Baimingai atvėriau jas. Nežinau, ar rado, ko ieškojo, tik mačiau, kad šypsojos, džiaugės. Matyt, nesuprato, kad ietis nustelbė ugniaspalvį žiedą.

Džiūgauk nugalėtojo šarvuose, ar klūpok ir maldauk atleidimo kaip vergas — vis tiek aš nepažvelgusi visa atleidžiu iš gilumos širdies.

Likimas atvertė paskutinį knygos lapą. Liepia pasirašyti po melsvų akių sidabriniais maldos žodžiais savo vardą. Ranką padėjau ant atverstos knygos ir laukiu. Sprendimo valanda. Ugniaspalvis žiedas, ligšiol tylėjęs, mirštančio lūpomis sušnabždėjo: „Išsižadu“. Ranka nedrebėdama pasirašė. Pasirašė kaip tikrą vardą.

Marcel Schwob

Viljamas Fipsas, lobių žvejotojas

Viljamas Fipsas gimė 1651 m. ties Kenebeko upės žiotim, vidury vandeningų girių, kur laivų statytojai atvykdavo kirsti medžių. Skurdžiam Maino bažnytkiemy pirmą sykį jis svajojo apie nepaprastą laimę, kurią jūreiviu būdamas gali įsigyti. Neryški šviesa vandenyno, kurs mušėsi į Naujosios Anglijos krantus, jam priminė paskendusio aukso ir sidabro žvilgėjimą po smėlio sluoksniu. Jis įtikėjo jūrų turtais ir geidė juos pasisa-

vinti. Jis išmoko statyti laivus, užsidirbo truputį pinigų ir atkeliavo į Bostoną. Jo tikėjimas buvo toks galingas, jog jis kartojo: „Ateis diena, kada aš komanduosiu karaliaus laivą ir Bostone, Žaliojoj Alėjoj, turėsiu dailius mūro namus".

Tuo metu Atlanto dugne gulėjo daug ispaniškų galijonų, pilnų aukso. Tos paskalos užgulė Viljamo Fipso sielą. Jis pats žinojo, kad didelis laivas paskendo netoli la Platos uosto; surinkęs visą savo turtą, jis iškeliavo į Londoną gauti laivo ir užvertė Admiralitetą prašymais. Jam davė „Alžiro Rožę", kuri turėjo aštuoniolika armotų, ir 1687 m. iškėlė bures į nežinomas šalis. Tada jis turėjo trisdešimt šešerius metus.

„Alžiro Rože" iškeliavo devyniasdešimt penki vyrai, tarp kurių buvo Adderley, Providenso savininkas. Sužinoję, kad Fipsas pasuko Ispaniolos link, jie nenustygo iš džiaugsmo. Ispaniola buvo piratų sala, ir „Alžiro Rožė" jiem atrodė visai patogus laivas. Taigi pirmiausia jie susimetė į mažą, smiltėtą salyno užkampį pasitarti, kaip galėtų nučiupti į savo nagus likimą. Fipsas „Alžiro Rožės" pirmagaly tyrinėjo jūrą. Laivą buvo ištikus avarija. Tuo tarpu kai dailidė taisė, jis nugirdo sąmokslą. Atbėgęs į kapitono kajutę Fipsas įsakė užtaisyti armotas, jas atstatė į sukilusią įgulą sausumoj ir išplaukė su keliais ištikimais jūreiviais. Providenso savininkas Adderley „Alžiro Rožę" pasiekė tik plaukdamas.

Ramia jūra, saulei kepinant, pasiekė Ispaniolą. Fipsas pasiteiravo apie visus laivus, nuskendusius per penkiasdešimt metų priešais la Platos uostą. Vienas senas ispanas atsiminė ir parodė seklumą. Tai buvo pailga, apvali povandeninė uola, kurios plyšiai nyko skaidriam vandeny ligi didžiausių gelmių. Adderley, pasilenkęs per kraštą, juokėsi žiūrėdamas į virpančias vilnis. „Alžiro Rožė" lėtai slinko aplink uolą, ir dykai visi spoksojo į permatomą jūrą. Fipsas trypė pryšakiniam tilte, tarp venterių ir prikių. Dar sykį „Alžiro Rožė" apsuko aplink uolą, ir visur dugnas atrodė vienodas su drėgno smėlio ratais ir pasvirusiais âlgos buketais, kurie nuo srovės drebėjo. Kai „Alžiro Rožė" pradėjo trečią kelionę, saulė išnyko, ir jūra tapo juoda.

Paskui ji ėmė nuo fosforescencijos švitėti. „Anakur lobiai!" sutemose suriko Adderley, iškėlęs pirštą link rūkstančio vilnių aukso. Jau ir šilta aušra patekėjo ramiam ir aiškiam vandenyne, o „Alžiro Rožė" vis dar tuo pačiu lanku plaukiojo. Ir kiauras aštuonias dienas ji taip bastėsi. Žmonių akys taip ištįso, jog protarpiais net perverdavo jūros skaidrumą ligi dugno. Išsibaigė Fipso maistas. Reikėjo išvažiuoti. Buvo duotas įsakymas, ir „Alžiro Rožė" apsigręžė. Tada Adderley pastebėjo svyruojant dailią, baltą algą ir panoro jos. Indėnas pasinėrė, ją išrovė ir tiesiai jam atnešė. Ji buvo labai sunki, ir rodės, lyg jos susivijusios šaknys laikytų akmenį. Adderley ją pasvarino, ir sudavė į tiltą šaknimis, norėdamas nukratyti visą sunkumą. Kažkoks žvilgantis daiktas išriedėjo į šviesą. Fipsas suriko. Buvo

ten rutulys aukso, vertas 300 svarų. Adderley apkvaišęs siūbavo baltąją algą. Tuojau visi indėnai pasinėrė. Po kelių valandų denis buvo nuklotas kietais maišais, suakmenėjusiais, apkalkėjusiais ir pridengtais mažyčiais turkliais. Su kaltais ir plaktukais juos perskrodė; ir iš skylių išbiro aukso ir sidabro ritiniai, taip pat ir smulkūs pinigai. „Garbė Dievui!“ šaukė Fipsas, „mes laimėjom“ Visas lobis buvo vertas tris šimtus tūkstančių svarų sterlingų. Adderley kartojo, „Ir visa tai gavom

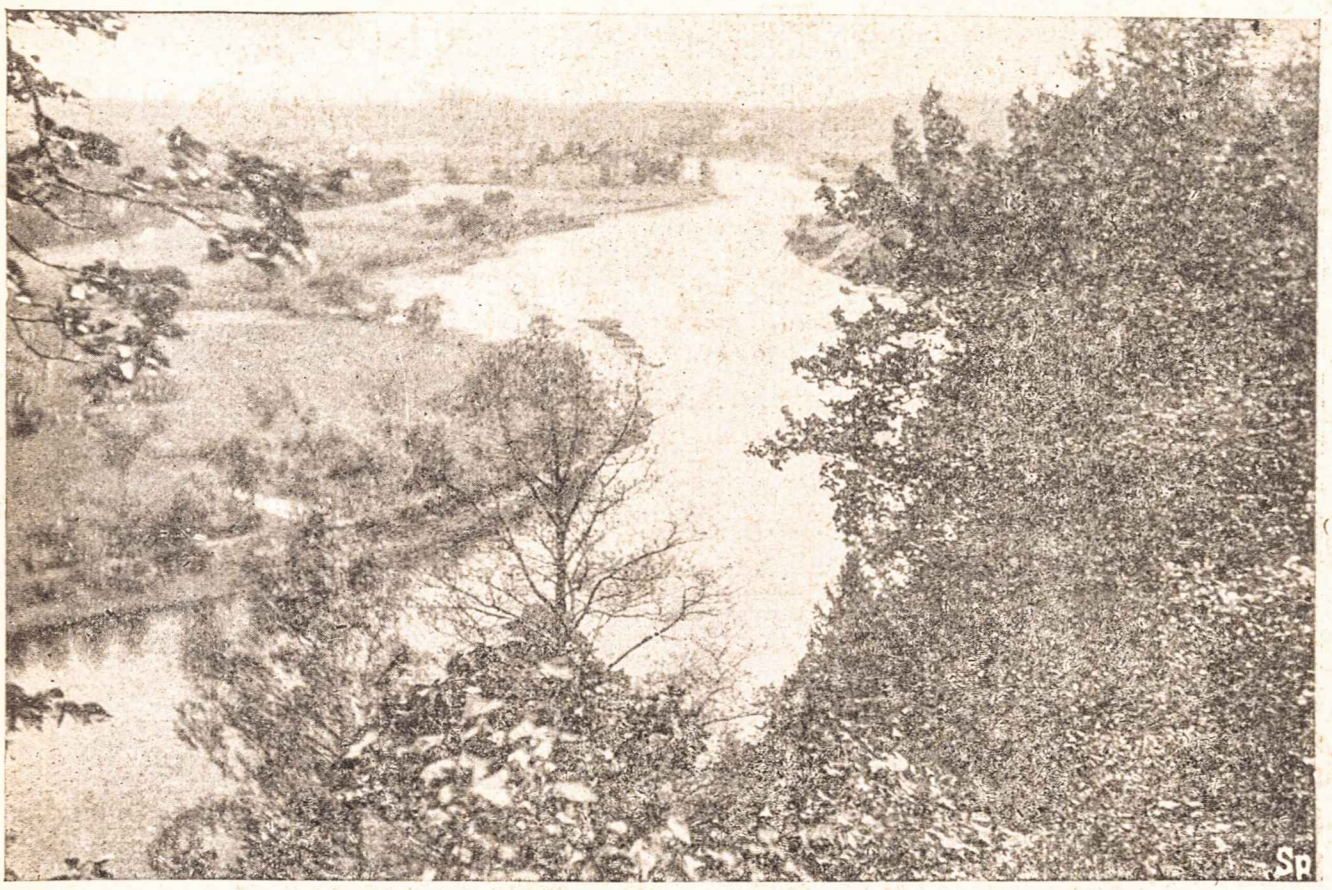

Neris ties Vilnium *S. Kolupailos fot.*

iš mažos baltos algos šaknies!“ Po kelių dienų jis pamišęs mirė Bermudų salose, vograudamas tuos žodžius.

Fipsas išsiuntė lobius. Anglijos karalius iš jo padarė serą Viljamą Fipsą ir paskyrė vyriausiuoju Bostono šerifu. Ten jis įvykdė savo svajonę ir pasistatė dailų, raudoną mūrą Žaliojoj Alėjoj.

Jis tapo garsus žmogus. Tai jis vedė kareivius prieš prancūzų žemes ir atmušė Akadiją iš pono de Meneval ir riterio Villebon. Karalius jį paskyrė Masačuseto valdytoju, Maino ir Naujosios Škotijos komendantu. Jo skrynios buvo pilnos aukso. Jis pradėjo Kvebeko ataką, pirma iš Bostono išrinkęs visus galimus pinigus. Žygis nepasisekė, ir kolonija bankrutijo. Tada Fipsas išleido popierinius pinigus. Norėdamas pakelti jų vertę, jis į tas popieras sukišo visą savo auksą. Bet laimė nusigrę-

žė nuo jo. Popierų kursas krito. Fipsas visko nustojo, liko plikas, įlindęs į skolas. O priešai tik ir laukė. Jo laimė truko vos aštuonerius metus. Jis iškeliavo į Londoną nuskuręs ir, kai lipo į krantą, buvo areštuotas dėl 20000 svarų, priklausančių Dudleyui ir Brentonui. Žandarai jį nugabeno į Flito kalėjimą.

Seras Viljamas Fipsas buvo pasodintas į pliką narvą. Jis su savim turėjo tik tąjį sidabro ritinėlį, kuris jam atnešė šlovę, baltosios algos ritinėlį. Jis buvo pribaigtas drugio ir širdgėlos. Giltinė stovėjo akyse. Jis dar kovojo. Net ir ten jį apniko svajonės apie lobius. Ispaniškosios Bobadilos valdytojo galijonas, pilnas aukso ir sidabro, nugarmėjo netoli Bahamos salų. Fipsas nusiuntė pašaukti kalėjimo viršininką. Drugys ir nerami viltis jį visai išsekino. Jis savo sudžiūvusia ranka parodė viršininkui ritinėlį sidabro ir sušnabždėjo baigdamasis:

— Leiskit man pasinerti; štai ritinėlis iš Bo-ba-dil-los.

Tai taręs jis mirė. Baltosios âlgos ritinėlis padengė jo laidotuves.

Vertė A. V.

A. Maceina

„Dievas ir žmogus“, ar „žmogus ir Dievas“?

Praėjusiais metais viename dienraštyje buvo įdėtas straipsnis, kuriame tvirtinama, kad ateitininkai esą tik kairiojo jaunimo antitezė, o tikrosios sintezės reikią ieškoti vad. tautiškojo jaunimo ideologijoje. Ta pati mintis pakartota ir šiais metais skautų išleistoje knygelėje „Kelias į laimę“, straipsnyj „Skautų Brolija — tautiškasis jaunimas“. Remiamasi tuo, kad vad. tautiškojo jaunimo ideologija labiau pabrėžianti religijoj *žmogų*, o ne *Dievą*, tuo tarpu ateitininkai „per maža kreipia dėmesio į pirmąjį religijos momentą — į reliatyvią būtybę, arba žmogų“ („Kelias į laimę“ 50 p.).

Taigi šiame straipsnyj mes ir norėtume pasvarstyti: 1) ką gi iš tikrųjų religijoj reikia pirmoj eilėj statyti — ar žmogų, ar Dievą, ir 2) ar ateitininkų ideologija yra tik antitezė materialistiškai pasaulėžiūrai, ar gal ji kaip tik ir yra ta pati tikroji sintezė, jungianti taip pozityvią pažangą, taip pozityvų tautiškumą.

I.

Kas yra religija. *Religija yra žmogaus santykiavimas su Dievu.* Vadinasi, čia įeina aprėžtoji būtybė — žmogus ir absoliučioji — Dievas, kuris yra viso ko pradžia ir galas. Šitos dvi būtybės, būdamos laisvos ir realios, *laisvai ir realiai* santykiuoja viena su kita, ir šitie santykiai vadinasi *religija*. Visa svar-

ba, kam šituose santykiuose užleisti pirmąją vietą: Dievui ar žmogui? Kadangi religija yra santykiavimas, tad būtinai turi būti *dvi* būtybės, nes vienai kuriai nesant, santykiavimas būtų negalimas. Vadinasi, buvimo atžvilgiu religijai yra lygios svarbos taip žmogus, taip Dievas. Nebus žmogaus, nebus religijos; nebus Dievo (nors šitoks prileidimas neturi prasmės), irgi nebus religijos. Taigi buvimo atžvilgis dar nenusveria, kuriai būtybei tinka religijoj pirmoji vieta.

Šitą dalyką nusveria *teisė parinkti santykiavimo būdus ir juos tvarkyti.* Kitaip sakant, ta būtybė religijoj turi pirmą vietą, kuri turi teisės parinkti tokią religiją, kokią ji nori, ir taip ją tvarkyti, kaip jai patinka. Kam dabar tokią teisę pripažinsime: Dievui ar žmogui? Rodos, visiems aišku, kad — Dievui. Žinoma, imant religiją pagal religinio subjektyvizmo nuomones ir suprantant ją, kaip grynai tam tikrų pergyvenimų kompleksą, galima bus šitą teisę duoti ir žmogui, kuris pats kurtųsi religiją ir net Dievą*). Bet šitokia nuomonė yra ne tik nekrikščioniška, bet prieštaraujanti net ir sveikam protui. Juk jeigu Dievas yra žmogaus Kūrėjas, — kas galima įrodyti grynai filosofišku būdu visai be apreiškimo, — tad aišku, kad Jis vienas — niekas kitas — turi teisės pasirinkti su žmogum tokius santykius, kokius Jis panori. Žmogui čia telieka tik stengtis sužinoti šitą Dievo norą, stengtis surasti, paprastais terminais kalbant, apreikštąją religiją ir ją priimti. Dievas kalbėjo žmonėms per pranašus, galop per savo Sūnų, reikia tik, kad žmonės šį balsą išgirstų ir jo paklausytų. Bet šita eksliuzyvinė Dievo teisė pasirinkti tokius santykius su žmogum, kokius jis nori, šitas žmogaus reikalas sužinoti Dievo norą ir apreiškimą — argi tai nėra pripažinimas Dievui pirmenybės religijoj? Kur čia yra taip religinių subjektyvistų peršamas žmogaus iškėlimas? Santykiuose su Dievu imant pradedamuoju punktu žmogų, ne tik negalima prieiti prie realių santykių, bet negalima surasti net jokių santykių. Santykis tarp ž m o g a u s — pradinis punktas — ir D i e v o — antrasis narys — yra lygus nuliui. Tai galima pailiustruoti ir matematiškai: $a : \infty = o$. Taigi tiems santykiams nustatyti būtinai reikia, kad Dievas pirmas čia padarytų pradžią, pareikšdamas žmonėms savo valią, kaip kad jis pareiškė savo buvimą realiuose kūriniuose. Religijoj, išeinant iš žmogaus, negalima prie nieko prieiti. Tai rodo religinių subjektyvistų teorijos, kurių tiek yra, kiek ir pačių tų teorijų skelbėjų. Tą pat patvirtina ir įvairūs tautų tikėjimai, kada jos, palikusios tikrąjį pirmykštį apreiškimą, pradeda kurtis tokias religijas, kokios joms patinka.

---

*) Šita prasme, tur būt, „Kelyj į laimę“ 50 p. pasakyta: „jei nebūtų reliatyvios būtybės, arba žmogaus, visai nebūtų ir absoliučios būtybės, arba Dievo“. Tai yra aukščiausias religinio subjektyvizmo laipsnis. Žmogus tveria Dievą! Graži teorija! *A. M.*

Vadinasi, užleidimas religijoj pirmos vietos žmogui sugriauna pačią religiją. Tada tas religinių subjektyvistų taip mėgstamas „pergyvenąs subjektas“ prieina prie to, kad pradeda tverti sau dievus, žinoma, tokius, koki patinka jam ir jojo prigimčiai. Visa religija suvedama tik į subjektyvinius pergyvenimus. Ji visai nesanti mokslas, ir visoki dėsniai jai esą svetimi. Galima, pasak subjektyvistų, tuos jausmus pareikšti žodžiais ir iš jų sudaryti tam tikras formulas, vadinamas dogmomis. Bet jos religijai esančios tik atsitiktinis dalykas, keičiąsis kartu su laiku ir su žmonių nusistatymais. Todėl apie tikėjimo tikrumą ar netikrumą visiškai negalima nė kalbėti, nes jausmai yra grynai subjektyvus dalykas. Tikėjimą tveria sau kiekvienas žmogus, nežiūrėdamas jokių mokslišku išvedžiojimų. Kiekvienas susidaro s a v o tiesą, s a v o pasaulėžiūrą— ir tai vadina s a v o religija. Tuo būdu nenuostabu, kad šiandie religijos „gamintojai“ dygsta, kaip grybai po lietaus. Dabar kalbama apie savęs religiją, apie idealų religiją, apie atgimimo religiją, saulės šviesos religiją, Goethes ar Bismarko religiją ir t.t. Jau iš šito galima matyti, kad tokia religija yra jokia religija. Tai tik svajonių ir tuščių vaizdų rinkinys be jokios įtakos žmogaus gyvenimui ir veikimui. O jeigu tokios religijos šalininkus mes paklaustume, kuo jie remia savo teorijas, tai jie tikrai neatsakytų, ir iš tiesų neatsako. Vieni nurodo Kantą, girdi, jis įrodęs, kad religija negalinti būti objektyvi, nes Dievo buvimas protu neprieinamas; kiti griebiasi darvinizmo, kad žmogus esąs tik aukštesnės rūšies gyvis, neturįs jokios dvasinės sielos, o tik tobulesnius jausmus. Bet ir vieni ir kiti užmiršta pažvelgti į realybę ir savo svajonėmis sugriauna patys save ir išgalvotas savo religijas.

Be to, žmogus yra sutvertas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Vadinasi, jojo pirmavaizdis yra pats Dievas. Bendrai imant, tiek daiktas yra tikras, kiek jis atitinka savo pirmavaizdį. Taigi ir žmogus ir jojo gyvenimas yra tiek tikras, tiek neiškraipytas, kiek jis atitinka Dievo duotą žmogui tvarką ir tą idėją, kurią Jis, tverdamas žmogų, turėjo Amžinajame savo Prote. Bet kaip mes galime sužinoti tą tvarką arba tą idėją? Iš kur mums reikia išeiti, kad surastume tikrąjį savo kelią? Ar iš savęs? Visai ne! Juk kas žino, ar mes nesame sugadinti? Kas užtikrins, kad mūsų gyvenimas atitinka aną Dievo tvarką? Taigi ir vėl prieiname, kad reikia pradėti nuo Dievo, nuo savo pirmavaizdžio ir nuo jojo nustatytos tvarkos. Ir tik ją pirma pažinę, galime eiti prie savęs ir savo gyvenimą palyginti su amžinaisiais josios dėsniais. Kitaip visas mūsų gyvenimas būtų tik klaidžiojimas po susipynusius mūsų minčių ir mūsų geismų šuntakius. Į tikrąjį kelią mes niekados neišeitume. Dievas, pirmoj eilėj Dievas, kaip pirmavaizdis, kaip viso ko alfa ir omėga, o tik antroj — žmogus, kaip jojo atvaizdas, kaip kūrinys ir

jojo amžinumo dalyvis. Šitos tvarkos pakeitimas būtų tikrasis žmogaus pražudymas.

Taigi ir ateitininkų ideologija, statydama Dievą, pirmoj vietoj, o žmogų — antroj („D i e v u i i r T ė v y n e i"), elgiasi visai tiksliai, remdamasi taip krikščionybės mokslu, taip proto reikalavimais. Tuo ji anaiptol nežemina žmogaus, tik nurodo jam prideramą vietą, kurią jis santykiuose su Dievu turi turėti. Žmogus yra didžiausias egoistas. Jis visados linksta save statyti į centrą, save daryti viso ko norma. Santykiuose su artimu savęs meilė yra norma (Mylėk artimą, kaip *pats save),* bet santykiuose su Dievu josios jau neužtenka. Čia norma yra pats Dievas (Mylėsi Viešpatį Dievą *už viską* labiau). Vadinasi, jeigu santykiuose su artimu žmogui dar leidžiama būti pradiniu punktu. tai nieku būdu to neleidžiama santykiuose su Dievu, Ateitininkai tą gerai supranta ir todėl šūkio „Dievui ir Tėvynei" perkeitimą į „Tėvynei ir Dievui" jie laiko pačio Dievo nustatytų santykių ardymu ir religinio subjektyvizmo priėmimu, kuris tam tikros rūšies žmonių raštuose kas kartas vis labiau aiškėja. Šiuo raštu nemanome jų įtikinti, bet tik norime jų klaidas parodyti saviesiems tuo labiau, kad anų žmonių raštai patenka, kartais, į tuos pačius leidinius su mūsų vadų raštais.

II.

Ar ateitininkai yra tik kairiojo jaunimo antitezė? Ir taip, ir ne! Visas klausimas pakryps ten, kur mes to antiteziškumo ieškosime. Klaidingai manoma, kad kairiojo jaunimo ideologija, paremta m o k s l u, *kaip tezė,* pagimdžiusi at-kų ideologiją, paremtą r e l i g i ja, *kaip antitezę.* Išeitų, kad mokslas ir religija yra nesuderinami dalykai, ir jei vienos ideologijos pagrinde padėtas mokslas, tai jau priešingos — turi būti padėta religija. Visai ne! Ateitininkų ideologija atsirado visai ne dėl to, kad kairiojo jaunimo nusistatymai rėmėsi mokslu. Jeigu jų ideologijoj būtų buvęs t i k m o k s l a s, ateitininkai gal būtų nė neatsiradę. Bet joje dar buvo p o z i t y v i k o v a *prieš* r e l i g i j ą. Tuo tarpu ateitininkai paskelbė p o z i t y v i ą k o v ą *už* r e l i g i j ą. Štai kame yra anas antiteziškumas. Vieni kovoja p r i e š Vievą, kiti u ž Dievą — čia ir yra didžiausias skirtumas. Ir šituo atžvilgiu ateitininkus galima tikrai pavadinti kairiojo jaunimo antiteze.

Įdomu dabar būtų sužinoti, kur čia gali būti toji tautiškojo jaunimo pasisavintoji sintezė? Tarp „už" ir „prieš" jokios sintezės nėra, ir negali būti. Arba Dievas ir jo apreikštoji religija yra, arba nėra — tertium non datur. Tuo tarpu ateitininkai t i k r o j o m o k s l o a t ž v i l g i u visiškai sutinka su kairiuoju jaunimu ir šitame punkte jie nėra jokia antitezė. Visas skirtumas yra tik pažiūrose į religiją. Tautiškasis jaunimas parėmė savo ideologiją t a u t i š k u m u. Labai gerai! Bet mes paklausime, ką gi iš tikrųjų tas tautiškumas sintetizuoja, jei

tautiškoji ideologija skelbiama sinteze? Ar kovą p r i e š Dievą ir u ž Dievą? Tai absurdas! Ar mokslą ir religiją? Tai dar didesnis absurdas! Tad ką galop? Nieko! Tautiškumas yra visai kitos plotmės dalykas, nemaišytinas nei su mokslu, nei su religija, nei su religinėmis kovomis. Juo galima grįsti ideologiją, bet ji neturės jokios teisės, nei pagrindo vadintis sintetiškąja. Visas tautiškojo jaunimo „sintetizmas" yra tik logiška klaida, paremta ne sąvokų tysa, bet atskirų individų gausumu. Manoma, kad jei į kurią or-ją gali įeiti įvairių pasaulėžiūrų žmones, tai ji jau esanti sintetinė. Oho, vyručiai! Tada visokios prekybinės ir komercinės draugijos būtų tikros sintezės, nes ten visokio plauko žmonių, pradedant, žinoma, žydu ir baigiant visišku ateistu ar skeptiku. Bet tikroji sintezė daroma ne šituo keliu einant.

Toji sintezė yra kaip tik ateitininkų ideologija, sintezė ne tarp kovos už Dievą ir prieš Dievą, nes tokios nė negali būti, bet sintezė tarp m o k s l o, t a u t i š k u m o ir r e l i g i j o s. Kairysis jaunimas mokslo nemoka suderinti su religija; jis ją visiškai atmeta. Vad. tautiškasis jaunimas religiniu atžvilgiu duoda laisvę, vadinasi, nesistengia josios su nieku derinti; religija jam yra tik „savaiminga, visuomenei reikalinga ir naudinga vertybė" („Jaunoji Karta" 1929 m. 12 nr.). Tuo tarpu At-kų ideologijoj visi šie trys elementai randa puikiausią suderinimą. Jai religija yra b ū t i n a visuomenei ir kiekvienam individui vertybė, turinti vainikuoti taip mokslo pažangą, taip pozityvų tautiškumą. Ateitininkas yra tikrasis religininkas ir, kaip toks, jis turi pareigų savo tėvynei, turi pareigų ir mokslui, kuris pasireiškia įvairių profesijų pareigose. Užleisdamas Dievui pirmąją vietą, jis tuo pačiu įpareigoja save visame klausyti Dievo valios ir eiti pagal amžinosios jojo tvarkos reikalavimus. O tarp tųjų reikalavimų yra ir Tėvynės meilė, pasireiškianti ne tuščiais šūkavimais, bet rūpesčiu tobulinti save ir kelti kultūrą, pagrįstą krikščionių mokslu. Jeigu pažvelgsime į realų gyvenimą, šitą suderinimą tikrai pamatysime. At-kai nei mokslo, nei tautiškumo atžvilgiu nenusileidžia nei kairiajam nei tautiškajam jaunimui. O turėdami stiprų religinį pagrindą, gali tikrai tikėtis, kad jųjų bus ateitis.

Tad kur tikroji sintezė? Kairysis jaunimas religijos su nieku n e s u d e r i n a, tautiškasis jaunimas — n e d e r i n a; tuo tarpu at-kai ir d e r i n a ir s u d e r i n a taip su mokslu, taip su tautiškumu. Jie atiduoda, kas yra Dievo — Dievui, ir kas karaliaus — karaliui. Bet jie žino, kad Dievas yra aukštesnis už karalių, todėl ir šūkį „D i e v u i i r T ė v y n e i" jie laiko tikru, atitinkančiu krikščioniškosios religijos ir sveiko proto reikalavimus. Savo ideologiją laiko sintetine, apimančia taip mokslą, taip tautiškumą ir vainikuojamą R. Katalikų Bažnyčios tikybos, už kurią jie kovoja ir kurios reikalai juos pašaukė į gyvenimą. Šis tikslas pateisina jų buvimą ir duoda jiems vilties laimėti.

Ig. Skrupskelis

Pedagoginės ir visuomeninės idėjos Šatrijos Raganos — M. Pečkauskaitės raštuose

Atsimindami velionės Šatrijos Raganos kūrybą, negalime nepaminėti tų idėjų, kurias ji skelbė per ilgą metų eilę. Gražus ir brangus yra mums jos darbų vainikas, nes daug ji davė mūsų literatūrai savo stipriu beletristės talentu ir dar daugiau, tur būt, ji yra nudirbusi mūsų tautai beauklėdama savo raštais mūsų jaunąją kartą ir visuomenę. Iš vergijos į laisvę ir kultūrą žengiančiai tautai jos skleidžiamos auklėjimo idėjos yra tos kvapios gėlės, kurių taip maža dar sėta mūsų dirvonuose.

Nuostabu, kad šiam aukštam auklėtojos pašaukimui Marija Pečkauskaitė pradėjo ruoštis dar mažytė būdama. „Kai dar tebebuvau vaikas“, rašo ji pati vienoje vietoje, „gavau vieną kartą gražų žaislą. Tai buvo įvairiaspalviai stikliniai rutulėliai, dėstomi visokiais raštais ant tam tikros lentelės. Jų tarpe buvo ir tokių, kurie atrodė, kaip auksiniai. Nebežinau, iš kur atėjo man mintis žymėti tais rutulėliais savo išgyventąsias dienas. Jei kurią dieną būdavau mandagi, darbšti, gera, tai vakare mesdavau į tam tikrą dėžutę auksinį rutulėlį, jei kas nors nebuvo, kaip reikiant, mesdavau tamsų. Šeštadienį nunešus tą dėžutę pas motiną, skaitydavau rutulėlius. Dar ligšiol tebeatmenu tą gėdą ir tą apmaudą ant pačios savęs, kuri slėgdavo mano mažą sielelę, jei dėžutėje buvo tamsių rutulėlių, ir sunkiausią už viską tą jausmą, kad tai nepataisoma. Niekaip, jokiu būdu nebeatmainysiu jau tų negražių rutulėlių, niekados nebepadarysiu jų auksinių“. Ir kai vieną kartą jos mažasis broliukas pasisiūlė išmesti juoduosius rutulėlius ir jų vietoj pridėti auksinių, ji liūdnai, pilnomis akimis ašarų, atsakiusi: „Ne, tai vis tiek bus nusukta. Kas iš to? O kas išmes tuos, kuriuos Viešpats Dievas meta į savo indą? Tai juk yra tie prigimtieji Marijos Pečkauskaitės savumai, kur vėliau vertė ją nepraeiti pro svetimas ašaras, mokyti žmones sumažinti sau vargus ir kelti juos į aukštesnį žmoniškumo laipsnį. Prie šio prigimto jos palinkimo prisidėjo dar ir tai, kad ji turėjo progos klausyti didžiojo šių dienų pedagogo F. W. Foersterio mokslo. Šis pedagogas, maitinąs šiandien savo idėjomis visą pasaulį, negalėjo Marijai Pečkauskaitei nepadaryti įtakos. Ji dabar palinksta prie jo skelbiamų auklėjimo ir žmonių dvasios tobulinimo minčių ir pati skelbia jo etiškuosius ir pedagogiškuosius principus. Jaunimo auklėjimo ir žmonių dorinimo idėjos taip pakerėja Marijos Pečkauskaitės širdį ir protą, kad jomis yra persisunkę beveik visi jos beletristiški kūriniai. Juose ji taip pat kalba apie švietimo

ir mokslo reikalingumą ir ragina inteligentus kelti visuomenėj tautinį ir visuomeninį susipratimą; nori įdiegti į žmonių širdis meilės ir užuojautos jausmus, arba parodyti žavinčią dorybių galią. Be to, ji ragina žmones pamilti grožį ir pajausti jame Absoliuto dalį, visam savo gražiam idėjų rūmui dėdama amžiną religijos pamatą. „Čia žemėje visos gėlės miršta, trumpos yra visos paukščių giesmės, aš svajoju apie vasaras, kurios tveria visados."

Tačiau Marija Pečkauskaitė gerai ir anksti suprato, kad ji galės darbuotis žmonių gerovei ir bus naudinga savo kraštui tik tuomet, kai ji kalbės taip, kaip kalba žmonės, jaus — kaip jie jaučia, ir mylės tai, ką jie myli. Anksti ji įsitikino taip pat, kad žmogus tikrai naudingas galės būti savo tėvynei tik tuomet, kai jis išaugs iš savo tautos kultūros. Svetimi kultūros turtai, renkami jos iš visur, turėjo lyg grūdai kristi į savą žemę. Todėl pirmame didesniame savo kūrinėlyje ji jau iškelia visus šiuos klausimus. Štai kaip ji čia galvoja „Viktutėje": „Žmonės apšvietimo reikalauja, duoti jį — priedermė kiekvieno inteligento. Bet apšviesti tegalima gimtąja kalba — ergo — reikia ją išdirbti, rašyti lietuviškai, išleidinėti laikraščius, reikia triūsti apie išdirbimą savo literatūros". O toliau ten pat, matydama aplink viešpataujantį tamsumą, sako: „Gėda apima... gėda už tiek inteligentų, kurie neatrado laiko ar noro parodyti savo mažesniesiems broliams, kaip reikia rašyti lotyniškas raides". Dėl to ir Viktutė, rinkdamosi sau pašaukimą, bevelija geriau nors keletą žmonių išmokyti skaityti ir rašyti, nors keliems palengvinti sunkų gyvenimą, negu būti artiste arba menininke.

Tokias pat pareigas skirdama inteligentams ir nekartą bardama juos už apsileidimą, stengiasi iš antros pusės parodyti, kaip labai trokštama šviesos ir mokslo. Savo apysakaitėje „Į šviesą — per ašaras" aprašo bandą beganantį Juozuką, kurio didžiausias troškimas yra sužinoti, kas knygose rašoma, turėti didelių knygų ir būti mokytu vyru Pro mikroskopą pamatęs uodo kojį, Juozukas lieka pavergtas tų mokslo paslapčių. Ir Vincukas Stonis godžiai ryja gerosios panelės jam teikiamas mokslo žinias. Tačiau vien mokslo įgijimu jų svajonės nesibaigia. Juozukas svajoja pramokęs pasistatyti po vyšniomis stalelį su knygomis ir susišaukęs visus kaimo vaikus parodyti jiems pro triūbelę „ir uodą, ir musę — viską". O Vincukas svajoja savo namuose įsteigti mokyklą, kad galėtų mokyti viso kaimo vaikus. Vadinas, mokslas čia ne dėl mokslo, bet tam, kad galėtų ko daugiausia atnešti žmonėms naudos, pakelti juos morališkai ir protiškai.

Be to, Marija Pečkauskaitė apysakaitėje „Į šviesą — per ašaras", nupeikia tuos netikusius auklėjimo ir mokymo metodus, kurie tamsesniųjų kaimiečių yra laikomi vieninteliai sėkmingi. Čia pat ji uoliai rauna tas klaidingas pažiūras, kad mokslas tė-

ra reikalingas tik ponams, o prastiems žmonėms užtenka mokėti maldaknygę paskaityti.

Rūpėjo Marijai Pečkauskaitei savo raštais pakelti ir tautinį lietuvių susipratimą. Pirmiausia reikėjo atsispirti prieš ištautėjimo bangą, kuri tuomet buvo beužliejanti Lietuvą. „Nepaisant visų lenkiškų rūbų, lietuvė yra mano siela... Tos šalies ūžliūliuota, tūkstančiais siūlų ji surišta su savo motina“ — kalba

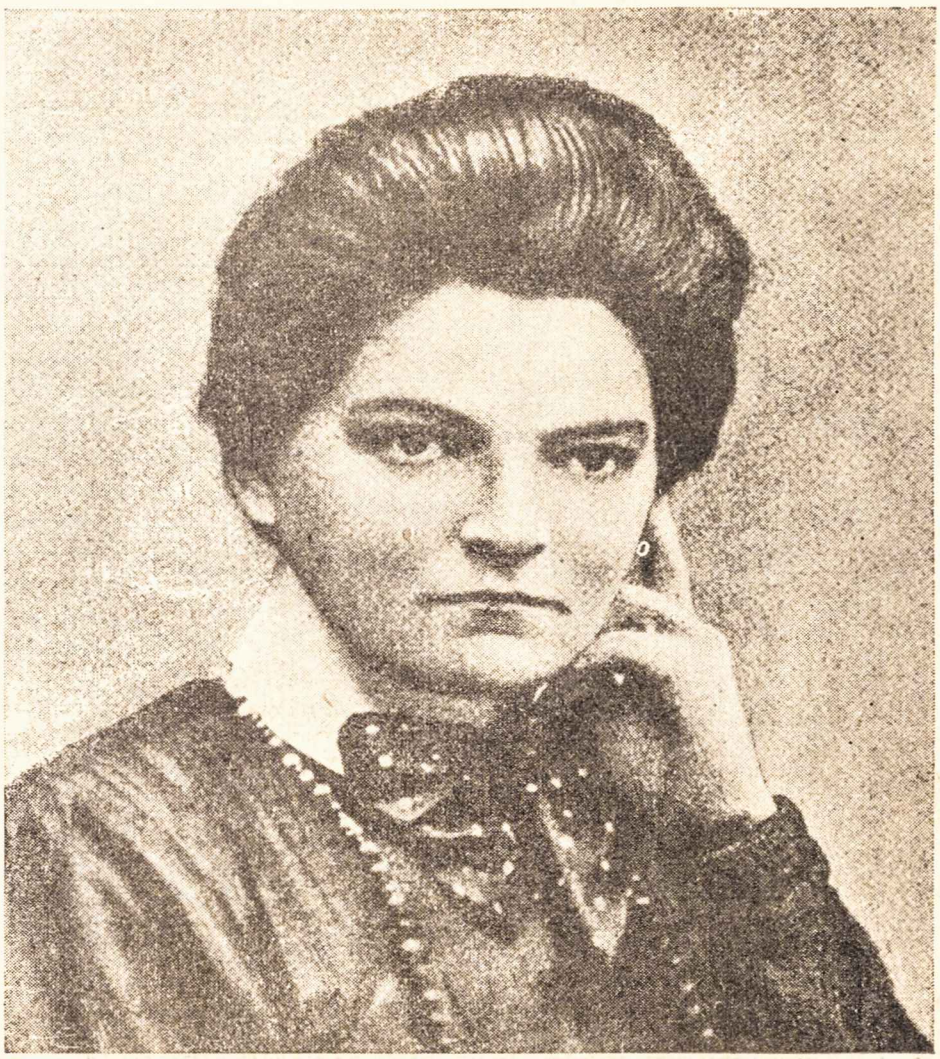

Šių metų liepos mėn. 24 d. mirusi viena iš žymiausiųjų mūsų rašytojų ir didelė pedagogė. Šatrijos Ragana — Marija Pečkauskaitė.

mamatė „Senajam dvare“. Ji nori taip pat, kad lietuviai pasijustų esą visiškai skirtinga tauta nuo lenkų. Jie turi visiškai kitonišką charakterį ir būdą, todėl lietuvius versti atsižadėti savo praeities, kalbos ir būdo yra didžiausia niekšystė. Lietuviai todėl turi pamilti savo tėvynę, savo sergančią motiną ir darbuotis jai taip, kad savo darbais išpirktų tėvų klaidas. „Viktutė, sergėk Dieve, būti tik vardu lietuviais“ — sako daktaras. „Jokiam žmogui nevalia būti tik vardu savo tėvynės sūnumi, mums, lietuviams, ypač. Mes esame pionieriai, o pionieris turi imtis kiekvieno darbo ir neprivalo pailsti nė valandos. Kad tik grei-

čiau sugriautume tą amžiną sieną, kad tik greičiau atsirastume liuosai, plačiai... O pavojingas tai darbas... Gal reiks dangintis kur nors už devynių kalnų ir miškų. Reikės — važiuosiva ir lauksiva sugrįžimo, o sugrįžę — vėl griausiva". Matydama, kaip visų yra niekinama lietuvių kalba ir kaip patys lietuviai dažnai labai lengvai jos atsižada, nori iškelti jos grožį, įdiegti lietuviuose savo kalbos, dainų ir praeities meilę. „Nors pati užauklėta lenkų kalba, tačiau myliu lietuvių kalbą. Tokia ji senutė, amžių pelėsiais apaugusi, miela. Jos garsuose, rodos, girdžiu šventų girių ošimą, jaučiu kvapą šventų žolių, deginamų dievams amžinoje ugnyje. Myliu dainas, pilnas poezijos, ašarų, ilgesio. Man rodos, jokia tauta neturi tokių švelnių, dvasingų liaudies dainų, kaip mes" — sako mamatė. Viktutė gi, gavusi lietuvišką knygą, iš džiaugsmo sušunka: „Dieve, kaip malonu skaityti gražius veikalus savo kalba! Dėl ko mes turime jų taip mažai? dėl ko tėvai paniekino prigimtą kalbą?"

Bajorų luomas daugiausia buvo sulenkėjęs, dažnai varė ištautinimo darbą ir pats skendo kultūriniuose prietaruose. Šiuo atžvilgiu nepatiko jis Marijai Pečkauskaitei. Jai ypač buvo skaudu žiūrėti į bajorų pastangas užgniaužti lietuvių tautinį judėjimą, pravardžiuoti lietuvius veikėjus litvomanais, išgalvoti apie juos visokių nebūtų dalykų ir įtarinėti juos esant rusų valdžios agentais. Jai atrodė taip pat, kad dvarai ir dvareliai turėjo būti maži švietimo židiniai, nes rusų valdžia neleido plačiai varyti švietimo darbo. Juose turėjo atsirasti tokių gerųjų panelių, kokią ji aprašo savo apysakaitėje „Vincas Stonis", kuri moko kaimo vaikus, skiepija jiems tėvynės meilę ir padeda kaimiečiams jų vargus vargti.

Nepraeina Marija Pečkauskaitė ir pro šių dienų mūsų visuomenės susigrupavimą, susitvarkymą. Savo alegoriniame vaizdelyje „Pančiai" ji vaizduoja mums idealistą Adomą, kuris per ilgus metus stato bokštą, krauna akmenį ant akmens, kad paskui galėtų padėti žmonėms, einantiems per klampias ir klastingas pelkes. Pastatęs bokštą jis draugų padedamas kelia į jį savo auksaširdį varpą, kurio balsas turės vilioti žmones iš pelkėtų pakalnių į skaidriąją kalnų — idealų šalį. Čia ateina Adomo idėjų sugriauti pakalnės partijų žmonės, kurie vieną teisę težino — jėgą. Adomas nenusimena. Jam nesvarbu jo sekėjų skaičius, nes jis ne minioje savo energiją semia, bet iš amžinųjų ir raminančiųjų versmių. Tačiau pakalnės svečiai, palieka jam pakalnės dovaną — pakalnės rožių kvapą. Nori dabar Adomas turėti rožių ir savo idėjų bokšte. Eina jų ieškoti. Suranda jau toli pakalnėj, bet su jomis ir žemės dukrą. Nebegrįžta dabar Adomas į savo bokštą, o jo varpu jau neskambins niekas. Vadinas, kasdienio gyvenimo malonumai nuvilioja ir dabar žmones nuo jų idealų viršūnių, ir jie yra tų partijų nariai, kurios kerta kiekvieną iš pelkių pakilusią galvą.

Marija Pečkauskaitė nori rauti ir siaurą, egoistišką gyvenimo supratimą ir išmokyti žmones pasiaukoti kitų gerovei. „Gyventi vien vyrui ir vaikams? Negaliu“ — sako mamatė „Senajam dvare“. „Brangūs jie man, bet jaučiu, kad gyvendama taip egoistingai iš tikro skriausčiau savo vaikus, ne dabar besistengdama nors krislelį naudos kitiems atnešti“. Arba Viktutė, dirbdama, kiek gali, kitų gerovei, vis dar abejoja, ar ji pakankamai naudos atneša. Jai atrodo, kad niekam iš jos naudos nėra, niekas nepajus jos, kai ji mirs, ir norėtų eiti iki pasaulio krašto, kad tik turėtų progos gerą darbą padaryti.

Didelė žmonių meilė ir užuojauta verčia dažnai Marijos Pečkauskaitės aprašomuosius žmones atsisakyti ne vieno malonumo. Štai „Senajame dvare“ ji rašo, kaip Kazelei mirus, mamatė liepia savo dukrelei Irutei atiduoti jos laidotuvėms gražiausiąją savo suknelę. Irutei gaila jos, bet gaila ir Kazelės. Tačiau mamatės įkalbėta, kad „mieliausia žmogui atminus ne tas valandas, kuriose jis linksminos ir puošės, bet tas, kuriose apgailėjo pats save“, atiduoda ją. Onutė gi novelėje „Pasitaikė proga“ be galo jautri kiekvienai nuoskaudai. Ji ilgai verkia vokiečių nušauto šunies, supila jam kapą ir apipina jį vainikais. Laidojant vokiečių užmuštuosius rusų kareivius, ji sopančia širdimi lydi juos lig kapų ir stengiasi atstoti jiems kažkur toli palikusias motinas ir seseles. Ir niekaip negali suprasti: „Kodėl žmonės taip žudo kits kitą, lyg įniršę laukiniai žvėrys? Kodėl, kodėl žmonės nemyli viens kito, kaip Viešpats Jėzus įsakė! Kodėl nesupranta, kad didžiausioji laimė yra meilė!“

Nepamiršta ir darbštumo dorybė. Viktutė nesupranta, kaip galima gyventi rankas sudėjus ir veltui valgyti duoną. Jai atrodo, kad vietoj „galvoju, ergo esu“, galima pasakyti „dirbu, ergo esu“. Vincukas Stonis, dar vaikas būdamas, dirba visus ūkio darbus ir labai nuliūsta, kai jis kurių nors darbų padaryti negali. Jis gerai taip pat pildo savo pareigas, paliktas, kaip vyresnysis sūnus, tėvelio vietoje: padeda savo motinai ir rūpinasi visais savo mažesniųjų sesučių ir broliukų reikalais. Gerai supranta savo pareigas ir mamatė „Senajam dvare“. Ji čia labai jautri ir sąžininga. Jai visuomet atrodo, kad ji yra bloga šeimininkė, nemoka prisitaikyti prie tų aplinkybių ir eiti tas pareigas, prie kurių ją likimas pastatė. Nors pati mato taip pat, kad jos šeimininkavimo užtektų, jei jie būtų turtingi. Tačiau pareiga jai svarbesnė, kaip jos asmeninė laimė ir malonumas. Kartą jos mažutė dukrelė, pamačiusi tėvelį ateinant į trobą, išbėga ir sulaiko jį. Mat, Irutė gerai žinojo, kad tėvelis atitrauks mamatę nuo pianino ir tarsis kokiais nors ūkio reikalais. Mamatė gi taip labai mėgsta muziką. Tačiau mamatė sužinojusi apie tai kiek vėliau, subara Irutę ir liepia jai niekuomet taip nebedaryti. Mat, pirma pareiga, o paskui malonumas.

Didelis Marijos Pečkauskaitės vaizduojamųjų asmenų sąžinės jautrumas, tur būt, aiškiausiai pasireiškia apysakaitėje „Vin-

čas Stonis". Kartą nuvažiuoja Vincukas į mišką malkų ir sugalvoja pasiimti vieną dailiausią rąstelį. Vis dėlto jautri Vincuko sąžinė neduoda ramumo. O čia vėl atsimena panelės pasakojimus apie šveicarų teisingumą, bažnyčioje vėl girdi, kad nevalia imti nė mažiausio svetimo daikto. Veža tą nelaimingą rąstelį atgal ir atsikratęs juo linksmas grįžta namo.

Apskritai Marijos Pečkauskaitės sukurtame pasaulyje doros atžvilgiu viešpatauja tik skaidrumas. Bevelk nė vienas iš jos vaizduojamųjų asmenų nėra doriškai puolęs ir todėl nė vienas iš jų neklampoja per nupuolimo purvyną prie doros ir gerio. Ji kuria gražų pasaulį, tarytum norėdama jo skaidrumu sužavėti skaitytoją. Visa, kas žema ir purvina, palieka kažkur toli. Jeigu kas nors iš jos vaizduojamųjų asmenų doroj paslydo, tai tik dėl to, kad paskui dar geriau mokėtų gėrėtis gėrio saule. Štai, kad ir novelė „Mėlynoji Mergelė". Ten jaunas studentas, po triukšmingai praleistos nakties, lydi doriškai puolusią moteriškę. Bet čia jam pasipainioja melynos medžiagos gabalelis, kuris primena jam jo gražią ir skaisčią meilę Miriam. Dabar jis pasijunta begrimstąs į purvyną ir, pabėgęs nuo jos, lieka ištikimas seniai jau mirusiai Miriam ir savo gražiajai meilei.

Ne vienas iš Marijos Pečkauskaitės vaizduojamųjų asmenų skęsta gamtos grožyje ir savo gražiausius jausmus išreiškia menu. Menas jiems butinas dalykas, „Kaip kūnas oro, taip mano siela trokšta grožio, reikalauja dailės. Bet iš visų jos šakų tiktai viena man dabar tėra prieinama — literatūra. Tat kaip bitė iš žiedų medų, taip aš čiulpiu iš jos gėrį. Svaiginuos poezijos burtais, gyvenu kartu su jos herojais ir užmirštu viską, viską..." — sako mamatė. Ji be galo myli ir muziką ir gamtą. Gėlės jai — „žemės šypsena iš džiaugsmo, kad ją Dievas sutvėrė ir didiems dalykams paskyrė. Žiūrint į ją ima šypsotis ir žmogaus siela. O nuo tos šypsenos, kaip ledas nuo saulės, nyksta visa, kas sieloje pikta ir biauru". Gėlių kvapas jai atrodo kalba, kuria jos pasakoja apie tokias grožybes, kokių niekados nėra mačiusios žmonių akys, apie tokius balsus, kokių niekados nėra girdėjusios žmonių ausys ir apie tokią laimę, kokios niekados nėra patyrusios žmonių širdys.

Bet tai yra jau tie „amžinybės aidai", kurių garsas skamba beveik per visą Marijos Pečkauskaitės kūrybą. Šalia dorinės giedros liejasi iš jos raštų didelis religingumas. Ji pati rašo vienoje vietoje, kaip lengvai išsisprendžia visi painiausi ir baisiausi gyvenimo klausimai, kai „žinai, jog tave nusiuntė čionai ant svieto Dievas, Dievas geras, teisingas, nepabaigiamas, visagalintis; nusiuntė dėl to, kad prisiruoštumei prie amžino gyvenimo su juo". Gyvenimas neturi todėl žmogaus paskandinti savo verpetuose, suvilioti savo gėrybėmis, nes visa tėra tik yrančios formos ir nykstami šešėliai. Tačiau ir gyvenimu žmogus turįs mokėti pasitenkinti. Mat, „gyvenimas nėra kažkokia laimės duodamoji įstaiga, bet sunki, varginga tarnystė. Jei jis ir

duoda kartais laimės valandėlių, tai jo malonė, ne pareiga. Jei žmogus taip žiūri į gyvenimą, tai jis nebėga galvotrūkiais paskui tą laimę, nei tempia visų savo jėgų vien tik tai laimei sugauti žūt būt, nerėkia ir nesidrasko jos neradęs, o kiekviena šviesia valandėle džiaugiasi, kaip kokia dovana virš programos".

Tai yra kelios svarbesnės mintys, kurias Šatrijos Ragana — Marija Pečkauskaitė skleidė savo raštais. Už jas ir visą jos nenuilstamą mūs tautos auklėjimo darbą, mes turime jai parodyti didelę meilę. Jos darbų vaisius mes pamatysime tik ateityje, kai subręs jos idėjų pasėtasis grūdas. Jos raštai taip mielai skaitomi mūsų jaunosios kartos, nepaliks nepadarę jai įtakos.

Juozas Meškauskas

Kaip atsirado gyvybė

(Pradžia š. m. 5 nr.)

Naujaisiais laikais atsirado gamtininkų, kurie aiškino, jog neorganiškoj medžiagoj, kaipo tokioj, glūdi jėgų, kurios gali sutverti būtybę. Toms jėgoms tiktai reikią vienokių ar kitokių sąlygų.

Seniau, drauge su Aristoteliu, klaidingai manyta, kad daugybė gyvių, kurių pradžios nežinome, atsirado tik prigimtoms materijos jėgoms veikiant. Jie manė, kad pūnantis jūros ar geriau upės dumblas gali pagaminti žuvis, kirmėles ir kitus

---

IŠ ŠATRIJOS RAGANOS MINČIŲ

Baisu pamąsčius, kaip žmonės vargsta ir žūva dėl kokių niekniekių!.

Čia žemėje visos gėlės miršta, trumpos yra visos paukščių giesmės, aš svajoju apie vasaras, kurios tveria visados.

Dar, tur būt, nėra gimus tokia idėja, kurią visi vienodai būtų priėmę.

Rodos, eičiau į pasaulio galą, jei žinočiau galėsianti ten padaryti gerą darbą.

Žmogus, kol giliai jaučia, tol moka kilniai mąstyti, dirbti didelius darbus, aukotis.

Jeigu meilė nėra amžina — ji neturi prasmės.

Jaunimas turi būti tas evangelijos raugas, kurs įraugina visus miltus.

Nereikia užmiršti, kad mūsų charakteris nėra marmoras, tobūlai artisto nukaltas. Jis nuolat kinta ir reikalauja nuolat tobūlinamas ir vedamas.

mažus sutvėrimėlius. Iš to kilo garsi formula: Corruptio unus — generatio alterus (vieno gedimas yra antro gimimas). Ta formula nėra visai beprasmiška. Ji yra teisinga ta prasme, kad joks daiktas gamtoj nepranyksta, t. y., nusako medžiagos pastovumo dėsnį. Dar ir dabar yra mokslininkų, kurie sako, kad gyvybė išeidama iš vieno organizmo įtempia visas jėgas kitam kūnui sudaryti. Ši mintis ir yra teisinga, tik kita prasme, negu norėtų tie mokslininkai. Ji yra teisinga, kai norima nusakyt biologijos moksle gyvo organizmo išlikimo instinktas, nes kiekvienas gyvas organizmas rūpinasi ne tik savo egzistencija, bet ir savo ainiais.

1675 m. Leenvenck'as su mikroskopu stovinčiame lietaus vandenyje rado mažas infuzorijas. Tuojau jis įsitikrino, kad tokių gyvūnėlių yra upių, šaltinių ir jūrų vandenyje, o ypatingai jų atsiranda užliejus pipirus. Jis paėmė ir užpylė pipirus sniego vandeniu. Po kiek laiko tų gyvūnėlių knibždėte knibždėjo. Jie buvo vežami į Paryžių, Londoną ir į kitus miestus parodyti. Tokių užpylimų buvo padaryta su gyvulinėmis ir augalinėmis medžiagomis, ir vis pasikartojo tas pats. Tai patvirtino aiškiai tuo laiku išsiplatinusį pirminės medžiagos mokslą.

Truputį vėliau Paryžiaus universiteto prof. Jablatas rašo veikalą apie tokius pat bandymus užpilant šieną. Bet jau jam kilo mintis, kad mažų gyvūnėlių jau iš anksto gali būt ant šieno žolių arba vandeny. Todėl jis, norėdamas užmušti gemalėlius, tą užpiltą šieną ketvirtį valandos virino ir vėliau indą uždengė sterilia medžiaga. Užpylime jokių infuzorijų neatsirado. Vėliau jis indą atidengė, ir netrukus infuzorijų atsirado. Iš to jis išveda, kad apatiniai oro sluoksniai yra pripildyti mažų gyvūnėlių, dedančių ant augalų savo kiaušinėlius, kurie patekę į vandenį pradeda vystytis. Ne visi buvo toki stropūs tyrinėtojai kaip Jablatas. Needham'as taip pat užpylimą virino, bet savo laimei rado infuzorijų, kurios, jo manymu, gali pasidaryti tik per pirminę medžiagą. Treviranas tvirtino, pasiremdamas daugeliu davinių, kad visos augalinės ir gyvulinės substancijos susideda iš tokių krislelių, kurie užpilti vandeniu tampa gyvi.

Tokių mokslininkų, kurie manė, kad gyvybė atsirado iš pirminės medžiagos, 19 amž. buvo daug. Žymiausi jų buvo Okenas, Needham'as Treviranas, Wrisbery'as ir kiti. Taigi pirminės medžiagos hipotezė pasiekė moksliško apsistojimo tašką. Ją aiškino Shleiden'as ir Schwan'as. Jie sulygino celės sudarymą su kristalų sudarymu ir leido celei iš skysčio susidaryti. Šitą skystį vadino jie diegų skysčiu. Tokioje formoje pirminės medžiagos hipotezė ilgai laikytis negalėjo. Ungeris ir Nägelis dėl augalų tvirtino, kad naujos celės atsiranda tik senoms dauginantis ir visai ne kristalizacijos pavyzdžiu. Köliker'io, Richert'o ir Remak'o buvo įrodyta, kad gyvulinės celės atsiranda jau iš esančių celių dalymosi ar skilimo būdu. Kiek vė-

liau buvo galutinai patvirtintas Virchov'o dėsnis: „Omnis cellula ex cellula".

Mes žinome, sakė kiti, kad iš neorganiškos medžiagos negalėjo tiesiog gautis organiška gyvulių arba augalų celė, nes ji yra labai komplikuota. Bet bakterijos, kurias galima tik įsivaizduoti kaipo tikras celes, gali kilti iš neorganiškos medžiagos. Šitą pažiūrą gynė rimtas Paryžiaus akademikas Pouchet. Jis, davęs visą eilę bandymų savo tezei paremti, sako: „Gyvybė gali pasireikšti arba, geriau sakant, atsirasti be gemalėlių, ir tokiu būdu savaiminis gyvybės atsiradimas yra įrodytas". Tada į ginčų areną su Pouchet'u, Musset'u ir Joly išėjo Pasteur. Jis rimtais savo bandymais 1860 m. išrodė mokslininkų komisijai, jog gyvybė tokiuose pat bandymuose, kaip ir Pouchet'o, savaime atsirasti negali. Jis nurodė tas klaidas, kurių neišvengė Pouchet'as. Pasteur'as remdamasis dviem bandymų serijom nustatė du dėsniu: 1. Gerai apvalytas nuo gemalėlių oras nepadaro jokio gedimo skystyje, kuris anksčiau buvo sterilizuotas ir 2. grynas oras, nors ir neapvalytas, ne visados iššaukia gedimą sterilizuotame vandenyje, nes ore esą gemalėliai ne visados esti gyvi. Pasteur'as darė bandymų su įvairiausiais skysčiais, ir jokios gyvybės niekur nepasirodė. Pouchet'as vartojo bandymams gyvąjį sidabrą, bet niekur jo nesterilizavo. Pasteur'as gi nurodė, kad gyvajam sidabre, ypač jo paviršiuje, knibždėte knibžda įvairių gemalėlių, kurie prie palankių sąlygų sukelia gyvybę. Be to, jis nurodė, kad ne visi gemalėliai vienodai reaguoja į temperatūrą. Yra tokių gemalėlių, kurie apsisaugoti nuo karščio apsitraukia tam tikra medžiaga, ir aukšta temperatūra dar nepajėgia jų užmušti. Doyere įrodė, kad yra tokių gyvių, kurie gali išlaikyti 100° C ir daugiau. Pasteur'as visa tai išdėstė, ir tyrinėjusi komisija padarė pirminės medžiagos hipotezei neigiamas išvadas. Tuomet tos hipotezės šalininkai tvėrėsi kitų galvojimų. Jie sakė, kad anksčiau buvo palankios sąlygos pirminei medžiagai virsti gyvybe, nes buvęs toks laikas, kada žemė turėjusi kraujo temperatūrą. Bet yra žinoma, kad paprasčiausi organizmai nėra reikalingi kraujo temperatūros. Jei jų nuomonės būtų tikros, tai mūsų laboratorijose visas reikalingas sąlygas galima būtų sudaryti ir per 70 metų nuo to laiko, kada dėl pirminės medžiagos ėjo ginčai, jau gal būtų pavykę negyva medžiaga paversti gyva. Todėl Reinkė sako, kad kiekviena viltis, jog organizmai gali kilti iš neorganiškos medžiagos, visai sugriaunama.

Bestudijuodamas fermentaciją, arba rūgimą, Pasteur'as sukėlė ginčų dėl savaiminės teorijos. Jis sakė, kad fermentaciją sukelia mikrobai, o ne pats fermentacijos procesas mikrobus. Pavyzdžiui, vynuogių rūgimą sukelia esančios ant jų paviršiaus mielių lątelės. 1872 metais jis savo bandymus išdėstė mokslo akademijoj. Griežtai jam užprotestavo profesorius Fremy. Pasteur'as padarė rimtus bandymus, kuriais sumušė Fremy

protestą. Pasteur'as gavo tada tokius rezultatus: vynuogių sunka pati iš savęs negali fermentuoti; organinės mielės, kurios sukelia sunkos fermentaciją, atsiranda iš oro, o ne iš uogos vidaus. Bet Fremy ir Trecul'is vėl užprotestavo ir padarė daug priekaištų, kuriuos Pasteur'as atrėmė paaiškindamas savo eksperimentus. Bet kad užtikrintų savo pergalę ir nebūtų įtariamas, jog kaitinimu užmušąs gimdančiąją jėgą, Pasteur'as ėmėsi tokių bandymų. Jis pastebėjo savo vynuogyne, kad ląstelės sukeliančios fermentaciją leidžiasi ant uogų liepos mėnesį. Apsaugoti uogas nuo tų ląstelių jis jau birželio mėn. apsupo jas vata, kad neprieitų prie jų ląstelės. Rudenį jis sumaigė apsuptas vynuoges į vieną indą, o neapsuptas į kitą. Po kiek laiko pasirodė, kad apsuptų vynuogių sunkoje neatsiranda fermentacijos. Tokiu būdu visos Fremy pastatytos sąlygos buvo išpildytos, ir reikėjo sutikti, *kad ir gyvi vaisiai be išorinių gemalėlių negalėjo duoti gyvybės.*

Paskiau padarė bandymus Tyndall'is, apvalydamas orą tam tikru nameliu, ir pasirodė, kad švarus oras nei puvimo nei fermentacijos nesukelia.

Bürke savaiminį gyvybės atsiradimą norėjo įrodyti savo išrastais radiobais. Jis padarė tokius bandymus. Paėmė tris indus. Į kiekvieną indą įpylė jautienos buljono. Du indus apibarstė bromo radiu ir chloro radiu, o trečią paliko kaip buvus. Po kiek laiko pirmuose dviejuose buvo matyti kažkas panašaus į mikroorganizmų augimą. Pro mikroskopą buvo matyti lyg kokios ląstelės. Bürke manė, jog tai yra tikri gyviai, ir jiems davė radiobų vardą. Bet po rimtų tyrinėjimų pasirodė, kad tai nėra gyviai. Jų skirtumas nuo gyvių yra štai koks: įkaitinus mikrobai apmiršta, bet neišnyksta, radiobai gi visai išnyksta; įkišti į karštą vandenį radiobai ištirpsta, o mikrobai tik apmiršta. Pastatyti šviesoje radiobai išnyksta, o tamsoje vėl atsiranda. Ramsay apie Bürke's radiobus pasakė, kad tai esąs tik vanduo, išsiskaidęs apie radio druskos šmotelį ir apsitraukęs klijais. Dėl to turįs „ląstelės" pavidalą.

Virchovas 1887 m. sako: „Žmonės iš pagrindų tiki, jog buvo toks laikas, kada joki gyva būtybė neegzistavo, ir jei nori žinoti, kur gyvybės pradžia ir kaip gyvybė neapgyventam pasauly prasidėjo, turi priimti vieną iš dviejų dogmų: arba sutvėrimo dogmą arba pirminės medžiagos dogmą, vadinamą generatio aequivoca".

Iš to pasakymo mes matom, kad pirminės medžiagos šalininkai, nenorėdami nusileisti kitoms teorijoms, savo hipotezę skelbia kaipo dogmą, kuria turi tikėti.

Tolimesni pirminės medžiagos tyrinėtojai šiai hipotezei įrodyti ieškojo tam tikros pagalbos. Ypatingos svarbos pirminės medžiagos hipotezei duoda Nägel'is. Jis išeina iš tų faktų, kad materialiniame pasauly viskas susiję priežastingumu, kad visi reiškiniai jau natūrališku būdu eina prieš save, kad visi organizmai, iš kurios medžiagos jie ten būtų, vėl galutinai į tą pačią

medžiagą suyra. Šitie visi išvedžiojimai įeina į priežastingumo dėsnio sąvoką. Šitas dėsnis sako, kad nėra veiksmo be tinkamos priežasties. Organizmai turi būtinai, kaip ir kiti gamtos kūnai, savo buvimo priežastį.

Preyer'is ir Thechner'is buvo sukūrę nuostabią hipotezę. Jie sakė, kad gyva organiška medžiaga buvo anksčiau už neorganišką medžiagą, kad negyva organiška medžiaga yra tik produktas organiškų būtybių. Pagal Preyer'io hipotezę, logiškai galvojant, išeitų, jog ugningas žemės rutulys yra buvęs vieninteliu milžinišku organizmu. Laikui bėgant dalelės ėmę atšalt ir atstoję nuo gyvos medžiagos. Tokiu būdu atsiradusi mineralinė medžiaga. „Mes tvirtiname", rašo Preyer'is, „kad gyvybės judėjimas yra be pradžios". Vadinas, Preyer'is gyvybę nukelia į amžinybę. Jam pritaria ir Kerner'is savo veikale „Augalų gyvenimas". Bet vis dėlto jų galvojimams paremti trūksta jėgos, kuri visa tai būtų įvykdžiusi. Kerner'is apie tą jėgą taip taria: „Čia klausimas tyrinėjimams neprieinamas. Todėl jis spręsti atiduodamas gamtos filosofijai. Mano nuomonė ta, kad materija yra apdovanota jėga, kad medžiaga ir jėga amžinai buvo. Kadangi gyvybė per jėgą apsireiškia, tai ir gyvybė yra amžina". Tačiau anksčiau jau buvo įrodyta, kad buvo laikai, kada gyvybės dar nebūta, ir tokiu būdu ji nėra amžina.

Vėliau garsūs fizikai Thomson'as ir Helmholz'as paskelbė naują teoriją. Jie sakė, kad pirmojo organizmo diegai esą kosmiškos pradžios ir su krintančiais meteorais pasiekę žemę.

Bet pernešti gyvybei nuo žvaigždžių per erdvę ant žemės trūksta nešėjų. Meteorams šitos rolės negalima duoti, nes kolei jie kosminėj erdvėj juda, yra begalinio šalčio perimti. Patekę gi į žemės atmosferą sutinka trinties jėgą, nuo kurios be galo įkaista ir savo paviršių sutirpdo. Todėl gyvybė ant meteoro jokiu būdu negali tverti. Bet pagaliau tegu ir atsirastų gyvybės nešėjų iš kosminės aukštumos, bet vis tiek lieka klausimas: iš kurgi gyvybė ant planetų? Juk, Laplaso teorija einant, kadaise visi dangaus kūnai buvo ugniniai kamuoliai, kaip ir mūsų žemė. Kerner'is, nenorėdamas atsisakyti savo hipotezės, sako: „Jei jau mūsų triūsas organizmus padaryti iš negyvos medžiagos nueitų niekais, tai mes turim teisę pagalvoti, ar kada nors gyvybė kilo. Ar nėra gyvybė lygiai taip sena, kaip ir pati materija? Ar neatėjo gyvybė iš kurios nors planetos?" Jis tuoj sako: „Gyvybė arba anais laikais pradėjo būti arba yra nuo amžių".

Galutinai įrodžius, kad pirminės medžiagos nėra ir negalėjo kilti iš jos gyvybė, kai kurie sako, kad sutvėrimas esąs bendrai nesuprantamas. Bet ar mašina, kurios mechanikos mes nesuprantam, darosi suprantamesnė, jei jokio išmintingo sutvėrėjo jai nepripažįstame?

Taigi Okenui su savo „Urschleim'u" gyvybės atsiradimo įrodyti nepavyko. Hoeckel'io „Moneren'os" ir Huxley „botibi-

jos“ mirė, nebeatgyja ir gal nebeatgis. Visos eilės gamtininkų pirminės medžiagos hipotezė griuvo. Reikėtų manyti, kad liko pirmenybė sutvėrimo teorijai. Bet atsirado mokslininkų, kurie patiekė vėl naują hipotezę. Toji hipotezė trumpai suglausta taip atrodo: viskas, kas gyva ar negyva, kas juda ar nejuda, veiksmus kokius nors atlieka ar ne, vis tiek yra tik fizikos-chemijos reiškinys. Tai yra mechanistų hipotezė. Jie sako, kad gyvulio ar žmogaus veikimas, judėjimas, net ir galvojimas esą ne kas kita, kaip atomų grupavimosi ir kombinacijos padarinys. Įvairių kūnų išvaizda esanti ne kas kita, kaip atomų persikeitimas. Medžiaga, organinė ar neorganinė, mažai kuo viena nuo antros tesiskirianti.

Trumpai peržvelgsim, kuo gi skiriasi gyva medžiaga — organizmas, nuo negyvos. Gyvoji medžiaga skiriasi nuo negyvos tuo, kad gyvoji medžiaga turi ypatingą jėgą. Pav., sėklose yra užslėpta gyvybės jėga. Obuolio grūdas nukritęs į žemę dygsta ir išauga į didelį medį, kai tuo tarpu pats obuolys vysta, raukšlėjasi ir pagaliau pūsta. Gyvybės jėga ir yra svarbiausias skirtumas, kuris skiria gyvą medžiagą nuo negyvos. Antras skirtumas yra jau chemiškas. Chemiškoji sudėtis gyvos bioplastos yra labai komplikuota. Ten randam vienokioj ir kitokioj formoj substancijų. Baltymo junginiai randami tik gyvose substancijose. Veikiant celei darosi sintezė. Ar gali tą sintezę padaryti chemikai? Jau daugelį organinių medžiagų padaro sintetiniu keliu, kaip, pav., cukrų, alkoholį ir kit. Einama taip pat prie baltymo molekulės sudarymo. Nors ir pavyktų pagaminti baltymas sintetiniu keliu laboratorijoj, bet tai dar nebūtų padaryta gyva protoplazma. Chemiškai nori padaryti celę, bet tas nereikštų gyvybės, kaip kad akmenų krūva nesudaro namo. Trečias svarbus skirtumas tarp gyvos ir negyvos medžiagos yra struktūra. Daugialąsčiai gyviai yra labai organizuoti. Jie yra iš celių tartum iš plytų sukrauti. Kiekviena atimta celė nustoja savo reikšmės, savo gyvybės. Ir iš tikrųjų stebuklingas dėsningumas ir harmonija yra tarp organizmo celių ir jų sudaromų organų. Neorganinė medžiaga irgi turi struktūrą, bet ji yra daug prastesnė. Neorganinės medžiagos struktūra yra pastovi, kai tuo tarpu organinės medžiagos struktūra keičiasi. Be abejo, pati struktūra dar nesudaro gyvybės, bet yra viena iš sąlygų bei pažymių.

Dar svarbus skirtumas tarp gyvo ir negyvo organizmo yra tas, kad gyvas organizmas maitinasi, auga ir dauginasi. Tuo tarpu negyvas organizmas nesimaitina, neauga ir nesidaugina. Taigi tarp gyvos ir negyvos medžiagos skirtumai yra gilūs.

Dabar trumpai reziumuojant, kas anksčiau kalbėta, galima štai kas pasakyt:

1. Pačioje pasaulio pradžioje jokios gyvybės nebuvo ir ji negalėjo reikštis.

2. Savaiminis gyvybės atsiradimas nėra įrodytas.

3. Pirminės medžiagos hipotezė yra taip pat neįrodyta.

4. Gyvybės atkeliavimas nuo planetų nėra galimas ir, be to, ten gyvybės taip pat nebuvo.

5. Gyvybės atsiradimas bei pati gyvybė negalima išaiškinti vien fiziniais-cheminiais dėsniais, reakcijomis.

Lieka pasakyt, kad gyvybė yra Kūrėjo leista, sutverta. Kokiu būdu tai įvyko, kokiems dėsniams veikiant visa tai išsirutuliojo ar neišsirutuliojo, šių dienų mokslui dar nėra žinoma. Gyvybės kilmės problemoj dar yra eilė klausimų, į kuriuos mokslas anksčiau ar vėliau gal sugebės atsakyti. Dabar tik yra aišku, kad gyvybė turi priežastį ir ta priežastis yra pasaulio Kūrėjas, prieš kurį lenkia galvas visi didieji mokslininkai.

J. Gustas S. S.

Tolimos šalys ir jų gyventojai

Fenginų salynas

Paskutinis Pietų Amerikos sausažemio galas pietuose, apribotas Magelano sąsiaurio ir Smith'o kanalo, vadinasi Pietine Patagonija. Už tų ribų yra Fenginų salynas, kurio didžiausia sala — Ugnies Žemė. Toji sala turi 48.000 km^2., kurių 28.000 priklauso Čilės Respublikai ir 20.000 Argentinai.

Kita labai svarbi sala, vadinama Mageleno sąsiauro perlu, tai Davson. Ji yra tarp sausažemio ir Ugnies Žemės beveik ties pačiu sąsiaurio viduriu, turi 13.300 km^2 ir priklauso visa Čilės Respublikai.

Punta-Arenas yra svarbiausias Pietinės Patagonijos miestas. Kas iš jo išvykęs norėtų apiplaukti visą Ugnies Žemę, pakelėje rastų šias salas: Clarence, Santa Ines, Desolacion, Carton, Hoste, Navarino, Vaalleston, Hermite, Lennox, Nueva, De los Estados ir Capo de Hornos. Jos yra svarbiausios iš visų salyno salų. Į pietų vakarus nuo Punta-Arėnas yra Riesco sala, o kiek aukščiau — Ultima Esperanza su savo labai išraižytais kraštais.

Beveik visos tos salos yra kalnuotos. Kalnų viršūnės dažnai didesnės nekaip 2.000 m. nuo jūros paviršiaus ir visada yra apklotos sniegu. Žemesnės kalvutės apaugusios tankiais miškais (o sleniuose žaliuoja pievos arba telkšo pelkės, gi aukštesnieji kalnai yra be jokių augmenų. Aukščiausia Ugnies Žemės viršūnė yra Darvino kalnas (2.330 m.) to paties vardo kalnų virtynėje, gavęs vardą nuo garsiojo gamtininko, kuris dalyvavo anglo Fitz Roy vadovaujamoj ekspedicijoj Magelano šalims ištirti. Darvinas, matyt, „daug ko" patyrė toje savo kelionėje, nes grįžęs į Europą skelbė, kad Ugnies Žemės indėnai suvalgą savo senus tėvus, nurodė net laiką ir kaimą, kur jis tai

matęs. Tuo tarpu keliolika metų vėliau saleziečiai misijonieriai eidami per Darvino nurodytas vietas išdrįso įeiti, galima įsivaizduoti su kokia baime ir širdies plakimu, ir į nurodytąjį tėvų ėdikų kaimą. Vieta ir vardai sutiko su nurodymais. Pačiame kaime didelės iškilmės, indėnų šventė. Misijonieriai pradeda manyti, kad jau bus pasipiovę kokį senį ar senę. Pusiau persigandę ima klausinėti... Sužino, kad vienas senis ir viena senė, abudu jau su viršum po 80 metų, didelių šeimynų tėvai, kelia vestuves. Susipažinę ir įsikalbėję misijonieriai klausinėja apie jų praeitį, papročius, gyvenimą, bet apie senų žmonių žudymą nieko nesužino, patys indėnai tai griežtai neigia.

Antrasis Ugnies Žemės kalnas yra Sarmientas (2.030 m.) pusiausalyje tarp Negri ir Martinez fiordų.

Svarbiausia upė yra Rio Grande, kuri tekėdama vis į rytus įplaukia į Atlantiką. Didžiosios salos pietuose yra Fagnano (Fanjano) ežeras, gavęs tą vardą iš saleziečio vyskupo Fagnano. Tas ežeras pasižymi savo ilgumu, turi apie 92 km.

Fenginų salyno geografinis plotis lygus maždaug Olandijai ir Švedijai, ir jo klimatas nėra jau taip nepakenčiamas, kaip buvo kai kurių aprašyta. Žiemą temperatūra kai kada pasiekia — 26°, bet vidutiniškoji yra — 10°; vasarą aukščiausioji yra 25°, vidutiniškoji 15°. Kalnuotose vietose temperatūros šokinėjimas, žinoma, ryškesnis. Vakarinėje, arba Kordiljerų, dalyje dangus debesuotas ir dažnai lyja; rytinėje gi, kur eina lygumų plotai, apaugę vien žole, dangus yra giedresnis, klimatas sausesnis ir šaltesnis, pučia smarkesni vėjai, ir oras nėra taip pastovus kaip vakarinėje dalyje.

Floros atžvilgiu reikia pastebėti, kad kalnuotoje vakarų dalyje auga miškai, dažniausiai lapuočių medžių; o rytinę lygumų dalį užima pievos, duodančios labai gerą ganyklą avims, kurios ten buvo pradėtos auginti tik 1877 m. ir dabar sudaro tikrą šalies turtą.

Faunoje pirmąją vietą užima žinduolis gvanakas (lama huanakus). Jis turi daugiau kaip metrą aukščio, kaklas status, akys didelės ir juodos, visas kūnas apaugęs labai minkšta vilna, kuri ant nugaros yra gelsva, ant galvos — rausva, papilvėje — balta. Gvanakas indėnams yra tikra laimė, nes jo mėsa yra svarbiausias jų maistas, kailis — apvalkas. Indėnai juos medžioja įvairiais būdais, bet dažniausiai sužeidžia strėla, paskui prisiveja ir pribaigia. Gvanakai yra labai greiti ir medžiotojui dažnai pasprunka. Gyvena jie miškuose ir kalnuose, nuo kurių nusileidžia kartu su pirmuoju sniegu.

Kitas gyvulys, užtinkamas beveik visame salyne, yra Magelano žemių lapė (canis magellanicus). Ji yra daug didesnė už paprastąją lapę. Maitinasi moliuskais, paukščiukais, o ypatingai tai vienu graužėju, vadinamu tuku-tuku (ctenonys magellanicus).

Tas graužėjas tuku-tuku primena mūsų kurmį, gyvena labai gražiai išsikastuose urvuose žemėje, maitinasi žolėmis ir medžių lapais, didumo — kaip gera pelė. Kai ėda jis, atsisėda ant pasturgalio ir ima maistą pirmutinėmis kojytėmis, lyg rankomis. Visas jo kūnas apaugęs pilkais švelniais pūkeliais.

Kitas labai dažnai sutinkamas gyvulys viso salyno pakrantėse yra ruonis. Jų yra net kelios rūšys. Svarbiausia iš jų yra vadinami jūros liūtai, nes patinas turi ant sprando panašius į liūto karčius (Otaria jubata). Ruoniai buvo visų labai smarkiai medžiojami dėl jų odos brangumo, taip kad Argentinos ir Čilės valdžios, pabūgusios, kad jie visiškai neišnyktų, dabar jų medžiojimą kiek sustabdė ir sutvarkė. Labai keisti ir įdomūs yra ruonių susirinkimai jūrių pakrantėse, kur jie šiltomis dienomis susieina šimtais pasivartyti prieš saulę.

Savotiškiausi to krašto gyvūnai yra pingvinai (aptenodytes pennati). Didesnę laiko dalį jie praleidžia jūroje. Išeina į sausumą tiktai pavasarį perėti ir, kadangi maitinasi beveik išimtinai žuvimis, tuo laiku... pasninkauja ir labai suliesėja. Tai yra tikras paukštis, nors ir negali lakioti, nes jo sparnai, kaip ruonio, neturi plunksnų. Jų dabar ten žinomos 7 rūšys, kurių svarbiausia tikrasis pingvinas: jis turi daugiau kaip metrą aukščio, krūtinė ir papilvė — balta, nugara — pilkai melsva, ant galvos turi geltonų, mėlynų ir baltų plunksnų kuodą. Užpulti priešo pingvinai ginasi neperilgu, kumpu snapu. Jie yra medžiojami dėl odos ir riebalų, gaunamų iš jų mėsos, kurią, nors biauriai atsiduoda ir sukelia koktumą, indėnai labai mėgsta. Ruoniai ir pingvinai, nors ir labai medžiojami, tačiau dabar yra dar gausingiausi šito krašto gyvuliai. Žymią vietą faunoje užima taip pat ir strausas, bet jis yra jau ne salyno, tik sausažemio paukštis.

Strausas gyvena Patagonijos tyruose ir yra kiek mažesnis už Afrikos strausą. Geras bėgikas ir, jei neprijaukintas, neprisileidžia žmogaus per kokį šimtą metrų. Peri iškapstytose žemėje karvių arba kitų gyvulių duobelėse, o jei ne, tai pats išsikasa 50—70 cm. dijametro ir 20—40 cm. gilumo duobelę, kurią, išklojęs minkštomis žolėmis, surankiotomis ir net nuo savęs nupeštomis plunksnomis, deda kiaušinius, kurie yra gana dideli. Pamatęs lizdui pavojų, išnešioja kiaušinius į visas šalis ir išslapsto žolėje ir smėlyje. Iš čia kilo nuomonė, kad strausas deda kiaušinius, kur pasitaiko ir paskui jau jais nesirūpina. Nuomonė neteisinga, nes, vos praėjus pavojui, jis vėl juos stropiai surenka ir peri. Strausas ne tik nepalieka savo vaikų, bet dažnai rūpinasi ir svetimais jaunikliais. Jeigu du strausai susitinka tyruose, kiekvienas su savo jauniklių būriu, tuoj pradeda kovą, ir pergalėtojas pasisavina priešo jauniklius. Strausai, nors juos ir labai medžioja ir kas metai užmuša po dešimtis tūkstančių dėl jų mėsos ir plunksnų, yra dar labai gausingi visoje Patagonijoje.

Pietinė Patagonija ir visas Fenginų salynas prieš kokia 50 metų buvo labai apgyventas laukinių indėnų, kurie, nors pakrikę, bet gyveno savarankiškai. Visais atžvilgiais jie buvo labai atsilikę nuo kultūros gyvenimo, paskendę žemiausioje stabmeldystėje.

Visi Pietinės Patagonijos ir salyno indėnai yra dalijami į tris gimines:

1) *Tehuelkai,* arba raitieji.
2) *Alakalufai,* arba luoteliu plaukią.
3) *Onai,* arba pėstieji.

Pirmieji gyveno Pietinėje Patagonijoje, antrieji plaukiojo savo lengvomis kanovomis (valtimis), padirbtomis vien iš medžio luobų, Magelano, Smith'o ir Ultima Esperanza sąsiauriais, tretieji gyveno Didžiojoje Saloje arba Ugnies Žemėje.

Vėliau buvo atrasta ir ketvirtoji indėnų gentkartė, kuri būtų lyg perėjimo punktas tarp Alakalufų ir Onų, nes dalį savo laiko praleidžia sausumoje, dalį valtyse jūroje. Jie buvo pavadinti *Jaganais,* nes gyveno ypatingai sąsiaurio, vadinamo Jaganasiaga pakraščiuose. Jaganai dirbdavo savo valteles iš storų medžių kamienų, kuriuos išdegindavo ugnimi ir iškapodavo šiokiais tokiais primityviškais įrankiais, kurių, nėra žinoma, kaip galėjo įsigyti.

Kiekviena gimtinė kalba savo, griežtai skirtinga nuo visų kitų, kalba. Bendrų tėra vos keleta dažniau vartojamų žodžių, pavyzdžiui *yepper-n* (mėsa), kuri yra visų svarbiausias maistas, kaip mūsų duona.

Taigi, supažindinęs skaitytoją su indėnų kalba ir baigsiu šį straipsnį, kitą kartą gi susipažinsime geriau su atskiromis giminėmis, jų papročiais ir užsiėmimu.

Raides H, Č, K, T žodžio pradžioje Onai ištaria labai dusliai, lyg kad dar po jų turėtų eiti raidė H. Ypatingai K yra tariama labai iš krūtinės gilumos, jos garsas panašus į to, kurs labai užkimęs norėtų garsiai kalbėti. Onai tardami tą raidę išleidžia tiek dvasios, kad yra reikalingas trumpas apsistojimas žodžiui toliau tarti, pav., *Kó* (kaulas) ištaria *K'ó; Kát* (pilvas) ištaria *K'át;* panašiai taria ir tehuelkai, tik ne taip iš krūtinės.

T, kaip ir K, pradžioje žodžio yra tariama labai smarkiai, ir tik po trumpo sustojimo eina kita žodžio dalis, pav., *Tâhuen* (žolė) ištariama *T'âhuen; Télkn* (kūdikis) ištariama *T'élkn.* Tą patį reikia pasakyti ir apie Č, pav., *Čonn* (vanduo) ištariama *Č'onn.*

H, kuria prasideda labai daug žodžių, yra labai dusli; o kai Onai yra įsikarščiavę arba supykę, tai jų kalba atrodo nuolatinis šnypštimas pro gerklę.

Raidę F. ištaria labai sunkiai ir dažnai ją pakeičia kitais garsais, pav., *Felipe* sako *Helipe; Francisko — Vrancisko; Fortuna — Ortuna.*

Vl. Viliamas

Jaunuomenės ruošimasis visuomeniniam gyvenimui ir veikimui *)

I. Jaunuomenė kaipo bręstanti visuomenės dalis.

Jaunuomenė, būdama kupina jaunatvės energijos, nori reformuoti visą gyvenimą. Ji nežino jokių sunkenybių, jokių užtvarų, visur eina kaip audra, neša naujas idėjas, naują gyvenimą. Kultūrinio gyvenimo istorijoj jaunuomenė yra sukūrusi nenykstančių paminklų.

Jaunuomenė nori vadovauti ir visuomenei, tačiau vien noru čia negalima pasitenkinti. Vadovauti visuomenei yra nepaprastai sunku ir reikalinga didelio patyrimo, išsilavinimo ir pastovumo. Jaunuomenė tokiomis savybėmis tegali pasižymėti tik po ilgo, patvaraus ir sistemingo ruošimosi. Taigi jaunuomenės uždavinys visuomenės atžvilgiu ir yra tas pasiruošimas. Jam įsigyti reikia negailėti didžiausių pastangų ir darbo. Tik subrendęs ir įgijęs pilnutinį išsiauklėjimą bei išsilavinimą jaunuolis ar jaunuolė gali ir net turi pareigos stoti purenti visuomeninio darbo dirvonų.

Kaip turi eiti visuomeninis pasiruošimas ir kokias sritis privalo apimti? Pasirodo, kad visuomeniniam gyvenimui bei veikimui reikalingas intelektualinis, dorinis ir praktinis pasiruošimas.

II. Intelektualinis jaunuomenės ruošimasis visuomeniniam susipratimui.

Intelektualinis, arba protinis, išsilavinimas yra vienas iš svarbiausių uždavinių. Inteligentas visuomeninkas turi visa galva aukščiau iškilti iš bendros žmonių masės ir mokėti įžvelgti jos opiausius reikalus. Jis turi būti susijęs su aukštais idealais, kuriuos nori skleisti platiems visuomenės sluoksniams. Tik gerai išsilavinęs teoretiškai visuomeninkas gali pasižymėti plačiu užsimojimu, tolimais pramatymais ir patvarumu. „Veikti nepakanka, sako V. Carlhian, reikia mąstyti prieš veikiant, — mąstyti tam, kad būtų veikiama ir veikti mąstant".

Kitaip greit energija išsiaikvoja ir nepasitikėjimo, apsivylimo apimtas turi negarbingai pasitraukti iš pirmųjų eilių. Veikimas esti nenaudingas, o gali būti net kenksmingas, kai be reikalo kankina visuomenę savo skystomis paskaitomis, nevykusiais sumanymais ir kt.

Kokios priemonės padeda įsigyti taip svarbaus protinio arba intelektualinio išsilavinimo?

---

*) Iš Prof. Šalkauskio vestų prie kurso apie visuomeninį auklėjimą atbaigiamųjų pratybų.

1. *Uolus ėjimas visuomeninio mokslo mokyklose.* Iš mokyklos reikia pasinaudoti visa, ką tik ji sugeba patiekti. Mažas kreipimas dėmesio į dėstomus mokyklose dalykus visokeriopu būdu atsiliepia neigiamai. Geras visuomeninkas turi būti ir geras mokinys, nes visuomenei tegali vadovauti tik gabūs ir sumanūs vadai

2. *Savarankiškos studijos.* Čia įeina visuomeninio turinio knygų skaitymas, klausymas rimtų paskaitų, bendradarbiavimas su išlavintais žmonėmis ir panašūs dalykai. Neapsiskaitęs, neturįs platesnio akiračio jaunuolis negalės būti geru visuomeninku. Literatūros šiuo klausimu jau ir lietuvių kalba galima rasti nemaža*).

Paskaitos, kurių tenka nemažai išgirsti, reikia ko geriausiai pasisavinti. Taip pat dalyvavimas susirinkimuose, stebėjimas, kaip jie vyksta, kaip sprendžia klausimus, kelia sumanymus ir t.t.

3. *Pažinimas visuomenės aplinkumos.* Nepažinus visuomenės, kurioj norima dirbti, šitą darbą žymiai apsunkina. Taigi reikia mokėti krašto istorija, geografija, pažinti žmonių būdas, jų psichologija, gyvenimo papročiai, pasaulėžiūra... Visuomenininkui reikia mokėti prie visuomenės prisitaikyti, mokėti atjausti jos gyvenimo pulsas. Su visuomene mes gyvename labai artimai ir todėl progų ją pažinti galima rasti labai daug.

4. *Visuomeninio lavinimosi rateliai.* Ši priemonė bene daugiausia gali padėti. Ji apima ne tik teoretinį, bet ir praktinį pasiruošimą. Čia gvildenami bei diskutuojami įvairūs teoretiniai klausimai. Čia galima nusistatyti visuomeninio veikimo būdai, priemonės ir taktika. Dalyvaujant tokiose sekcijose ar rateliuose, įsigyjama drąsos, išmokstama vesti susirinkimai, ginti įvairūs klausimai, gerbti kitų nuomones ir kitų svarbių visuomeninkui reikalingų dalykų. Išeinant iš tokių ratelių galima jau eiti į visuomenines organizacijas suorganizuotas švietimo, labdarybės, blaivinimo ir kitais kultūriniais tikslais. Į politines organizacijas jaunam visuomeninkui visai nereikia dėtis ir bendrai ko toliausiai stovėti nuo politinių klausimų. Jie yra labai painūs, labai jaudinanti ir dažnai demoralizuojanti. Jais dera rūpintis tik suaugusiems ir subrendusiems.

III. Reikiamų dorinių nusiteikimų ūgdymas.

Protinis išsilavinimas turi eiti lygiagrečiai su doriniu išsiauklėjimu. Šioj srity daugiausia daroma klaidų. Paprastai manoma, kad užtenka išlavinto proto ir jau gali būti visuomenės vadu. Tačiau be dorinių nusistatymų, nusiteikimų protininkas negali būti laikomas nė inteligentu ir juo labiau visuomenininkas.

---

*) Čia daugiausia gali padėti ir sudaryti visą pagrindą prof. Šalkauskio „Židiny“ ir atskirai spausdinamas veikalas „Visuomeninis auklėjimas“.

Protininko kaily gali slėptis netgi barbaras, jei protininko dvasinė kultūra bus primityviškame išsiauklėjimo laipsny.

Vadovavimui visų pirma reikalingas drausmingumas ir tvirta valia. Be šių savybių visuomenininkas pirmoj kovoj bus nugalėtas, jis neįstengs pasipriešinti blogiems visuomenės polinkiams ir eis ten, kur vėjas pučia, kur srovė neša. Teisingumas, lojalumas, taikumas, savo ir svetimų teisių gerbimas tai būtinos savybės geram visuomenininkui. Tik toks visuomenininkas sudarys autoritetą savųjų tarpe ir įsigys pagarbos priešų eilėse.

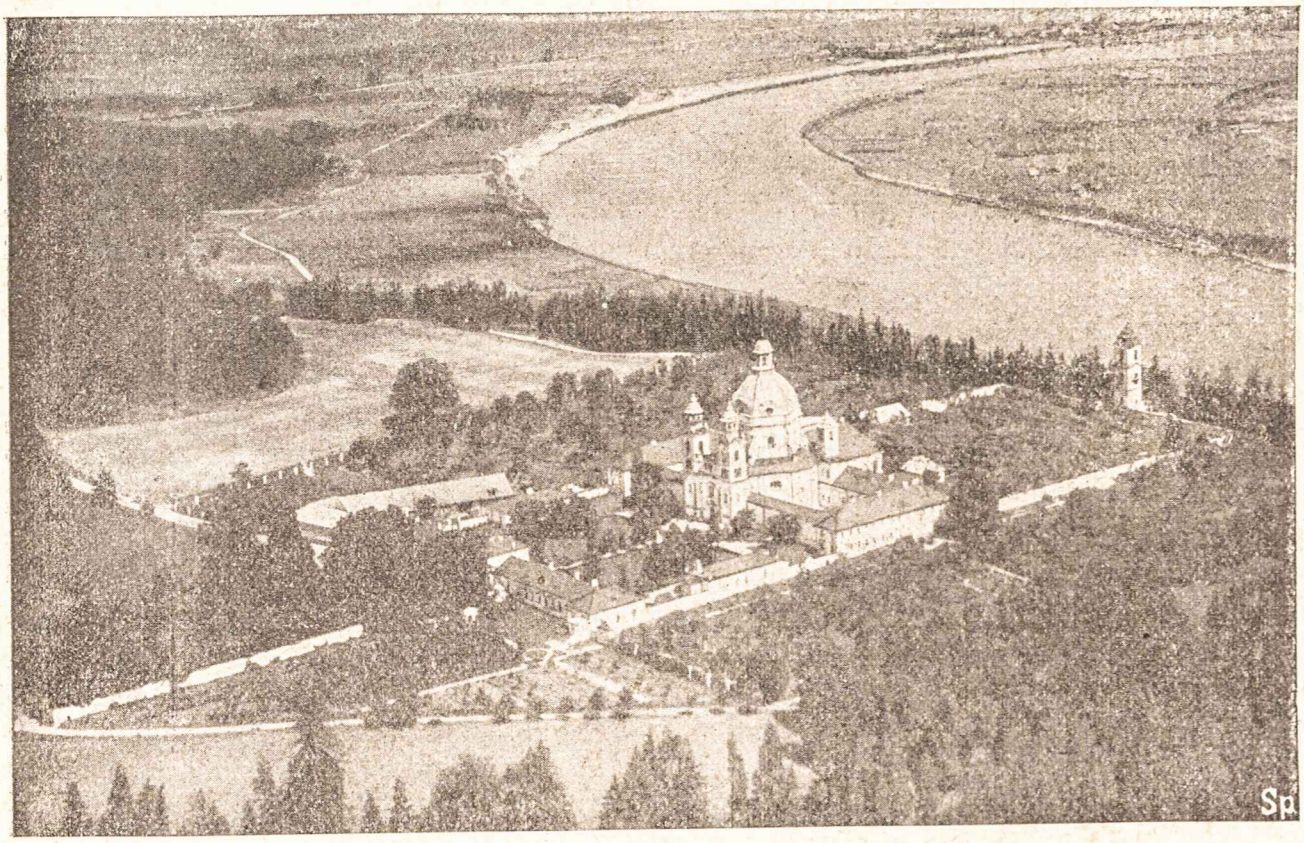

Pažaislio vienuolynas.

Dorinių nusiteikimų galima įsigyti visų pirma šeimynoje ir bendraujant su platesne aplinkuma.

1. *Dorinių nusiteikimų ūgdymas šeimynoje.* Tinkamas nusiteikimų ūgdymas yra ilgas ir sunkus. Visomis priemonėmis jis reikia sistemingai ūgdyti, nedarant jokių išimčių; išimtys yra pralaimėjimo spragos. Šeimoje būsimasis visuomenės veikėjas turi padėti tvirtuosius savo dorinių nusistatymų ūgdymo pagrindus. Šeimoje pirmą kartą jis susiduria su autoritetu — tėvais ir artimais vyresniaisiais. Čia jis turi progos išūgdyti ne tik šeimynos autoritetus, bet mokyklos ir platesnės visuomenės. Būdamas pats vyresnis, turi mokėti išsilaikyti deramoje aukštumoje. Šeima yra natūraliausias visuomeninio gyvenimo pradas. Per šeimą išeinama į platesnę visuomenę.

2. *Draugiškumo auklėjimas.* Tuojau už šeimos ribų prasideda bendradarbiavimas su svetimais žmonėmis. Čia atsiranda

labai daug draugų, jei tik mokėsi sugyventi. Taigi čia jau praktiškai galima auklėti solidarumas, tarpusavio pagalba, drausmingumas, punktualumas, tvarka, pasidavimas bendrai nuomonei, atsakomybės jausmas ir kitos visuomeninko savybės. Draugų gyvenime galima rasti daug pavyzdžių, kurių geruosius pasisavinti ir bloguosius atmesti. Su draugais pasitarimai ir jų perspėjimai turi nemaža auklėjamos reikšmės.

VI. Pratinimasis sugebėjimui veikti plačioje visuomenėje

Jau paaiškėjo *teorinis* ir dorinis jaunuomenės uždaviniai, kurių ji turi įsigyti ruošdamosi visuomeniniam gyvenimui ir veikimui. Ir vienas ir antras jų turi daugiau ruošiamosios reikšmės. Trečias *praktinis* uždavinys įvesdina jaunuomenę į gyvenimo ir veikimo areną.

Be veikimo negali išaugti visuomenės veikėjas. Tik akcijos plotmėje galima gerai pasiruošti visuomeniniam veikimui, nes čia susieina ir teorinis ir dorinis ir praktinis pasiruošimo atžvilgiai.

Geras pasiruošimas praktiniam veikimui yra gana svarbus. Vien teoretinėmis žiniomis apsišarvavus, labai sunku užtikrinti, kad sumanytasis žygis sėkmingai pavyks. Tik įgudus ir praktiškai veikti, galima drąsiai stoti į atsakingą visuomenės darbą. Dideli visuomeninkai paprastai yra ir dideli praktikai. Tačiau praktika niekuomet negali atsistoti pirm teorijos. Dažnai galima pastebėti mūsų visuomenėje, kaip jauni veikėjai su visu karštumu kimba į praktinį veikimą ir jame paskęsta, apleisdami kitus nemažesnės svarbos dalykus. Labai gera, kai jaunuomenės praktinį veikimą kontroliuoja rimti ir jau subrendę visuomeninio darbo darbininkai. Jie turi ne tik kontroliuojamos pareigos, bet taip pat ir skatinamos, kai mato, kad į praktinį pasiruošimą kreipiama per maža dėmesio.

Tačiau praktiniam pasiruošimui daugiausia turi reikšmės pačios jaunuomenės pastangos ir pratybos. Apie priemones jau buvo kiek pažymėta, kalbant apie protinį pasiruošimą. Čia dar būtų galima suminėti savarankiškas valdymasis. Išmokus save valdytis, galima ruoštis ir kitiems vadovauti. Įvairūs kolektyvūs darbai taip pat duoda gražios progos praktiniam visuomeninio darbo pasiruošimui. Tačiau daugiausia gali patarnauti lavinimois rateliai ir dalyvavimas kultūrinėse organizacijose. Šios organizacijos papildo mokyklos teikiamas žinias, tuo būdu lengvindamos jų sunkų darbą, leidžia susikurti aiškią pasaulėžiūrą ir duoda plačių progų visokeriopai reikštis, auklėtis ir lavintis.

Kai kas imasi tvirtinti, kad jaunimo organizacijos, kurios pas mus organizuojasi daugiausia pagal ideologinius principus, įveda moksleivius į politiką ir tuo ne tik nustoja savo reikšmės, bet netgi tampa žalingos. Šitokis nusistatymas paprastai yra

palaikomas tų, kurie neskiria pasaulėžiūros nuo politikos ir iš kitos pusės nepakankamai įvertina pasaulėžiūros reikšmę. Pasaulėžiūros išsidirbimo svarba, taip didelė ir reikalinga, negalima užginčyti ir vyresniesiems moksleiviams. Priešingai mūsų mokyklose, suorganizuotuose ne pagal ideologinius žmonių nusistatymus, moksleivių laivinimosi ir auklėjimosi ideologinės organizacijos dar labiau palaikytinos. Jos atitaiso mokyklų trūkumą, kuriuo negali mokiniams suteikti tvirtą pasaulėžiūrą. Taigi reikia ne ideologines organizacijas šalinti, bet kurti mokyklas pagal ideologinius principus. Varžymas mokinių savarankiško auklėjimosi bei lavinimosi nei teisėtumu, nei pedagoginiais motyvais neparemtas. Supratus svarbą moksleivių organizacijų visuomeniniam pasiruošimui, jos reikia tik palaikyti ir tik pasistengti, kad jos neiškryptų iš savo tiesioginių uždavinių.

V. Kas lauktina iš jaunuomenės.

Jaunuomenės pajėgos daug ką gali, bet jos dar daugiau galės, kai bus išmiklintos per ilgą nuoseklų ir sistematingą darbą. Nepasiruošusios jaunuomenės žygiai ir nevisada yra tikrai garbingi. Jaunų valstybių gyvenimas, ypač dabartinių mūsų kaimynų ir rytų ir pietų, teikia pakankamai brangiai apmokėtų pamokų. Mūsų krašto gyvenime pavyzdžių taip pat nesunku surasti.

Reformos iškyla ir turi kilti daugiausia jaunuomenėj, bet jų vykdymas turi eiti jau per subrendusius veikėjus. Tik pasiruošę visuomeniniam gyvenimui ir veikimui, galėsime drąsiai stoti prie visuomenės vadovavimo vairo ir tada galėsime įvykdyti savo aukštuosius sumanymus ir idealus. Tėvynė rimtų visuomeninkų laukia, ir mes turim pareigos ir galimumo šį laukimą patenkinti.

Br. Dundulis

A.a. Prof. Kan. Antanas Alekna

Negausus mūsų tautos istorikų būrelis neteko vieno žymiausių narių: šiais istoriniais Vytauto Didžiojo metais birželio mėn. 12 d. mirė profesorius kanauninkas Antanas Alekna. Kadangi velionis yra daug nusipelnęs Lietuvai, Kat. Bažnyčiai ir mokslui, ir, be to, gerai žinomas moksleiviams iš jo istorijos vadovėlių, todėl tikrai pravartu arčiau pažinti jo gyvenimą ir darbus.

Kan. Antanas Alekna gimė 1872 m. gruodžio mėn. 7 d. Kurų sodžiuje, Radviliškio parapijoj. Pradžios mokslą įgijo vietoje. Toliau mokėsi Šiaulių gimnazijoj (1884—90). Baigęs 6 klases įstojo į Žemaičių Dvasinę Seminariją Kaune, kurioje mokėsi 4 metus. Baigusį Seminariją, kaipo gabų vyrą, vyskupijos

vyresnybė išsiuntė į Petrapilio Dvasinę Akademiją, kur išbuvo nuo 1894—97 m. ir ją baigdamas gavo teologijos kandidato laipsnį.

Kunigu įšvęstas 1897 m. rugsėjo 21 d. Iš pradžių paskiriamas Šiaulių bažnyčios vikaru, o po kiek laiko — Šiaulių gimn. kapelionu. Būdamas kapelionu jis turėjo tikybą dėstyti ir Šiaulių miesto pradžios mokykloje, kur rusų įstatymai leido nemokantiems dar rusiškai vaikams tikėjimo tiesas dėstyti gimtąja kalba. Tat kun. A. Alekna ir ima stropiai jiems dėstyti tikybą lietuviškai. Bet tas, žinoma, nepatiko rusifikatoriams, ir jie pareikalavo, kad vyskupas jį iš Šiaulių tuojau iškeltų ir daugiau kapelionu niekur nebeskirtų. Vyskupas turėjo skaitytis su žiauriu caro režimu. Todėl kun. Alekna 1898 m. paskiriamas šv. Kryžiaus (Karmelitų) parapijos vikaru Kaune, 1903 m. perkeltas vikaru į Rokiškį, 1906 m. — Katedros bažnyčios vikaru Kaune. Būdamas Kaune daug dirbo kaipo laikraštininkas ir visuomenininkas. Nuo 1907 iki 1921 m. redagavo „Vienybę“ su dvejų metų pertrauka ir dalyvavo įvairiose organizacijose. Kaip pavojingas asmuo 1914 m. liepos 19 d. Kauno tvirtovės komendanto ištremtas iš Kauno persikelia į Vilnių. Į Kauną grįžo 1915 m. spalių m. 10 d. 1916—18 m. ėjo „Saulės“ gimnazijos kapeliono pareigas. Šiuo metu pereina į aukštąją mokyklą ir įsigilina į vieną mokslo šaką — istoriją. 1917 m. paskirtas profesoriumi į Žemaičių Dvasinę Seminariją, kur dėsto Bažnyčios ir Lietuvos istoriją. Bažnyčios vyresnybė, pagerbdama jo darbus, 1918 m. jį paskyrė Žemaičių vyskupijos garbės kanauninku, o 1919 m. — kapitulos kanauninku. Įsteigus 1922 m. Lietuvos Universitetą, jis, kaip žymus istorikas, buvo pakviestas Teologijos Filosofijos fakulteto Lietuvos istorijos profesorium. Tas pareigas ėjo ligi pat mirties.

Profesorius Alekna mokslą einantiems žmonėms daugiausia žinomas iš jo raštų. Jis yra parašęs šiuos žymius veikalus: „Lietuvos istoriją“ (siauresnysis ir platesnysis leidimas), „Bažnyčios istoriją“ ir „Žem. vysk. Motiejus Valančius“. Pirmieji du veikalai sulaukė jau kelių leidimų. Prof. Alekna pirmasis aprūpino įvairaus tipo mokyklas Lietuvos istorijos vadovėliais, kurie auklėjo ir auklėja jaunuomenę tautinėje dvasioje, supažindina ją su garbinga tautos praeitimi. Jo monografija „Žem. vysk. Motiejus Valančius“ yra toli prašokstanti panašius veikalus, neturi sau lygaus mūsų mokslinėj literatūroj. Ji parašyta nuodugniai, objektyviai, iš pirmaeilių šaltinių — Žem. vyskupijos kūrijos ir Kauno gubernatoriaus archyvų. Šiuo prof. Aleknos veikalu naudojasi ir užsienio mokslininkai. Rankrašty liko jo ir labai svarbus veikalas: „Lietuvos Bažnyčios istorija“. Jaunųjų istorikų, daugiausia jo mokinių, parašytą knygą „Vytautas Didysis“ peržiūrėjo ir patikrino jau lovoj gulėdamas. Be to, yra parašęs ir keletą smulkesnių raštų: „Lietuvos istorijos pradžiamokslis“, „Šv. Kazimieras“, „Kristaus Bažnyčia“.

Prof. Aleknos veikalai pasižymi objektyvumu, dokumentuotu faktų išdėstymu, mokslišku rimtumu, blaivumu. Jei ką tvirtina, tai tik pasirėmęs faktais, šaltiniais; nemėgsta spėliojimų, fantazijos, neįsileidžia į panegirikas ar pašaipas. Jo darbai rodo, kad a. a. profesorius buvo plataus masto Lietuvos istorikas, gerai pažįstąs savo srities šaltinius.

Prof. A. Alekna

Lietuvos istorijos tyrinėtojo darbas yra gana sunkus. Mūsų tautos istorija yra labai susipynusi su kitų tautų istorija ir dar savųjų istorikų iš pagrindų beveik nepajudinta, nuodugniai neišnagrinėta. Svetimtaučiai, jei ir domisi Lietuvos istorija, tai paprastai kiek jiems reikalinga pažinti savo tautos istoriją. O jeigu svetimieji istorikai ima tyrinėti Lietuvos istoriją plačiau, tai dažniausiai kyšo tam tikra tendencija — aprašo faktus ir daro išvadas savo tautos naudai, kaip tinka jų tautiniams reikalams. Be to, Lietuvos istorijos šaltiniai yra išmėtyti įvairių tautų istorijos šaltinių rinkiniuose. Todėl yra gan sunku įeiti į pagrindinius istorijos šaltinius ir susidaryti savo nuomonę, laisvą nuo svetimųjų istorikų įtakos, paremtą tikrais faktais. Prof.

Alekna, reikia pastebėti, buvo gerai susipažinęs ne tik su Lietuvos istorijos literatūra, bet ir su jos šaltiniais, ir laisvai orientavosi visose Lietuvos istorijos problemose, galėjo pasakyti savo nuomonę.

Prof. Alekna — didelis Lietuvos praeities mylėtojas. Mūsų tautos garbingai praeičiai skyrė visą savo gyvenimą, dirbo jai iki mirties valandos. Kiekviena proga — per paskaitas, seminarus, ar asmeniškai kalbėjo į savo klausytojus su tikra praeities meile, ragino ją pamilti ir atsidėti jos tyrimams.

Malonu prisiminti jį ir kaipo buvusį profesorių. A. a. garbingasis profesorius ėjo sąžiningai ir su meile savo pareigas. Savo universitetines paskaitas turėdavo pasirašęs, nors neskaitydavo, bet kalbėdavo. Jose stebindavo klausytojus gera atmintimi, nes iš atminties tiksliai patiekdavo plačią, objektyvią istorinę medžiagą. Jo vadovaujami Lietuvos istorijos seminarai arba pratybos duodavo studentams daug naudos, nors būdavo ir sunkoki, nes neišvengiamai tekdavo turėti reikalo su raštais svetimomis kalbomis, kurie dažnai nelengvai paskaitomi. Bet įdėtas į referatus darbas ir profesoriaus padarytos pastabos duodavo nemaža naudos. Nelengvi buvo ir egzaminai su kolokvijumais. Todėl ne vienam tekdavo juos ir po du kartu laikyti. Bet toks profesoriaus nusistatymas versdavo studentus padirbėti savo studijuojamam dalykui. Šiaip jau buvo prieinamas, visuomet patardavo ir atjausdavo istoriją studijuojančių vargus.

Nepraeitina nepriminus, kad a. a. kan. Alekna buvo ir tikras lietuvis, sąmoningas patriotas. Jau priespaudos laikais dalyvavo įvairiose kultūrinėse organizacijose, gynė lietuvių teises. Dėl to iš jo buvo atimtos tikybos dėstytojo teisės ir vėliau ištremtas iš Kauno. Prof. Aleknai rūpėjo kultūros, ypač tautinės kultūros, klausimas, visuomeninio gyvenimo ir spaudos reikalai. Dirbo „Blaivybės“ dr., „Saulės“ švietimo dr., šv. Kazimiero knygų leidimo ir platinimo draugijoj, kur buvo ilgametis valdybos narys ir k. Be to, 12 metų sėkmingai redagavo „Vienybę“. Įdomavosi ir ateitininkų kultūriniais darbais.

Dar pažymėtina, pirmiausia, šio šviesaus asmens kuklumas, kuris buvo tikrai ryški savybė. Buvo kuklus, nesiafišavo, netroško garbės, nors buvo aukštas bažnytinės hierarchijos ir mokslo žmogus. Dėl savo kuklumo jis buvo visuomenei, išskyrus jo raštus, gal ir per mažai pažįstamas. Jis dirbo ir dirbo užsidaręs, kaip tikras mokslo žmogus, darbo ir pareigos vyras. Garbės netroško ir paskutinę žemiškosios kelionės valandą — prašė palaidoti be iškilmių, vainikų ir prakalbų. Stebina ir jo ištvermė, pasišventimas. Ligos jau varginamas, nusilpęs dar ateidavo į Universitetą skaityti paskaitų ir dalyvauti seminarų darbuose. O jau ligos paguldytas lovoje taisė ir tikrino jaunų

istorikų parašytą knygą apie Vytautą Didįjį. Taip pat prisimintinas jo gyvenimo bruožas — pavyzdingas atostogų sunaudojimas. Nevykdavo atostogų į užsienius ar Lietuvos kurortus, bet atostogaudavo savo gimtinėje. Tenai esąs parašęs didesnę dalį ir savo veikalų.

J. Misevičius

Nuoširdumas

Kai tenka turėt santykių su kitais žmonėmis, su jais kalbėtis, išklausyt jųjų pasakojimų ir visokių įspūdžių, ir mes norim ne tik formaliai mandagūs, bet ir tikrai nuoširdūs pasirodyti, labai svarbu mokėt tinkamai laikytis. Tam tikslui negana žinoti paprastos mandagumo taisyklės, kurios rodo, kaip reikia kojas ar rankas laikyt, bet dar svarbu ir tinkamą miną sudaryt, kad kalbantysis iš veido išvaizdos galėtų matyt, jog klausytojas seka jo mintis ir pergyvena tuos įspūdžius, kuriuos jis pasakoja, kad klausytojas neskrajotų savo mintimis ir akimis aplink, arba laikytų širdy ką nors pikto apie kalbantįjį. Kad taip nebutų, reikia mokėt valdyt savo mintis ir sekti kalbėtoją, įeit tiesiog į jo būklę ir į visa žiūrėt jo jausmais. Jei kartais lenda į galvą mintis apie kokias nors klausytojo silpnybes ar ydas, tai reik ko greičiausiai ja nusikratyt ir sukelt savy užuojautą arba pasigailėjimo jausmą, kad klausytojas savo mintyse nesmerktų ir nekritikuotų kalbančiojo. Taip darant lengva bus rast gražią užsilaikymo formą, visa bus naturalu ir pritinkama, o neatrodys lyg iš viršaus būtų primesta.

Taip klausydami padarysim pasakotojui didžiausią malonumą, jis stengsis iš visos širdies papasakot visa, ką tik širdy turės. Tada gaus tikrą pasitenkinimą pasidalijęs įspūdžiais su tokiu žmogum, ir jei slėgė jo širdį skausmas, jis daug palengvės, o jei turėjo džiaugsmą, jis dvigubai padidės. Tik toki draugai gali būti brangesni už auksą.

Visa tai ne iš karto pasiekiama. Pradžioj sunku mintis tinkamai apvaldyt. Bet ir pačios pirmosios pastangos turi geriausių rezultatų. Nereiktų to pasakymo klaidingai suprasti, kas gali lengvai pasitaikyti. Nereik manyt, kad gana dirbtinai padaryt linksmą veidą, juoktis ir tuo parodysim kitiems savo nuoširdumą. Ne tai čia turima galvoj. Toks metodas patikt yra žemas ir nevaisingas, o pačiam net kenksmingas. Prieš pradedant juoktis, turi širdy gimti noras juoktis. Iš savo pusės ten galim tik paruošt visa, kas galėtų drumsti gerą nuotaiką, bet jei joje nėra linksmumo, dirbtinai šaipytis ir juoktis neverta, nes tai neveda į tiesaus charakterio auklėjimąsi.

Panašiai reik mokėt užsilaikyt ir pasakojant kitiems ką nors. Šiuo atveju visų pirma tenka turėt galvoj klausytojų in-

teresai, ypač vengti įkyrumo, kas atsitinka tada, kai pasakotojas neatsižvelgdamas, ar kam įdomūs jo pasakojimai ar ne, pasakoja, šneka, kas tik į galvą ateina.

Pasakojant reikia taip pat sekt klausytojų mintis iš jų veidų ir neišleist iš galvos minties, kad visų pirma mūsų tikslas ką nors kitiems gero padaryt. Galima, žinoma, pasakot kartais trokštant ir savo didelius įspūdžius papasakot, bet visą laiką reik turėt galvoj klausytojų geruosius savumus, lyg kreiptumėmės ne į paprastą kasdienį žmogų, bet į aukštesnį kokį kūrinį. Tada mūs pasakojimas eis iš širdies ir pataikys vėl į širdį.

Kai pasakojant pasirodo, kad klausytojų veiduose matyt nekantrumo, laukimo, kad pasakojimas greičiau baigtųs, tada reik atsisakyt malonumo pasakot ir baigt kalbą.

Atsitikus sutikt priešingą nuomonę, su kuria sutikt negalima ir tenka pradėt ginčą, kad nekiltų piktumas, reik pasistengt suprasti savo „priešininko“ nuomonę ir nemanyt, kad tai eina iš piktos valios, bet iš savotiško galvojimo. Tada bus galima kritikuot ir visai priešingą nuomonę, neparodant jai jokios neapykantos.

J. Gratkauskas

Moteris ir krikščionybė

Amžiais visų vienodai buvo laikomasi tartum kokios visuotinės taisyklės, kad visi išorinio gyvenimo rūpesčiai krinta vien vyrui, o moteris lieka uždaryta ir paskendusi namų ir šeimynos reikaluose. Bet dabar turim jau visai pakitėjusias socialines ir ekonomiškas aplinkybes, kurios pastato moterį jau į atviresnį gyvenimą. Čia uždedamos jai naujos pareigos, o su jomis, žinoma, duodamos ir platesnės teisės, už kurias vis dėlto tenka joms nemaža kovoti. Kaip tiktai šiais laikais ir mėgstama daugelio tariamųjų moters teisių gynėjų šūkauti, kad krikščionybė yra moters teisių niekintoja. Šį kaltintojų chorą sudaro socialdemokratai, šių laikų moderniosios „laisvės“ atstovai ir visi kiti etikos dėsnių nepaisytojai. Bet šitie visi kaltintojų užmetimai griūva, lyg popieriniai namai nuo vėjo, kai prieš juos pastatai istorijos faktų. Tie faktai yra visai nenuginčijami, kad krikščionybė yra didžiausia moters geradėja, apsaugojusi ją nuo gėdos, kurią buvo stabmeldybė užtraukus.

Istorija rodo, kad stabmeldybės laikais moteris yra buvusi tik prekė, kurią vyras, turėdamas savo nuosavybėje, valdė kaip tik panorėjęs, nejausdamas jai ypatingesnių pareigų. Ir iš kurgi vyras jaus pareigų, jei net ir patys stabmeldžių filosofai mokslininkai ginčijosi savo tarpe, ar moteris turi sielą ir ar ji yra pilnas žmogus, kaip ir vyras! Suprantama, krikščionybė turėjo

padėti daug sunkaus darbo ir vargo, vaduodama moterį iš tokios kūno ir dvasios vergijos ir iš nepakenčiamo su ja apsiėjimo. Bet vis dėlto jai tai pavyko padaryti.

Ir tai, ką krikščionybė moteriai padarė, yra trys didelės geradarybės:

1) sulyginimas moters su vyru,
2) nesuardomoji moterystė ir
3) moterų ir vaikų apsauga.

Moteris, kaip pilnutinis žmogus, ir jos lygus pastatymas su vyru yra jau išaiškinamas Biblijoj pasaulio sukūrimo aprašyme, kur nurodoma, kad Ieva buvo sutverta iš Adomo. Vadinasi, moteris buvo sutverta ne su gyvulių pasauliu, bet lygiai su vyru pastatyta. Apaštalas šv. Povilas sako, „Nes kaip moteriškė yra iš vyro, taip ir vyras per moteriškę; visa gi yra iš Dievo“ (I Kor. 11, 12).

Pilnutinį išganymą moteriai atnešė Kristus, paimdamas žmogaus kūną iš moters. Nuo to laiko nukrinta nuo jos panieka krikščionių akims žiūrint. Dievo Motina tampa apsaugotoja visos moterų giminės, nes ant jos krinta atspindis tos garbės, į kurią kiekviena iš jų yra pašaukta.

Apaštalas šv. Povilas savo laiške galatams yra parašęs: „Čia nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyriškio, nei moteriškės; nes jūs visi esate vienas Kristuje Jėzuje“ (Gal. 3, 28).

Ką krikščionybė apie moteris yra pasakiusi, tai yra ne vien tik gražūs žodžiai, bet ir įvykdyti darbai. Ji taikė *vienodą moralę tiek vyrams, tiek moterims.* Visa tai stabmeldybei buvo kažkas nauja ir negirdėta. Mat, tų laikų vyras turėjo susidaręs naivią moralę: jis tik iš moters reikalavo ištikimybės, manydamas pats galįs elgtis kaip jam patinka. Lygiai taip pat juk ir dabar pradedama naujos stabmeldybės daryti Jaunam vyrui atleidžiama paprastai tai, kas mergaitei skaitoma dideliu nusižengimu. Tai yra skirtinga vyrui ir skirtinga moteriai moralė, ko krikščionybė visai nežino. Ji žino tik veną moralę, lygiai abiems lytims taikomą.

Pažvelkim, kaip buvo kalbama ir daroma pirmaisiais krikščionybės laikais. Kai kas bando peikti apaštalą šv. Povilą, kad jis draudęs kalbėti moterims bažnyčioje, tuo pačiu atskirdamas jas nuo Bažnyčios tarnavimo (Kor. 14, 34). Čia užmirštama, pirma, kad stabmeldžiai įtardavo krikščionis pamaldų metu turint orgijas; todėl dėl atsargumo nenorėta, kad moters vadovautų, o antra, kad panašūs reiškiniai Korinte buvo privedę prie mažų nesusipratimų ir tuo pačiu nešė Bažnyčiai nenaudą. Tad išvengti pavojui ir buvo pasisaugota, net laiške pažymint. Trečia priežastis buvo ta, kad kaip ir dabar matom, istorikės moterys visais laikais istorijoj vaidino klaidinimo rolę. Netrūksta juk ir mūsų laikais spiritizmo tarpininkių ir teosofijos pranašių su savo haliucinacijomis. Taigi kas sako, kad apaštalas šv. Povi-

las niekino moteris, tas nėra skaitęs arba gerai supratęs jo laiškų. Priešingai, jis laikė moteris geromis misionorėmis ir krikščionybės skelbėjų pagalbininkėmis ir visuomet palankiai ir dėkingai apie jas atsiliepdavo.

Kad pirmųjų amžių krikščionybė būtų nepaisiusi ar niekinusi moteris, puolikai neįrodo. Tuo tarpu krikščionybės priešai šių dėmių daug turi: didelis II amžiaus krikščionybės priešas Celsus pajuokdavo ją, kaipo moterų religiją, o paskutinis krikščionybės persekiotojas Licinijus savo įsakymuose prieš krikščionybę uždraudė moterims dalyvauti Bažnyčios tarnavime. Tai rodo, kad šie žmonės gerai žinojo moterų misionoravimo įtaką ir pasisekimą.

Antroji didelė krikščionybės geradarybė moterims yra *nesuardomoji moterystė*. Juo giliau įsigalvojama, juo aiškiau pastebima, kiek daug davė moteriai krikščionybė, įvesdama nesuardomą moterystę, t. y. nesutraukomą tarp vieno vyro ir vienos moters ryšį. Tas ryšis sutraukomas tik per kurio nors iš susituokusiųjų mirtį. Kitoks gyvenimas nėra įmanomas. Nereikia, rodos, nė aiškinti, kokį didelį pažeminimą moterims suteikia poligamija (daugmoterystė).

Mestas obalsis „motinos globa“ prigijo ir jau nebeišnyksta iš gyvenimo. Kas gi iš tikrųjų gali geriau apsaugoti moterį — motiną ir vaiką, jeigu ne vyras — tėvas? Ir kas gali geriau vaiku rūpintis, jeigu ne motina, nuo kurios jis nebūna atimamas? Tos motinų ir vaikų globos pagrinde kaip tik ir glūdi neišskiriama, o ne „laisvoji“ šiais laikais skelbiamoji moterystė, kuri turėtų „motinas apsaugoti“. Šios pastarosios jungtuvės yra kaip tik moteriai pavojingiausios, nes išsisėmus jos jėgoms ir grožiui, vyrui tampa jau nebereikalinga ir atiduodama „Dievo valiai.“ Čia glūdi ne kas kita, kaip moderniška poligamija.

Viso gyvenimo ištikimybė visur įvesti buvo labai sunku. Dėl to reikėjo kovoti ištisus amžius. Ypatingai pasaulio valdovai dėl savo asmeniškų interesų nenorėjo to priimti, bet vis dėlto ir jie ilgainiui turėjo nusilenkti Dievo įstatymams. Šiuo atveju, kada moterystės nesuardomybei grėsė rimtas pavojus, popiežiai ir Bažnyčia buvo nepermaldaujami. Ne viena kunigaikštienė ar karalienė šaukdavosi Bažnyčios užtarimo panašioms šeimos tragedijoms pasitaikius.

Ir dar viena krikščionybės atnešta moteriai geradarybė, — tai *motinos globa per kūdikų globą.*

Stabmeldžių laikais buvo praktikuojamas vaikų žudymas ir išmetimas. Iš Kristaus gimimo metų yra pasilikęs vienas laiškas, rašytas aigiptiečio Hilariono į savo žmoną Alis. Jis rašė labai trumpai: jei gims sūnus, tebūnie auginamas, jei duktė — išmesti. Suprantama, kiek tai sudarydavo motinoms skausmo. Krikščionybė gi atnešė joms suraminimą ir įvedė tą tiesą, kad visi vaikai turi būti lygiai auginami, auklėjami ir mylimi.

Negalėdaami sugriauti šitų faktų, priešai puola Bažnyčią kitu frontu.

Sakoma, amžiams einant Bažnyčia nutolusi nuo asketiško elemento ir drauge nuo rūpinimosi moterų reikalais, o iš kitos pusės, moterų niekinimas katalikų moksle įgijo pilnas teisės. Tik reformacijai, esą, pasisekę seną mokslą apie moterystės šventumą ir moters luomo gerbimą atstatyti. Išeina, kad Bažnyčios

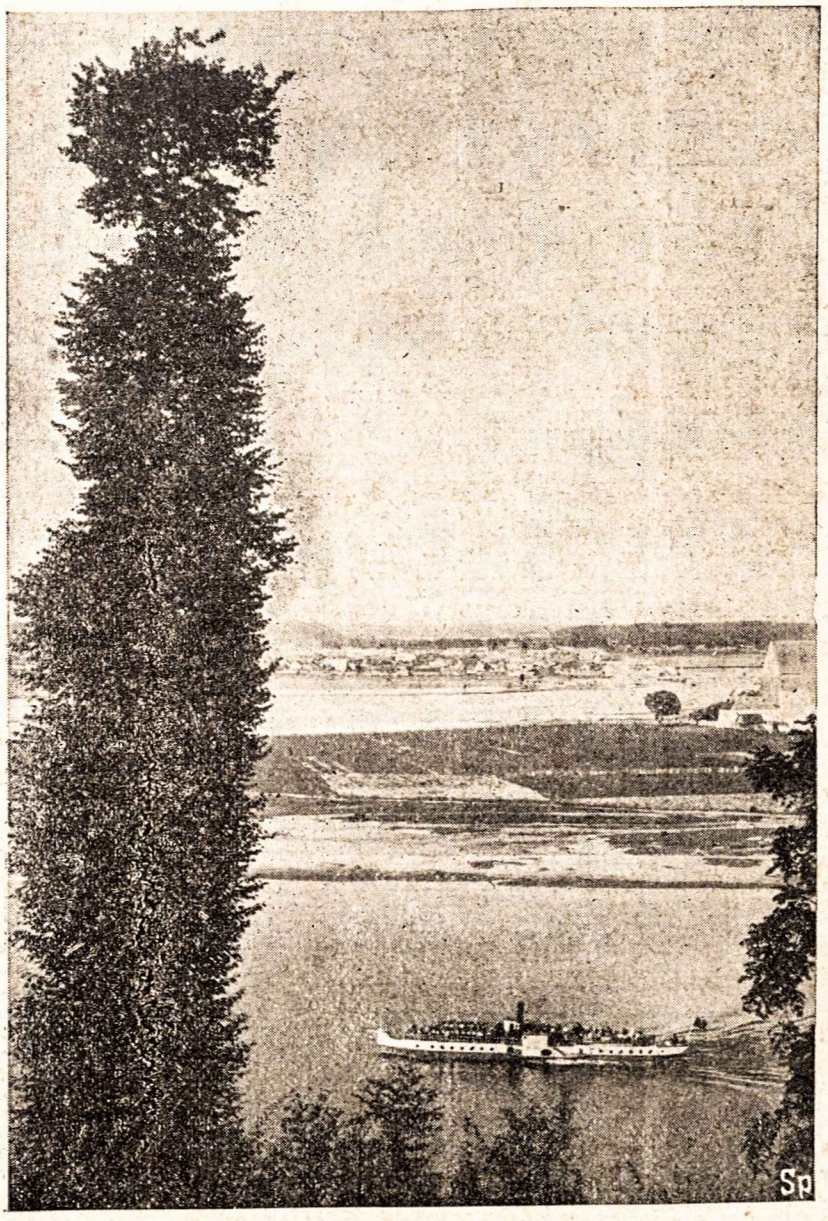

Vėsulavos liepa. *B. Paškaičio fot.*

tėvai buvo moterų niekintojai, kad toki iš tikrųjų buvę, remia viena pasakėle, kuri net ligi mūsų laikų buvo iš knygos į knygą perrašinėjama, bet kuri visai neišlaiko kritikos. Tie užmetimai kartais dar remiami vienu kitu Bažnyčios tėvų atskiru pasakymu. Aišku, kad išvada būna klaidinga, nes atskiri pasakymai nesudaro bendros krikščionybės nuomonės, ėjusios per du tūkstančius metų. Taip pat reikia atminti, kad Bažnyčios tėvų ir mokytojų skaitomi autoritetingais tikėjimo dalykuose tik tie, kurie sprendžia grynai teologiškus klausimus. Pavyzdžiu gali mums būti atmesti apie žmogaus paskyrimą Bažnyčios tėvo šv.

Augustino raštai. Jei kartais Bažnyčia ir toleruoja kai kuriuos raštus, tai tik tokius, kurie neprieštarauja tikėjimo tiesoms, neįžeidžia dorovės ir kt. Bet tai dar nereiškia, kad jau ten būtų pačios Bažnyčios nuomonės išdėstytos.

Iš vieno kito Bažnyčios tėvo pasakymo, kuris nėra, gal būt, jau taip moterims palankus, negalima daryti išvados, kad tai yra Bažnyčios mokslas. Tokia logika vadovaujantis galima būtų visai be vargo išrodyti, tiems patiems protestantams ir moderniškiems netikėliams, kad kiekvienas iš jų skelbia begėdiškiausią moterų niekinimo mokslą. Juk ateizmas, netikėjimas, mūsų laikų „laisvė“ labai niekšiškai ir begėdiškai mėgsta moterį, ir skatina vyrus ciniškai su ja elgtis. Kas galėtų tuo abejoti, jei jiems primintume, kad tokie aprašymai ir brutalus su moterimis elgesys kyšo iš Šopenhauerio, Nitšės, Möbiaus, Weiningerio raštų.

Visada reikia atminti, kad kiekvienas rašytojas atsako tik pats už save. Norint gi jis gerai įvertinti, reikia susipažinti su jo dvasios stoviu, temperamentu, jo laiko dvasia, su asmenimis, į kuriuos jis savo darbą nukreipia, ir tikslais, kuriais jis norėjo ką nors pasiekti. Norint būti Bažnyčios mokslų mokytoju, reikia laikytis konsilijų nutarimų ir skelbiamo Bažnyčios mokslo. Jei nors mažos dalelės kas iš šių dviejų sąlygų neprisilaiko, jo mokslo Bažnyčia nepripažįsta autoritetingu.

Dažnai blogos valios žmonės cituoja iš Bažnyčios tėvų raštų tik kai kuriuos sakinius ir tai dar juos kartais ištempdami ant savo kurpaliaus. Šiuo atveju ypatingai mėgstama cituoti smarkesnės vietos prieš moteris, visai praleidžiant tai, kas yra gera apie jas pasakyta. Dažniausiai tai būna dėl to, kad tie žmonės nėra skaitę tų raštų, o tik pasivartę ir pasiieškoję sau tinkamų vietelių ištraukoms. Yra dar ir tokių menkos sąžinės žmonių, kurie žodį, kitą prideda ir nuo savęs, kad tik labiau išpūstų. Pora pavyzdžiu tai patvirtins.

Apie Edigijų Albertiną (1560—1620) sakoma, kad jis rašęs ir mokęs, jog moteris esanti „tik“ patogus velnio įrankis, o moterystė — „tik“ reikalinga blogybė. Todėl apie jį sakoma, kad jis moterį visada žeminęs. Bet iš tikrųjų jo raštai pilni pagarbos moteriai. Kaip tai suprasti ir suderinti? Pasirodo, kad čia nepilnas, kitus klaidinąs citavimas! Albertinas gi šitaip yra pasakęs: „Moteris yra labai patogus velnio įrankis... puikiausiais įrankis, su kuriuo velnias gaudo sielas, yra gašli moteris“! Kas gi čia neteisingo?! Juk ir šiandien jaunuomenės seksualinio susilaikymo reikalu duodami panašūs išsireiškimai, bet ar tai žeminama moteris?!

Štai dar vienas panašus teksto pataisymas: šv. Antaninas iš Florencijos († 459) yra pagarsėjęs savo raštu „Alfabetai apie blogas moteris“. Šventasis vaizduoja savo Summa Theologica pabaigoj alfabeto raidėmis moterų ydas ir gale savo išskaičiavimo sako: „Hoc igitur est de malibus mulieribus“. Vienas prie-

kaištų darytojas Hjalmar Crohns verčia: „Taigi, tai yra šis alfabetas apie moteris, kaipo blogas“. Ir jis iš savo vertimo daro išvadas, kad Antaninas pažymi moteris kaipo blogas, kad jis apskritai taip apie moterų giminę kalbąs. Iš tikrųjų gi tai jis pats šv. Antanino žodžius blogai išvertė ir iš vertimo padarė neteisingas išvadas. Teisingai išvertus šiaip atrodo: „Vadinasi, šis alfabetas yra apie blogas moteris“. Bet prie šio sakinio originale buvo dar ir priedas, kurį vertėjas visai praleido: „sed mulier timens Deum ipsa laudabitur“ — „bet dievobaiminga moteris bus giriama“. Matom, kad visada reikia būti atsargiam, tvirtinant, kad šis ar tas Bažnyčios tėvas parašė taip arba kitaip apie moterų gerbimą.

Liuteris sakosi, kad jis grąžinęs moteriai garbę, nes „nė vienas iš Bažnyčios tėvų nieko reikšmingo ir ko gero apie moters garbės padėtį nėra parašęs“. Tuo dar ir dabar šventai tiki jo pasekėjai. Jis sako, kad viduriniais amžiais teologai manė, jog moterystė „prakeiktas gyvenimo luomas“. Kuo jis remdamasis tai tvirtina, labai neaišku. Jau tik ta viena aplinkybė, kad moterystė yra sakramentas, rodo, jog Bažnyčios tėvai priešingai nieko negalėjo sakyti.

Viduriniais amžiais moterį daugiausia puolė literatūra. Jos leidėjai buvo keliaujantieji žmonės, kurie nebuvo prie gerųjų priskaitomi. Jie moterį išjuokdavo, žemindavo; jų raštuose moters nepadorumas nustelbdavo visas jos gerąsias ypatybes. O šiandien ar ne taip yra? Kokią pažiūrą ir šiandien apie moterį susidarytų tas, kurs spręstų apie ją iš mūsų laikų literatūros, teatrų, paveikslų ir kt.? Berlyno profesorius Paulsen prieš mirdamas išsireiškė: „Kas pažįsta Vokietiją tik iš popieriaus, iš juokų laikraščių ir teatro dalykų, iš romanų, kioskų, tas susidarytų nuomonę, kad vokiečių tautai rūpi tik pašalinimas visų doros taisyklių“. Taigi, ar galima šitą moters žeminimo kaltę primesti Bažnyčiai ir ar gali ji už tai būti atsakinga?

Visai kitaip atrodytų dalykas, jei paėmę į rankas bet kokią knygelę apie moterystę, kurią yra parašę dvasios vadai, rastume šičia niekinimus ir pašiepimus. Bet čia to nėra — čia tėra tik išreikšta garbė šeimai ir jos kūrėjai — moteriai.

Pravartu būtų prisiminti dar ir tai, kad viduriniais amžiais moterystė buvo tiek gerbiama, jog mirti pasmerktam nusikaltėliui buvo dovanojama bausmė, jei atsirasdavo mergaitė, pareiškianti savo norą liktis jo žmona.

Visa tai suminėjus galima pasakyti, kad moters negerbimas ir viduriniais amžiais katalikybei buvo svetimas.

Pagaliau, tenka atkreipti dėmesį tų, kurie daro priekaištus katalikų liturgijai. Kad katalikų Bažnyčia garbina Mariją, tai yra visiems žinoma, bet kad oficialinėse bažnyčios maldose, brevijoriuose šalia bendros dalies Apaštalų, Kankinių ir Išpažintojų garbei yra dalis ir Mergelių ir moterų ir našlių garbei paskirtų maldų, tai tas juk ne visiems žinomas. Taigi,

mes turime jiems pasakyti, kad Katalikų Bažnyčia yra taip laisva nuo moterų žeminimo, kad jų atstovės ne tik nekaltos mergelės, bet moters ir našlės yra priimtos į šventųjų skaičių. Kaipgi tat turėtų derintis su moterystės negerbimu?

Šių istorijos faktų akivaizdoj turime pasakyti, kad priekaištas, jog Bažnyčia ir krikščionybė (čia suprantam katalikybę) skelbia moterų negerbimą, griežtai prieštarauja istorijos faktams.

Mūsų veikimas

Jubiliejiniam Ateitininkų Kongresui paminėti bus skirtas „Ateities“ šių metų lapkričio numeris.

Jubiliejinio Ateitininkų Kongreso metu birž. 21—23 dn. sudaryta Vyriausieji Federacijos organai — Vyriausioji Valdyba, Vyr. Taryba, Vyr. Revizijos Komisija ir Vyriausias Garbės Teismas.

Vyriausios Valdybos sudėtis tokia: 1. Vyriausias Vadas — *prof. K. Pakštas.* 2. Vyriausias Dvasios Vadas — *prof. kun. Pr. Kuraitis.* 3. Vyr. Tarybos pirmininkas — *Dr. E. Turauskas.* 4. Stud. S-gos Dvasios Vadas — *prof. kun. Usoris.* 5. Stud. S. Centro V-bos pirm. — *J. Masiliūnas.* 6. L. U. Stud. S-gos pirm. — *K. Balkūnas.* 7. Moksl. S-gos C. V-bos pirm. — *A. Domaševičius.* 8. Moter. Tarybos pirm. — *A. Petrauskaitė.* Generaliniu sekretorium išrinktas *J. Štaupas.*

Vyr. Tarybos sudėtis tokia: *J. E. vysk. M. Reinys, Dr. P. Bielskus, prof. V. Mykolaitis, p. O. Krikščiūnienė, Dr. Kl. Ruginis, Dr. Pr. V. Raulinaitis, Dr. J. Leimonas, kun. Dr. P. Malakauskas, Dr. L. Bistras, Dr. E. Turauskas.*

Vyriausios Revizijos Komisijos sudėtis: *Prof. F. Kemėšis, p. U. Starkienė, Dr. D. Jasaitis, Dr. P. Karvelis, Dr. Ruginienė.*

Vyr. Garbės Teismas: *Dr. A. Juška, Doc. B. Vitkus ir Dr. J. Grinius.*

„Ateities“ redaktorium per jubiliejinį kongresą buvo išrinktas Dr. J. Grinius. Bet jis dėl svarbių darbų iš šių pareigų atsisakė. Dabar į „Ateities“ redaktorius numatytas A. Maceina.

Vyriausias Ateitininkų Federacijos Vadas Prof. Dr. K. Pakštas tuoj po jubiliejinio ateitininkų kongreso mokslo reikalais išvyko į Pietinę Afriką. Iš šios kelionės grįš spalių m. pabaigoj.

Ponas Švietimo Ministeris š. m. rugsėjo mėn. pradžioje išleido aplinkraštį, sustabdydamas moksleivių organizacijų judėjimą, išskyrus skautus.

Aukštuosius mokslus baigė šie ateitininkai — Januškevičiūtė Juzė, Dragūnaitė Antanina, Grušas Juozas; išklausė visą medici-

nos fakulteto kursą ir dabar praktikuojasi — Kazlauskas Petras, Kudirka Stasys, Tuminas Stasys, Aleknavičius Antanas.

Buvusiam Moksl. Ateit. S-gos C. V-bos sekretoriui M. J. Adomaičiui, sukūrusiam šeimos židinį su p. Tercijonaite, linkime gražaus, darnaus gyvenimo.

„Ateities Spinduliai", kurių pirmas įdomus numeris po atostogų jau išėjo, šiais mokslo metais žada dar labiau prie mažesniųjų gyvenimo prisitaikinti.

„Naujoji Vaidilutė", kuri šiemet ketina parodyti didelį gyvumą, pradeda spausdinti romaną iš Lietuvos gyvenimo, parašytą prancūzo Jean Mauclere ir pavadintą „Uosto duktė". Jį išverte M. Tulauskaitė.

Ateitininkų meniškasis judėjimas. Salomėja Neris jau spausdina poezijos veikalą „Baltoji nuotaka". Bern. Brazdžionis parengė savo eilėraščių knygą „Amžinas Žydas". P. Karuža išleidžia eilėraščių rinkinį „Rytmečio stilistika". Al. Dičpetris, spausdina eilėraščių knygą „Dalios karoliai".

Buvęs „Ateities" redaktorius Juozas Ambrazevičius parašė literatūros teorijos vadovėlį, kuris netrukus išeis iš spaudos.

Moksleivių at-kų C. V. perėjo į naują kambarį. Senoji C. V-bos buveinė pavesta ateitininkų spaudos redakcijoms ir administracijai.

Juozas Keliuotis, „At. Spindulių" redaktorius, išvertė žymaus prancūzų rašytojo Louis Bertrando garsųjį veikalą „Švent. Augustinas".

Moksleivių ateitininkų S-gos C. V. per Kongresą išrinkta: 1. C. V-bos pirmininkas — *Adolfas Domaševičius.* 2. Vicepirm. ir vyr. reik. ved. — *Juozas Gratkauskas.* 3. Mergaičių reik. vedėja — *Regina Romašauskaitė.* 4. Meno-mokslo reik. ved. — *Valė Kurmauskaitė.* 5. Eucharistininkų reik ved. — *Masions.* 6. Visuomenininkų reik. ved. — *Kazys Mockus.* 7. Abstinentų reik. ved. — *Jurgis Aleškevičius.* 8. Sporto reik ved. ir II sekret. —*Kazys Valteris.* 9. Iždininkas — *Henrikas Idzelevičius.* 10. Sekretorius — *Jurgis Juozas Žemaitaitis.* 11. Jaun. reik. ved. konferencijos išrinktasis Pr. Rudinskas išvyko į Dotnuvą. Į jo vietą pakviestas Pranas Sirutis.

Plungė. Plungės ateitininkų kuopa š. m. birželio m. 7 ir 8 d. šventė savo metinę šventę. Birželio m. 7 d. vakare buvo bendra išpažintis ir konferencija. Rytojaus dieną 8 val. įvyko iškilmingos pamaldos. Pamaldas laikė ir šventei pritaikintą pamokslą pasakė kuopos Dvasios Vadas kun. Ruškys. Pamaldų metu nariai priėmė šv. Sakramentą. Į pamaldas nariai atvyko organizuotai. Po pamaldų aplankyti kapai. Čia kuopos Dvasios Vadas kun. Ruškys pasako prakalbą. Be to, uždedamas ant dviejų mirusių draugų kapų vainikai.

Iškilmingo šventės posėdžio proga kuopa susilaukė gausių ir nuoširdžių sveikinimų. Tėvas Eimonas skaitė įdomią paskai-

tą — „Katalikų Misijos“, o J. Mačernis — „Biologijos mokslo reikšmė žmogaus sielai pažinti“.

Padaryta metinė kuopos ir revizijos komisijos veikimo apžvalgos.

Programinei iškilmingojo posėdžio daliai pasibaigus, nariai paskaitė savo kūrybos eilėraščių, gražiai padainavo. Mergaitės ateitininkės skautės padaro keletą scenos šposelių.

Apskritai, šventė praėjo su didžiausiu pasisekimu.

Linkuviečiai, savo 10-ties metų veikimo sukaktuvių proga, atliko religinę praktiką, pašventino vėliavą, aplankė kapus. Čia pasimeldė už savo mirusius draugus. Po to buvo paruošta arbatėlė. Arbatėlės proga gražiai padainuota. Visų ūpas labai geras. J. E. Panevėžio Vyskupas atsiuntė linkuviečiams sveikinimą.

....*Panevėžio* mokytojų seminarijoj veikia keletas lavinimosi kuopelių, kaip pedagogikos, tautotyros ir kitos. Pažymėtina, kad tose kuopelėse daugiausia aktingumo pareiškia ideologinių kultūrinių moksleivių organizacijų nariai.

Švėkšnos kuopa birželio mėn. išleido laikraštėlį „Saulutės Spinduliai‘ ir suruošė šeimyninį vakarėlį.

Vasaros atostogų metu ateitininkai didesnėmis ar mažesnėmis grupėmis (dviračiais, pėsti) krašto pažinimo tikslu ekskursavo po Lietuvą. Be to, pasinaudodami progomis, labai daug dirbo kaimo jaunimo, pavasarininkų naudai, juos šviesdami, kultūrindami.

Apskritai, ateitininkų judėjimas labai stipriai pasireiškia. Jie daug dirba auklėjimosi, lavinimosi, kultūrinimosi ir k. atžvilgiais.

Mergaičių veikimas. Labai sunku ir beveik neįmanoma iš anketų pagauti kuopų, o ypatingai kuopelių išvidinę nuotaiką, bet vis tik nors ir iš trumpų pranešimų galima įsivaizduoti jų veikimą.

1929—30 m. II pusmetį visose kuopose mergaičių ateitininkų kuopelės veikė gerai.

Be vyresniųjų at-kių kai kuriose kuopose gyvavo ir jaunesniųjų kuopelės. Jaunesniosios ateitininkės neužsileisdavo vyresniosioms ir įstengdavo savo sus-mus padaryti gyvus ir įdomius. Pav., Marijampolės, Kražių, Prienų ir k. t.

Kiek buvo galima pastebėti, vyresniosios at-kės labai domėjosi aktualiausiais šių laikų klausimais, kaip tai: savęs auklėjimu ir asmenybės tobulinimu. Tai rodo ir jų surengtos paskaitos. Pav., „Moksleivės ateitininkės tipas“, „Kokia turi būti ateitininkė?“ „Ateitininkė ir drausmingumas“, „Išorinis at-kės elgesys ir jos išorė išvaizda“, „Sportas ir mergaitė“, „Moteriškumas ir jo ugdymas“, „Moteris ir Vilnius“, „Moteris — namų židinys“, „Moteris seniau ir dabar“, „Moters darbai kultūrai“, „Inteligencija ir jos auklėjimas“, „Mokykla ir praktiškasis gyvenimas“, „Pesimizmas ir kova su juo“, „Organizacija pedago-

giniu atžvilgiu", „Bendradarbiavimas ir draugavimas" ir daugybė panašių.

Be to, at-kės neužsidarė siaurose savo kuopelės ribose. Jos aiškiai suprato, kad Eucharistija ir Abstinencija yra tikras kelias Lietuvai į šviesesnę ir laimingesnę ateitį, ir todėl jos aktyviai prisideda prie tų kilnių tikslų vykdymo. Vargu ar rasime tokią at-kių kuopelę, kurioj nebūtų nė vienos narės eucharistininkės ar abstinentės.

Taip pat at-kės nepamiršo, kad „mens sana in corpore sano", todėl beveik visos kuopelės turėjo sporto sekcijas, ir narės lavindavosi ir mankštindavo savo sąnarius.

Be abejo, kad sveikas žmogus, idealistas nepamiršta ir kitų už jį nelaimingesnių žmonių. Ir at-kės, besirūpindamos savęs auklėjimu ir tobulinimu, nepamiršo, kad pasauly yra daug vargšų žmonių, kurie reikalauja pagalbos. Jos įsteigusios prie kuopelių gailestingumo sekcijas lankydavo ligonius, vargšus ir kitus nelaiminguosius ir stengdavos, kiek galėdamos jiems padėti, ar žodžiais ar materialia pašalpa ar kitais gailestingais darbais patarnaudavo. Pav., Marijampolės, Panevėžio at-kės.

Apskritai at-kės moksl., kurių Lietuvoj 1929—30 m. II pusmetį buvo apytikriai virš 1000, gali pasigirti, pasididžiuoti padariusios ne kažkokių milžiniškų, pasaulį stebinančių darbų, bet tik paprastais, menkais, kasdieniniais, vos pastebimais darbeliais, kuriuos visi niekniekiais laiko. Bet nepamirškim ir atminkim, kad ir pasaulis iš menkniekių susidaro.

Iš vyrų kuopelių veikimo. Pavarčius Sąjungos 1930 m. pusmetines anketas, kuriose nurodomas ir kuopelių veikimas, tenka konstatuoti faktą, kad mūsų kuopelės ir apskritai visos kuopos per visą savo veikimo laiką pasižymėjo dideliu drausmingumu. To pasiekė lavindamiesi tiek susirinkimuose, tiek ir aiškia pasaulėžiūra pagrįstame privačiame gyvenime.

Kuopelėse ypatingo dėmesio buvo kreipiama į savo asmenybės ir savarankiškumo ugdymą. Susirinkimuose pačių narių ruošiamos paskaitos įvedamos sus-me pasiūlyta tema 5—10 minučių kalbos ir kt. Tai visa buvo daroma savąja iniciatyva, vyresniesiems prižiūrint. Drausmės iniciatyvos, savarankiškumo, asmenybės ugdymas visomis galimomis ir prieinamomis priemonėmis buvo, galima sakyti, kuopelių devizas. Greta su šiuo ėjo ir pasaulėžiūros klausimų nagrinėjimas bei sistematingas mokslinimasis. Kai kurios kuopelės buvo sudariusios tam tikrus gabiųjų narių būrelius, kad šie padėtų ruoštis nemokamai turintiems mažiau gabumų draugams. Tuo buvo pasiekta gana gerų rezultatų.

Čia turima minty vyresniųjų bernaičių kuopelės, nors ir kitų kuopelių veikimas panašiai yra tvarkomas. Jei mestume žvilgsnį į jų paskaitų temas, tai pamatytume, kad jose kalbama gana aktualiais jaunuomenei klausimais. Štai kelios įdomesnės temos: „Autoriteto reikšmė", „Minčių reikšmė", „Vyriškumas",

„Pesimizmas ar optimizmas“, „Mokykla ir organizacija“, „Drausmingumas“, „Draugiškumas“, „Būdo įtaka“, „Bernaičių ir mergaičių santykiai“, „Tauta ir jaunimas“, „Organizacijų santykiai“, „Vyriškumas — džentelmeniškumas“, „Tikras brolišku-mas“, „Šių dienų gyvenimas filosofijos šviesoje“. Tai čia tik kelios iš daugelio paskaitų.

Apžvalga

Pasaulėžiūra ir modernioji pedagogika. Briuselio katalikų žurnale „La Femme Belge“ plačiai rašoma apie įtaką filosofinių ir politinių srovių moderniajai pedagogikai. Kaip pavojingiausias šūkis yra vadinamas „Neitralumas“, po kurio priedanga mokykloje šmugeliuoja įvairiausios klaidos. Autorius cituoja įvairių moderniosios pedagogikos atstovų nuomones, vokiečių Natorpo ir Kerschensteinerio, amerikiečių Dewey. Prancūzijoj atsirado srovė, kuri reikalauja mokyklų reformą pradėti nuo draugijų. Mokykla yra draugijos atspindulys. Ši reforma priimtina ir sveikintina, tačiau ji lieka be naudos, jei nebus reformuojama pats pagrindas — atskiras žmogus, jei jis neturės susiformavęs tvirtos pasaulėžiūros. Autorius prieina prie šios išvados: ‚Kova dėl vaiko yra ne kas kita, kaip kova tarp viena kitos įvairių pasaulėžiūrų. Pasaulėžiūra yra pagrindas studijų pamėgimo ir akstinas neduoti sustingti mokyklos gyvenimui. Vadinamasis pedagogikos „neutralumas“ jokiu būdu tikrumoje nepasilieka neutralumu arba ši pedagogika yra jokia pedagogika. Pedagogika priklauso moraliniam mokslui. Katalikų pedagogikos vertingumas yra tas, kad ji paremta neklaidinga filosofija. Jei šiandieninė pedagogika yra glaudžiai susijusi su filosofija, tai ji eina po katalikų pedagogikos vėliava.“

Boksininkų likimas. „Germania“ duoda statistinių žinių apie boksininkų karjerą ir jos praradimą. Jų gyvenimas nepastovus, jų karjeros žvaigždei užgesus, tenka ir kasdienine duona pasirūpinti. Jack Johnson, būdamas boksininkas, trumpu laiku pasidarė pinigingas, tačiau juos praleidęs ir karjeros nustojęs, vėliau turėjo kapelmisteriu būti ir kukliai gyventi. Jack Britton, turtingiausias pasaulio boksininkas, pralėbavo įgytus pinigus, ir neturėdamas pasisekimo vėl iš naujo turėjo pradėti siekt savo ankstybesnės garbės ir turtų. Brittono partneris Ted Levis prieš 7 metus paliko Naujorką, turėdamas milijoną aukso markių; tuojau turėjo jį draugai gelbėti, nes jis neturėjo iš ko gyventi. Jim Driscoll mirė visų apleistas. Prancūzas Carpentier taip pat skurdo susilaukė. Jack Dempsey 20 milijonų rentmarkių, kurias laimėjimuose uždirbo, viešbučiuose ir restoranuose praleido. Gene Tunney įsigijęs 10.000.000 rentm. sugrįžo į paprastą gyvenimą ir vedė turtingą žmoną. Nauja boksininkų žvaigždė yra italas Carnera, prieš pusę metų buvęs paprastas vargo žmogus; Jungtinėse Valstybėse per dvejas rungtynes laimėjo 150.000 rentmark. Tolimesniems jo laimėjimams paskirtos didelės sumos.

Atostogų metu vaikų katalikiškosios kolonijos Prancūzijoj. Jau nuo seniau Prancūzijoj yra įsigalėjus katalikų organizacija, kuri mokyklos vasaros atostogų metu rūpinasi sudaryti ir užlaikyti nepasiturinčių miesto vaikų 10—16 metų kolonijas. Šios pastangos duoda daug auklėjamosios reikšmės bei naudos, nes čia aprūpinami ir auklėjami vaikai, kurių tėvai yra netikintieji ir nesirūpina vaikų išauklėjimu. „Croix“ rašo apie 50 tarptautinį „Katalikiškosios propogandos susi-

vienijimo“ kongresą, kuriame buvo pranešta apie pasėkmingumą auklėjime atostogų kolonijų. Tačiau dar vis nesulaukiama valstybės paramos. Tikimasi šiais metais to sulaukti. — Kun. Tinier, atostogų kolonijų susivienijimo generalinis sekretorius, pasiremdamas statistika, priėjo išvadą apie didelį religinį pakilimą vaikučių, patekusių į vasaros atostogų kolonijas. Be jokios prievartos, švelni religinė atmosfera tiesioginiu būdu skatina jaunuolius prie religinės praktikos ir tobulesnio gyvenimo. Atsidavę kunigai savo pasiaukojimu ir apaštališku darbu išsklaido vaikučiams iš pat kūdikystės brukamas apie dvasininkus nepalankias nuomones. Paskutiniu metu šių vasaros atostogų kolonijų buvo apie 620 su 50.000 vaikų.

Literatūros kritikos charakteris. 1930-VI-26—27 d. Heidelberge įvyko katalikų kritikų suvažiavimas, kuriame Gustav Keckeis laikė paskaitą „Katalikų kritika ir dabartiniai laikai“. Ji išspausdinta „Literarische Handweiser (rugpiūčio mėn.). Keckeis reziumuoja, kad mūsų laikų literatūros kritika yra persikeitusi iš estetinės į sociologinę. 18 a. kritikai matavo kūrinį pagal idėją ir kompoziciją, pagal turinį ir formą, laikydamiesi estetinio pagrindo. Šiandien kritika tarnauja propagandai. Tikra prasme estetiškumu nesirūpinama. „Aš tvirtinu, — sako Keckeis, — kad recenzentai neklausia, kas verčia kūrėją kurti, koks jo santykis su kūrybos pradais. Šio estetinio pagrindo priežasčių visai nejudina materialistai, nes juos neintersuoja ir svarbiausi klausimai, kodėl jis gyvena, koks jo santykis su dvasiniu gyvenimu. Katalikas, jei jis neapmiręs, turi būt su šiais klausimais glaudžiai susigyvenęs. Kas eina su specifiniais klausimais prie meno — kodėl tu esi menininkas? kodėl kuri? — turi iš kūrinio išeiti prie estetinės ir gyvenimo pasaulėžiūros. Katalikas turi katališkai atsakyti. Jo dvasios akiratis turi suliepsnoti kūrybos ir grožio jausmu, jį rezonuoti arba atstumti nuo autoriaus kūrybinės dvasios, remdamasis klausimais, kas kūryba, kas grožis, kas žmogaus gyvenimas“.

Katalikiškų knygų plėtimasis Vokietijoje. Borromäus sąjungos narių suvažiavime, kaip rašo „Germania“ 1930-VII-6, direktorius Braunas pranešė, kad iš sąjungos bibliotekos šiais metais buvo paimta skaityti 8.856.521 knyga; skaitytojų skaičius 432.476, kurių 64.010 buvo iš jaunuomenės. Šie dideli skaičiai rodo, kad vokiečių katalikai, nežiūrint kino, radio, sporto ir technikos, labai domisi knygomis. Suvažiavimo dalyvių skaičius pereitais metais buvo 4.984, šiais metais 5.387; sąjungos narių skaičius pereit. metais 236.408, š. m. 263.651. Sąjungos bendrovė išleido daug naujų knygų. Į biblioteką pripirko iš kitų leidyklų apie 300.000 nepriešingų katalikams knygų. Pasirūpinta daugiau steigti ir sustiprinti kiek galima daugiau skyrių. Ypatingai stengėsi savo vardą ir garbę pragarsinti plačioj visuomenėj. Tuo tikslu išleido 61 katalogą. Visur akcentuojama aiškus katalikiškumas, padedama orientuotis plačiame knygų pasaulyje. Visuomenė suprasdama jų pastangas, vispusiškai įvertina katalikų akciją, ir švietimo bei kultūrinimo darbe Vokietijoje katalikai susilaukia didelio pritarimo. Nieks neprotestuoja ir prieš jų organizuojamą katalikų knygų kritiką.

Sveikinimas — išraiška krikščioniško solidarumo. Miestams ir miesteliams plečiantis ir dauginantis, krikščioniškas tarp savęs sveikinimasis, kaip išreiškimas tikėjime vieningumo ir meilės, vis retėja ir retėja. Nuo to nelaisvos net ir tikrai krikščioniškos šalys. Šis krikščioniško papročio nykimas rodo didelį krikščioniško solidarumo sukrėtimą. Žurnale „Christlichen Welt“ VII. 20 teologijos profesorius Dr. Martin Rade skundžiasi šiuo skaudžiu krikščionims reiškiniu ir duoda vieną kitą patarimą, vieną kitą nurodymą kaip šio negerumo išvengti. „Iš mažens mokinama, kad reikia sveikintis. Aš visą laiką tatai atlieku, nelaukiu kitų pirma pasveikinimo, bet pats pirmas visuomet sveikinu. Dėl to neturiu jokio sunkumo, priešingai, susilaukiu malonumo. Kai aš viename kaime buvau, skundėsi man seniūnas savo žmonių nemandagumu. Žmonės toki blogi, kad niekuomet jo nesveikina. Pasitaikė, kad man su juo reikėjo per kaimą keliauti. Jis sakė teisybę. Buvo negražu. Bet

arčiau pažiūrėjus pasirodė, kad jis nesveikino. O sveikinimasis taip malonus, lyg saulės švystelėjimas. Vargšai miestai. Čia yra net draugijos, kurios nariai nė vieno nesveikina. Tai tikrai vaikiškas juokingumas. O kad šis liūdnas reiškinys neišsiplatintų visų krikščionių tarpe".

Moralinė streiko teisė. Paryžiaus kardinolas arkivyskupas Verdier yra pasakęs labai reikšmingų minčių apie reikalingumą darbininkų būvį pagerinti; jei jie savo teisių kitokiu būdu negali išreikalauti, jei dabartiniu mechanizmo metu ir jis (darbininkas) norima padaryti mašina, jis turi moralinės teisės imtis streiko. Elektros ir garo motorai pakeitė dalį išdarbininkų, šie priversti badauti, kitiems mažinamas atlyginimas. Kapitalistai vėl nori įsigalėti, neatsižiūrėdami į kitų žmonių skurdą. Ir Leonas XIII apgailestauja, kad vieni žmonės skurde ir varge gyvena, negalėdami aprūpinti ne tik savo kūno, bet ir dvasios reikalų, kiti lėbaudami užmiršta visas savo dvasios pareigas. Tai jungas, vergija ir dvasinis merdėjimas. Mokslas ir kultūra čia bejėgis. Tuo tarpu kiekviena teisė yra šventa. Ji neturi būt mindžiojama, neturi būt jėgos ir klastos auka. Jei darbininkas kitokiu būdu savo teisių negali iškovoti, jei jis nori tik tiek turėti, kad nepadarydamas savo darbdaviui skriaudos, bet už atliekamą darbą galėtų pakenčiamai savo reikalus aprūpinti, jei jis to siekia, o darbdavis jį slopina, darbininkas turi moralinės teisės pasipriešinti streiku. Tačiau turi būt labai atsargus, kad streikuodamas nesulauktų didesnio skurdo.

Pastangos sudaryti katalikiškas filmas. Neseniai Briussely įvyko belgų katalikų filmininkų kongresas. Jam pirmininkavo kardinolas — arkivyskupas van Raey. Atstovų buvo iš Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos, Italijos ir Olandijos. Buvo iš pagrindų pažvelgta, kokios naudos ir žalos iš kino susilaukta. Anksčiau prieš kino nepadorumą tylomis buvo kovojama; dabar jau yra apie 200 katalikų laikomų kinų, kurie gausingai yra lankomi. Kongrese buvo paskaitos šiomis temomis: „Kaip mes pradėjome organizuotis?", „Filmos ir spauda", „Filmos cenzūra", „Filma kaip moderniškoji pagalba religiniam apaštalavimui". — „Osservatore Romano" 1930-VII-13 rašo„ kad Italijos Katalikiškos Akcijos Centras, norėdamas sujungti katalikų jėgas kino reformai, į visas parapijas išsiuntinėjo raštą, kuriuo reikalauja ir skatina visus kino savininkus katalikus remti „Milano auklėjamojo kino draugiją". Svarbiausias draugijos tikslas aprūpinti katalikų kinus religinio, dorinio ir moralinio pobūdžio filmomis, taip pat kontroliuoti ne iš draugijos įsigytas, naujai pagamintas filmas. Reikia pasakyti, kad visos filmų bendrovės katalikų pastangoms visiškai pritaria, jų reikalavimus noromis išpildo. Visos geriausios ir naujausios filmos yra katalikų rankose. Nekatalikų bendrovės nenorėdamos būti nukonkuruotos yra priverstos ir atsikratyti nepadoriomis filmomis nes jas publika jau ima boikotuoti.

Blaivaus jaunimo ugdymo kongresas. L. K. Blaivybės Draugijos Centro Valdyba, norėdama labiau atkreipti visuomenės, ypač tos jos dalies, kuri rūpinasi jaunuomenės auklėjimu, dėmesį į girtavimo jaunimui žalingumą ir reikalą jį blaivinti, nutarė šiemet tuojau po Kalėdų šaukti pirmąjį blaivaus jaunimo kongresą. C. Valdyba jau svarsto kongreso programą.

Ar Lietuva blaivėja? Daugelio manoma, kad girtavimas iš žmonių yra nepašalinamas, nes jis ne tik nemažėjąs, bet didėjąs. Tačiau faktai rodo ką kitą. Pav. 1913 m. vien tik Kauno gubern. išgerta 25.988.000° degtinės, 1924 m. visoj Lietuvoj (be Vilniaus okup. krašto jau 18.766.892°.

Svaigalų gamyba ir pardavimas per praėjusį pusmetį. Per pirmus šešius šių metų mėnesius pagaminta alaus 6.598.600 litr. (1929 met. — 5.216.800 l.) degtinės pagaminta 2.489.365° (1929 m. 2.549.422°) ir parduota už 19.971.828 lt. (1929 m. — 19.536.941 lt. 1928 m. — 21.696.38 lt.). Taigi nemažai žmonės pinigų svaigalams išleido ir nemažiau už tai nuodų išgerė.

Medicina ir religija psichologiniu atžvilgiu. Artimas medicinos ir religijos santykiavimas ypatingai ryškiai matomas žiloje senovėje, kur kunigų ir gydytojų luomas buvo tas

pats. Toks vieningumas pasitaiko kai kur dar ir šiais laikais. Nemaža žymių dvasininkų yra buvę kartu ir žymūs gydytojai. Ryškiausiu tokiu pavyzdžiu yra Kristus. Daugybė histerikų arba apskritai nervais sergančių įsitikinimas, kad gydytojas jiems nieko negalės pagelbėti, daugybe atžvilgių eina iš to, kad jųjų kentėjimų priežastys yra labai dažnai kokiu nors būdu susipynusios su religiniu įsitikinimu, arba mažiausia yra kaip nors mistiškai — religiškai nudažyti. Iš antros pusės tas nepasitikėjimas eina ir iš to, kad tebevyrauja plačiose masėse įsitikinimas, jog gydytojai, kaipo radikalūs gamtininkai šių dalykų gerai nesupras arba nenorės suprasti.

Kai kurie žmonės jaučiasi pasaulio prislėgti ir tokie menkučiai prieš tąją Esybę, kuri davė pasauliui amžinuosius dėsnius ir pasitaikančius stebuklus. Tokiems žmonėms religijos pagalba yra būtinai reikalinga. Jei jų akivaizdoj bus sugriautas konfesinis tikėjimas, tai jie kreipsis į okultizmą, spiritizmą ar teosofiją. Įdomu tai, kad daugybės nervais sergančiųjų išoriniai pasireiškimai yra labai gimininigi su religiniu kultu. Juk vienu ir kitu atveju pagrinde yra tas pats baimės jausmas.

Religingumas tiek giliai yra suleidęs šaknis į žmonijos prigimtį, kad nė didžiausios materializmo bangos jo išnaikinti nepajėgė. Religingumas, tiesa, įvairiose tautose įvairiai pasireiškia, tatai pareina nuo tautos charakterio ir kitų priežasčių, bet jis niekad nėra buvęs išgriautas.

Viena ir iš svarbiausių priemonių, kurią visuomet yra naudojusios dogmatinės religijos, šalia skiepijimo pasitikėjimo Dievu ar dievais, yra sugestija. Sugestija juk ne kas kita, kaip per stiprus pojūčiais patirtų įspūdžių įsivaizdavimas. Ko norima, tam lengvai tikima. Todėl religinei sugestijai dirva palankiausia: čia iš vienos pusės padeda karštas noras būti išganytam, o iš kitos — gyvenimo baimės ir savo bejėgiškumo jutimas. Baimė, kaip ir kiekvienas kitas afektas, migdo žmogaus kritiškumą.

Linkimas pasiduot sugestijai yra juo didesnis, juo menkesnis žmogaus išsilavinimas, nes tada stinga priešingų motyvų. Bet ir kultūringuose sluoksniuose taip pat nemažai turima motyvų sugestijai. Kiek daug sugestionuojančio elemento turėjo orakulai, kurie kartais net hipnotizavimo griebdavosi! Bet ir moderniškajai religijai nestinga sugestingumo. Kaip iškilmingai veikia net netikinčiuosius vien tik išorinė gotiškos bažnyčios išvaizda! Tas sugestingumas dar padidėja, kai įeinama vidun ir pamatoma visas jos iškilmingumas. Kai pagaliau prabyla kunigas iškilminga kalba, taip pat daugiau kreipdamas į klausytojų jausmus negu į protą, tai aišku, kad kiekvienas jaučias įtikintas ne tiek dalyko akivaizdumu, kiek jo sugestingumu.

Kai kurių konfesijų praktikuojama išpažintis turi taipgi nemaža sugestyvinio elemento. Žmogus eina išpažinties su visišku pasitikėjimu, kad jį kunigas išriš iš nuodėmių ir tuo būdu palengvins jo sąžinę. Lygiai taip pat su pasitikėjimu kreipias ligonis į gydytoją, turėdamas viltį, kad gydytojas turės gero noro ir galės palengvinti jo kentėjimus. Ir neretai, ypač inteligentai, į jį kreipias ne tam, kad jis jiems kokių vaistų prirašytų ar ką panašaus, bet kad išsišnekėtų su juo jį varginančiais pasaulėžiūriniais bei filosofiniais klausimais, kurie neretai esti tikromis neurotiškumo priežastimis.

Jei negelbsti kreipimas į paciento religinius bei filosofinius jausmus, tai gydytojui tenka griebtis sugestijos bei hipnozės. Šiuo būdu galima gydyti ne tik psichines, bet kai kada ir fizinės ligas, nes mūsų prigimty nėra griežtos sienos tarp dvasios ir kūno.

Šių dienų medicina yra gerokai toli pažengusi, o vis dėlto ji nėra dar laimėjusi didžiausio žmonių pasitikėjimo: dar per dažnai žmonės ieško sau pagalbos kur kitur, negu medicinoje savo negalių reikalais. Neretai kalti čia yra patys medikai, kurie vien tik vaistų ir peilio pagalba tesistengia ligonį gydyti. Juo toliau, juo aiškiau vis įžiūrima, kad kiekvienas gydytojas turi būti apsipažinęs su religiniais ir filosofiniais klausimais, kaip kad iš kitos pusės, kiekvienas kunigas turi turėt nusimanymą apie žmogaus fizinės negales ir, reikalui pasitaikius, duot ligoniui tikslų nurodymą, kur šiuo atveju kreiptis.

Pagal Dr. Richard Traugott parašė J. Misevičius.

Knygos

Georges Duhamel. SALAVINO DIENORAŠTIS. Romanas iš valdininko gyvenimo. Iš prancūzų kalbos vertė *Juozas Urbšys.* „Vairo“ leidinys, Kaunas, 1930 — Vytauto D. m. 170 pusl. Kaina 2,50 lt.

Šio romano — dienoraščio autorius Georges Duhamel yra įžymus prancūzų rašytojas, gimęs 1884 m. Buvęs gydytojas, šiaip valdininkas, pagaliau atsidėjo rašytojo darbui. Rašė daug. Šiemet už jo literatūriškus nuopelnus Prancūzų Akademija suteikė jam pirmąją premiją.

„Salavino dienoraštis“ nėra geriausias jo veikalų. Tačiau kaip dienoraštis yra labai įdomus, ypač kad jo autorius yra charakteringos dvasios žmogus. Iš anksto tenka įspėti, kad skaitytojas čia ras daug gilių, teisingų, bet drauge ir naivių refleksijų.

Liūdas Salavinas, vienos firmos sekretorius, jau vedęs, turįs 40 metų. Žmona Margarita švelni ir nuoširdi moteris. Turi dar ir motiną. Vienintelis sūnus mirė. Tačiau šeimyninis ir paprastas gyvenimas jo nepatenkina. Savo gimimo dieną švęsdamas nutaria pradėti naują gyvenimą. Mirti dar labai nenori, nes „jei šį vakarą mirčiau, tai nepalikčiau niekam jokio atminimo. Jokia burna neprasižiotų mano vardo ištarti“ (6 p.). Jis ima rašyti dienoraštį, jis nori likti šventu. Tačiau jo šventumo idealas labai parinktas — jis sutinka, kad šventas tėra tik pats sau šventas, kad „šventumas glūdi pačioje kovoje dėl dorybių. Gailestingumas, nuolaidumas, ramumas — štai visa dorybių gama, kurią turiu įgyti“ (12 p.). Nežiūrint to, jis jau 25 metai kai nustojęs tikėjimo. Tačiau ir toliau nesiryžta pasidaryti tikinčiu, nors labai šia savo silpnybe skundžiasi; jam atrodo, kad šis trūkumas yra pagrindinis ir juo nė kiek nesididžiuoja, dar gailisi, bet vis dėlto ir toliau pasilieka šiam užburtam gyvenimo rate.

Biure Salavinas sąžiningas ir ištikimas savo direktoriaus Mayerio valdinys. Turi du darbo draugus — Tastarą Žibę ir Serbelio. Žibė laidokas: išima iš kasos pinigų ir vis skundžiasi skolų spaudžiamas. Salavinas, nenorėdamas jį išduoti, padeda į kasą paskutinius savo pinigus. Jis visada, kaip visus, taip ir Žibę pasiryžęs gelbėti, nors šis ir niekšingiausias būtų. Kaip Pranciškus Asižietis atiduoda savo švarką, nusiavęs paskutinius batus jam palieka, o pats dreba nuo šalčio.

Tačiau jis siekia tobulumo. Dažnai visiškai naiviai ir juokingai pasielgia. Taip sykį, norėdamas padaryti sau skausmą, įkišo pirštą tarp durų. Tuo tarpu eidama ir nieko nežinodama jo žmona jį sutriuškino.

Galima sakyti, kad visas romanas yra nuoširdžių, iš dalies keistų filosofiškų ir praktiškų minčių rezginys. Jis vykusiai apgaubtas dienoraštine fabula ir konstrukcija. Skaitytoją patraukia griežtas stilius, keliamos mintys dvasią ir protą sujudina, duoda akstino giliau pažvelgti į apsupančių reiškinių esmę.

J. Senkus.

Skaitytinos knygos. Geriausių knygų ir straipsnių katalogas vispusiško lavinimosi reikalui. Redagavo *Vyt. Valiukevičius,* Ateitininkų Federacijos Vyriausios Valdybos leidinys, Kaunas, 1930 — Vytauto D. m., 241 p. Kaina Lt. 2,50.

Pavadinimas jau rodo, kad čia yra ne paprastas, ne reklaminis, bet ypatingas katalogas; tai protui mokslinio darbo padėjėjas. Prakalboj jis pasižada „padėti skaitantiems, ypač mokslą einančiam jaunimui, orientuotis mūsų literatūroj, nurodydamas skaitytinas knygas ir straipsnius lavinimosi bei auklėjimosi darbe, duoti temų ir medžiagos paskaitoms, refratams, pagaliau būti vadovu mokyklų, organizacijų ar privatinių asmenų bibliotekoms“.

Pradžioje įdėtas L. Ivinskio straipsnis, nurodantis kaip reikia skaityti knygos.

Pats katalogas apima 12 skyrių. Kiekvienas skyrius moksliškai ir sis-

temingai suskirstytas dar į mažesnius skyrelius, klasifikavimus.

Katalikų visuomenei šis katalogas ypač artimas. Ir moksleiviui ateitininkui neteks gailėtis įsigijus ir naudojusis šiam kataloge rekomenduojamomis knygomis ar žurnalų straipsniais. Sakau, neteks klaidžioti ir kitų patarimų ieškoti. Kiekvienas lauks praplėsto, naujomis knygomis papildyto antrojo katalogo leidimo.

J. S.

Vytautas Didysis 1350—1430. Parašė: A. Šapoka, Z. Ivinskis, V. Dėdinas, A. Kučinskas, S. Sužiedėlis, P. Šležas, Dr. M. Krasauskaitė. Redagavo P. Šležas. Kaunas, 1930 V. D. m. „Sakalo" b-vės leidinys. XXIV + 293 psl. in 8°. Kaina 10 lit.

Šiais Vytauto Didžiojo metais turime gerai susipažinti su jubiliato asmeniu ir jo gyventu laikotarpiu. Tai atlikti geriausiai gali padėti objektingi istorijos veikalai. Bet mes, lietuviai, tokių veikalų iki šiol vis neturėjome. Svetimieji apie mūsų Vytautą Didįjį turi, palyginti, gerų veikalų: lenkai A. Prochaskos „Dzieje Witolda", vokiečiai J. Pfitznerio „Grossfürst Witold von Litauen als Staatsmann" (išverstas šiemt ir į lietuvių kalbą) ir k. Todėl yra Vytautas lenkiškas, vokiškas, rusiškas, bet tikrai lietuviško Vytauto mes dar neturime; jis dar tebeguli archyvuose. Lietuviai istorikai dar nėra perleidę per savo kritišką prizmę visų istorijos šaltinių ir nėra viešai patiekę savo darbo rezultatų.

Bet pradžia jau daroma, pirmieji ledai laužiami. Ir štai susilaukėme pirmojo didesnio lietuviškų jėgų darbo apie Didįjį Lietuvį — Vytautą. O tai yra neseniai pasirodęs didelis, kolektyvus veikalas „Vytautas Didysis", būrelio jaunų istorikų parašytas ir prof. A. Aleknos peržiūrėtas bei patikrintas, su Vytauto Didžiojo portretu ir to meto žemėlapiu. Jo turinys yra šitoks: Žodis į skaitytojus, Šaltiniai ir literatūra, A. Šapoka — Lietuva iki Vytauto, Z. Ivinskis — Vytauto jaunystė ir jo veikimas iki 1392 m., V. Dėdinas — Vytauto vidaus ir užsienio politika ligi Žalgirio mūšio, A. Kučinskas — Žalgirio mūšis, S. Sužiedėlis — Vytauto vaidmuo Lietuvos krikščionizacijoj, S. Sužiedėlis — Vytauto galybės laikai, P. Šležas — Vytauto santykiai su Lenkija, P. Šležas — Vytauto konfliktas su Lenkija dėl karūnacijos, S. Sužiedėlis — Vytauto ekonominė palitika, Dr. Krasauskaitė — Vytauto charakteristika, A. Šapoka — Vytauto vieta mūsų istorijoj.

Redaktoriaus žodyje į skaitytojus pastebi, kad jie ėmėsi rašyti šį veikalą suprasdami didelį trūkumą veikalų apie Tautos Jubiliatą ir negirdėdami, kad kas nors rašytų. Pačiam darbe nutarę laikytis vidurio tarp moksliško ir populiaraus veikalo. Toliau šiaip kalba: „Apskritai šiuo savo darbu nepasižadame duoti mūsų visuomenei ką nauja ar originalu: mes labiausiai stengėmės jau istorikų surinktus ir aprašytus faktus kiek savotiškiau, žiūrėdami pro lietuvio akinius, sugrupuoti ir iškelti aikštėn. Žinoma, kas be ko neatsisakėme vieną kitą ir savo mintį duoti arba istorinių faktų įvertinimą padaryti. Tai sakydami nenorime sukelti minties, kad mums būtų nerūpėjęs objektingumas: jo, to objektingumo, laikėmės, kiek leido istorijos faktų pažinimas bei jų supratimas, momentas ir pats veikalo pobūdis".

Atsižvelgiant į darbo pobūdį ir aplinkybes, tenka veikalas ir vertinti. Kaip redaktorius savo žodyje nusako, taip, reikia pasakyti, ir įvykdyta, Atvaizduoti Lietuvos praeitį tikroje istorijos mokslo šviesoje yra nelengvas darbas. Apie Lietuvos praeitį ir drauge apie Vytautą Didįjį plačiau yra rašę beveik vieni svetimtaučiai istorikai. Bet jie, užkliudydami Lietuvos istoriją, neišsilaiko objektyvūs, aprašo faktus savo tautos naudai, kaip tinka jų tautiniams siekimams. Šio veikalo, kuris yra pirmutinis didesnis lietuvių kalba veikalas patiekiąs platesnių, gausesnių žinių apie Vytutą Didįjį ir jo laikus, autoriai, nors ir duoda jau ištirtus svetimtaučių istorikų faktus, bet į juos kritiškai pažiūri lietuvio akimis, juos vertina atsižvelgdami į mūsų tautos idealus. Šiuo atžvilgiu veikalas turi ir originalumo. Gi bendrai jis kiekvienam yra naudingas ir reikalingas dalykas, ypač šių jubiliejaus metų proga.

Br. Dundulis

Atsiųsta paminėti

ATHENEUM. Kalbos, literatūros, istorijos ir geografijos žurnalas. Redaktorius *prof. Dr. J. Eretas.* Sekretorius *doc. Dr. A. Salys.* Leidžia V. D. Universiteto Teologijos-Filosofijos fak. Filosofijos skyrius. Nr. 1. Kaunas, 1930 m. 112 p.

Dipl. ekon. A. K. Kubilius LIETUVOS ŪKIO PERSPEKTYVOS. Autoriaus leid. Kaunas 1930 m. 286 p. Kaina 6 lt.

Dr-as Vyt. Bendoravičius NERVŲ SVEIKATA. Kaunas, 1930 m. 109 p. Kaina 2,50 lt.

Petras Ruseckas DIDYSIS VILNIAUS SEIMAS. 1905—1930 m. „Spaudos Fondo" leid. Kaunas 1930 m. 50 p.

„SAUDOS FONDO" KNYGŲ KATALOGAS. Kaunas 1930 metai. 96 puslapiai.

P. Būtėnas LIETUVIŲ KALBOS PRIELINKSNIŲ MOKSLAS. Teorija ir praktika. Kaunas 1930 m. 188 p. Kaina 3 lt.

Prof. P. Avižonis APIE TRACHOMOS IŠSIPLĖTOJIMĄ LIETUVOJE. Atspauda iš „Medicinos". Kaunas 1930 m., 14 p.

Z. Kuzmickis LIETUVIŲ KALBOS SINTAKSĖ. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 172 p. Kaina 4 lit.

VISUOTINĖS LITERATŪROS CHRESTOMATIJA. Sudarė *J. Talmantas.* I dalis. Graikai ir romėnai. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 156 p. Kaina 4 lt.

Elena Mnišek.. RAUPSUOTOJI. Apysaka. Išvertė *P. Jurgelevičius* II d. 278 p., III d. 256 p. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1930 m. Kaina po 3,50 lt.

A. Jakšto LIRIKA. Šv. Kaz. dr-jos leid. nr. 471. Kaunas 1930 m. 384 p. Kaina 5 lt.

V. Mykolaitis-Putinas VALDOVAS. 5 veiksmų 6 paveikslų drama. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 126 p. Kaina 4 lt.

Kun. B. Andruška EVANGELIJŲ KILMĖ. Tėvų Jėzuitų leid. Kaunas 1930. 200 p. Kaina 3,50 lt.

Simas Miglinas MEILĖS LYRA. Naujausios liaudies erotinės dainos. Kaunas 1930. 112 p. Kaina 2 lit.

J. Tauronis VYTAUTAS PANČIUOSE. Trijų aktų su prologu ir epilogu istorinė drama. Kaunas, 1930 m. 76 p. Kaina 2 lit.

Giovanni Papini KRISTAUS ISTORIJA. II dalis. Iš italų kalbos išvertė *D-ras P. Mačiulis.* „Žinijos" b-vės 21-asis leid. 1930 m. 227 p. Kaina 6,50 lit.

ŠALIN KLIŪTYS! Parašė ir išleido *kun. F. Kemešis.* Kaunas, 1930 m. 48 p. Kaina 1 lt. 50 ct. Sukrauta Šv. Kaz. dr-jos knygyne.

Lori DĖDĖ IŠ ČIKAGOS. Apysaka. Išvertė *J. Kusa.* „Vairo" b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 162 p. Kaina 2 lt.

K. Bajerčius NAMUOSE IR GIRIOSE. Devyni vaikams apsakymėliai. Kaunas, 1930. 52 p. Kaina 1,20 lt.

K. Bajerčius SPINDULĖLIAI. Eilėraščiai vaikams. Kaunas, 1930 m. 30 p. Kaina 1 lt.

VYTAUTAS DIDYSIS. *1350—1430.* Parašė *A. Šapoka, Z. Ivinskis, V. Dėdinas, A. Kučinskas, S. Sužiedėlis, P. Šležas, Dr. M. Krasauskaitė.* Redagavo *P. Šležas.* „Sakalo" b-vės leid. Kaunas 1930 m. 300 p. Kaina 10 litų.

M. Lastauskienė-Lazdynų Pelėda RADYBOS. Apysaka. Įvadą žodį parašė *Liudas Gira*. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas 1930 m. 163 p. Kaina 3 lit.

V. Pietaris LAPĖS GYVENIMAS IR MIRTIS. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 64 p. Kaina 2 lit.

Kan. J. Tumas KANAUNINKAS PETRAS LEGECKAS IR JO GYVENIMO NUOTYKIAI. „Šaltinio“ knygynėlio 19 nr. Marijampolė, 1930 m. 43 p. Kaina 40 ct.

SKAITYTINOS KNYGOS. Geriausių knygų ir straipsnių katalogas vispusiško lavinimosi reikalui. Redagavo *Vyt. Valiukevičius*. Ateitininkų Federacijos Vyriausios valdybos leid. Kaunas, 1930 m. 256 puslp. Kaina 2,50 lt.

Zane Grey PASIENIO LEGIJONAS. Romanas, Vertė *K. Puida*. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930 m. I t. 212 p. II t. 216 p. Kaina po 3 lt.

Harry Strong PAKRANČIŲ PLĖŠIKAI. Išvertė *Juozas Vaidevutis*. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930 m. 112 p.

Georges Duhamel SALAVINO DIENORAŠTIS. Romanas. Išvertė *Juozas Urbšys*. „Vairo“ b-vės leidinys. Kaunas, 1930 m. 170 p. Kaina 2,50 lit.

„VAIRO“ B-VĖS KNYGŲ KATALOGAS. 64 p.

Liudas Gira KUO BUVO LIETUVAI VYTAUTAS DIDYSIS. Vytauto D. Komiteto leid. Kaunas, 1930 m. 110 p.

Justas Piliponis IŠ MANO RAISTO. Marijampolė 1930 m. 21 p. Kaina 20 centų.

KOKS TURI BŪTI POLICININKAS? Išleido „Policijos“ red. Kaunas, 1930 m. 16 p. Kaina 50 centų.

K. P. Maželis KRAUJO LAŠAI. Telšiai 1930 m. 174 p. Kaina 2 lt.

MŪSŲ PASAKOS. IV knyga surinko *Antanina Balčiūtė*. L. K. Blaivybės dr-jos leid. Kaunas, 1930 m. 78 p. Kaina 2 lt.

VYTAUTO D. DARBAI KATALIKŲ BAŽNYČIAI. Parašė *Z. I.* K. V. C. leid. Kaunas, 1930 m. 26 p.

Prof. dr. J. Totoraitis VYTAUTAS KATALIKAS. „Šaltinio“ knygynėlis 20 nr. Marijampolė, 1930 m. 54 p.

ŠV. AGNIETĖ ASYŽIETĖ. Parašė *T. Pranciškus O. F. M.* Pranciškonų leid. Kaunas, 1930 m. 50 p.

Kun. J. Marcinkus LITURGIKA. Šv. Kaz. dr-jos leid. nr. 484. Kaunas, 1930 m. 38 p.

KĄ YRA PASAKĘS A. JAKŠTAS? Jo pastaraisiais laikais (1924 — 1930 m.) parašytų publicistiškų straipsnių rinkinys. Mokytojos Raudanaičių Mortos lėšomis. Kaunas, 1930 m. 154 p.

FILIOTĖJA. Parašė *Šv. Pranciškus Salezietis*. Vertė *kun. Bikinas*. Antrąjį leid. redagavo *kun. M. Vaitkus*. Šv. Kaz. dr-jos leid. nr. 478. Kaunas, 1930 m. 317 p. Kaina 3 lt.

Vysk. Pelčaras MALDA. Vertė *F. Šimonis*. Redagavo *kun. M. Vaitkus*. Šv. Kaz. dr-jos leid. nr. 479. Kaunas, 1930 m. 72 p. Kaina 1 lit.

K. Bajerčius ŽEMĖS VIEŠKELIAIS. Eilėraščiai ir dainos 134 puslap. Kaina 2,50 lt.

J. Norkus. LITERATŪROS TEORIJA. III leidimas. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas 1930 m. 100 p. Kaina 3 lit.

J. Murka. MAŽASIS LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS. IV leidimas. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas 1930 m. 80 p. Kaina 2,50 lt.

J. Murka. VAIKŲ DARBYMEČIUI. VI knygos. Geografija. III leidimas. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas 1930 m., 167 p. Kaina 4 lt.

Esmaitis. SAKALĖLIS. V leidimas „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 344 p. Kaina 6 lt.

J. Murka. VAIKŲ DARBYMEČIUI. I knygos. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 77 p. Kaina 2 lt.

P. Šinkūnas. EUROPA. Geografijos vadovėlis. II klasei. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 140 p. Kaina 4,80 lt.

Ed. de Amičis. ŠIRDIS. Mokinio dienoraštis. II d. vertė *J. Jablonskis jun.* „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 184 p. Kaina 3,50 lt.

J. Norkus. MŪSŲ MOKYKLA. Skaitymai vidurinei mokyklai. II leidimas. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 320 p. Kaina 6,50 lt.

J. Norkus. VISUOTINĖ ISTORIJA. III leidimas. „Spaudos Fondo“ leid. Kaunas, 1930 m. 322 p. Kaina 7 lt.

PRANEŠIMAS

Visiems at-kų kuopų knygynams pranešu, kad A-kų Federacijos knygyne yra sukrautos visiems kuopų knygynams šios knygos: M. Krupavičiaus „Dangaus šviesa“ ir Dr. jur. V. Pr. Raulinaičio „Darbo organizacijos metmens“.

Šias knygas galima gauti dovanai, atsiuntus pašto išlaidoms 25 centus (pašto ženklais).

At-kų Federacijos knygyno vedėjas

Visi skaitykit ir platinkit «Ateitį»

„ATEITIES“, „ATEITIES SPINDULIŲ IR „ŽIDINIO PLATINTOJAMS.

Švietimo Ministerijai uždarius vidur. ir aukštesniosiose mokyklose moksleivių ateitininkų organizaciją, tenka sulaikyti siųstuosius at-kų kuopų vardu žurnalus. Nežinodami, kas toliau bus už platinimą atsakingas, «Ateities», «Ateities Spindulių» ir «Židinio» ten, kur dar niekas ligšiol adm-jai neatsiliepė ir nieko nepranešė, nebesiųsime. Tačiau tikimės, kad buvę mūsų žurnalų platintojai kuopose pasiims platinti tuos žurnalus ir toliau savo pačių atsakomybe arba suras tinkamus tam darbui įpėdinius. Pirmuoju atveju — buvę platintojai kuopose ir toliau veda ir tvarko visus platinimo reikalus ir atsiskaitymą, o antruoju—iniciatyvos spaudą platinti moksleivių tarpe pasiima atskiri asmens, sutvarkydami visus atsiskaitymo reikalus su senaisiais platintojais ir tvarkingai atsiskaitydami su administracija.

Atsiliepusiems platintojams pasistengsime, jeigu reikės, duoti nurodymų, kaip darbas tvarkyti.

Be to, **prašome tuojau pranešti, kiek egzempliorių kurio žurnalo, keno vardu ir kur siuntinėti, nes antrojo pusmečio pirmieji tų žurnalų sąsiuviniai jau išspausdinti.**

Taip pat pabrėžiame, kad susidėjusiomis darbo sąlygomis buvusių platintojų galutinis atsiskaitymas ir būsimųjų — reguliarus — be galo reikalingas ir pageidaujamas.

S. ZARECKAS,
«Ateities», «At. Spindulių» ir «Židinio» adm.

Redaguoja **A. Vaičiulaitis.**

Visi mokiniai džiaugiasi,

kad „Židinys“, didžiausias šiandien Lietuvoje literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo žurnalas, šalia kitų dalykų, gausiai duoda literatūros nagrinėjimų ir įvairių kitų mokykloje pritaikomų žinių. Dėl to jie, panaudodami jiems teikiamą prenumeratos papiginimą, mielai tą žurnalą prenumeruoja ir skaito. Bet nuo pernai metų «Židinys» ėmė domėtis ir kalbos dalykais ir šiemet savo skaitytojams duoda „Kalbos“ žurnalo priedą, kuriame bus dar plačiau nagrinėjami kalbos dalykai ir už kurį mokiniams metams tereikės primokėti prie nustatytos prenumeratos kainos tik 5 litus. Priedas duodamas tik metiniams prenumeratoriams.

Dar galima užsisakyti „Židinys“ 1930 m.

Moksleiviams «Židinys» kaštuoja: siunčiant į namus—be priedo—met. 25 lt., pusm. 15 lt., su priedu — met. 30 lt. Per kuopas, kur imama ne mažiau kaip 5 egz.— met. be priedo 20 lt., su priedu—25 lt; tiek pat ir atsiimant iš Administracijos.

Adresas: «ŽIDINYS, KAUNAS, LAISVĖS ALĖJA 3 Nr.

Visi, kurie norite būti jauni,

kurie branginate mokslą, domitės naujausiais išradimais, technikos stebuklais, didžiųjų žmonių gyvenimais ir didžiosiomis kelionėmis; kurie ieškote praktiškam gyvenimui patarimų, kurie nenorite sėdėti surūgę, kurie norite pamankštinti savo smegenis įvairiais galvosūkiais, kurie norite rasti gražių ir smagių pasiskaitymų, kurie norite suprasti gyvenimą ir pasaulį — nepagailėkite metams 4 lt. (arba pusmečiui 2 lt. 50 ct.) išsirašyti **„Ateities Spinduliams“.**

Nemoksleiviams «At. Sp.» metams kaštuoja 8 lt., pusm, 5 lt.
» užsieny » » 12 » » 6 »
Moksleiviams perpus pigiau.

Adresas: „Ateities Spinduliai“, Kaunas, Laisvės Alėja 3 Nr.

Skautai be „Skautų Vadovo“

savo veikime kaip kareiviai be ginklų.

Paskubėkite tą knygelę įsigyti. Ją parašė skautininkas *P. Jurgelevičius.*

Reikalaukite visuose knygynuose. Kaina tik **2** litus.

Dabar visi skaito tik

didžiausią ir įdomiausią Lietuvos dienraštį

„RYTĄ“

kuris nuo vasario 1 d. eina iliustruotas 8 puslapių kasdien, šeštadieniais — 10-12 pusl., o prieš didesnes šventes — 16 pusl. Penktadieniais studentų skyrius — „Akademiškas Gyvenimas“, šeštadieniais — „Moterų Skyrius“, kuriuose nagrinėjami specialūs klausimai. „Rytas“ duoda visada įdomią daillosios literatūros atkarpą. „Ryto“ žinios greitos ir teisingos.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. 24.

Kaina: mėn. — 5 lit, metams — 50 lit.

20 METŲ moksleivių sielos ir kūno reikalų sargyboje stovi jų geriausias draugas — „ATEITIS“,

mėnesinis vyresniųjų moksleivių žurnalas, kurs dėl savo įdomaus ir turtingo turinio ir mėnesinio populiaraus gamtos mokslų 16 pusl. priedo **„Gamtos Draugas“** skaitytinas tiek besimokančiam jaunuoliui, tiek mokytojui, tiek šiaip jau inteligentui.

Prenumeratos kaina: met. 15 lt., pusm. 8 lt.
moksleiviams: „ 8 „ „ 4 „

Adresas:
«Ateitis», Kaunas,
Laisvės Alėja, 3 Nr.

Naujiena visiems!

Lietuvių kalbos teoretiškai ir praktiškai galėsime išmokti tiktai įsigydami reikalingas lietuvių kalbos mokslui knygas. Šiomis dienomis išėjęs P. BŪTĖNO pagal Švietimo M-jos programą paruoštas vadovėlis

Lietuvių kalbos *Prielinksnių mokslas* teorijai ir praktikai

ir pernai išleistas to paties autoriaus paruoštas vadovėlis

„Trumpas linksnių mokslas“

— lietuvių kalbos mokslo reikalui yra būtini ir nepavaduojami.

Paskubėkite juos įsigyti.

Be to, labai pravartu turėti kiekvienam ir V. KAMANTAUSKO

Kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlį.

Tos trys knygos tiek mokiniams, tiek mokytojams, tiek ir šiaip inteligentams tinka todėl, kad be sistematizuotų lietuvių kalbos mokslo žinių gerai su jomis susipažinus, bus lengva išvengti daugelio kalbos (rašybos ir sintaksės) klaidų. P. Būtėno vadovėliuose tarp ko kita taisoma daugybė (apie 1000) netaisyklingų posakių ir praktiškai nurodoma vengtinos klaidos. Pirmojo vadovėlio kaina Lt. 3,—, o paskutinių dviejų — po Lt. 2,—

Jaunuomenė skaito tik įdomias ir rimtas knygas:

1. **Tarp dviejų aušrų.** *Putino* eilių rinkinys, kuriame įdėta 50 eilėraščių. 101 pusl. Kaina 3 lt.
2. **Anksti Rytą.** *Sal. Neries* eilėraščių rinkinys. Kaina 2 lt. 50 ct.
3. **Ašarėlės.** *V. Stonio* eilėraščių knyga. 118 pusl. Kaina 3 lt.
4. **Nala ir Damayanti.** Epizodas iš Mahabharatos, Indų epo. Gražiai aprašyta karaliaus Nalos ir Damayanti meilės istorija. *V. Kamantausko* vertimas. Kaina 1 lt. 20 centų.
5. **Beethoveno Jaunystė.** *Prof. Dr. J. Ereto.* Įdomi knyga apie žymiausio pasaulio muziko jaunystę. Kaina 3 lt. 50 centų.
6. **Žmogaus tikslas.** *Kun. Pr. Jakščio.* Kaina 1 lt.
7. **Bažnytinė Valstybė.** *Kun. Pr. Jakščio.* Kaina 1 lt.

Šio numerio kaina 1 lt. 75 ct.